

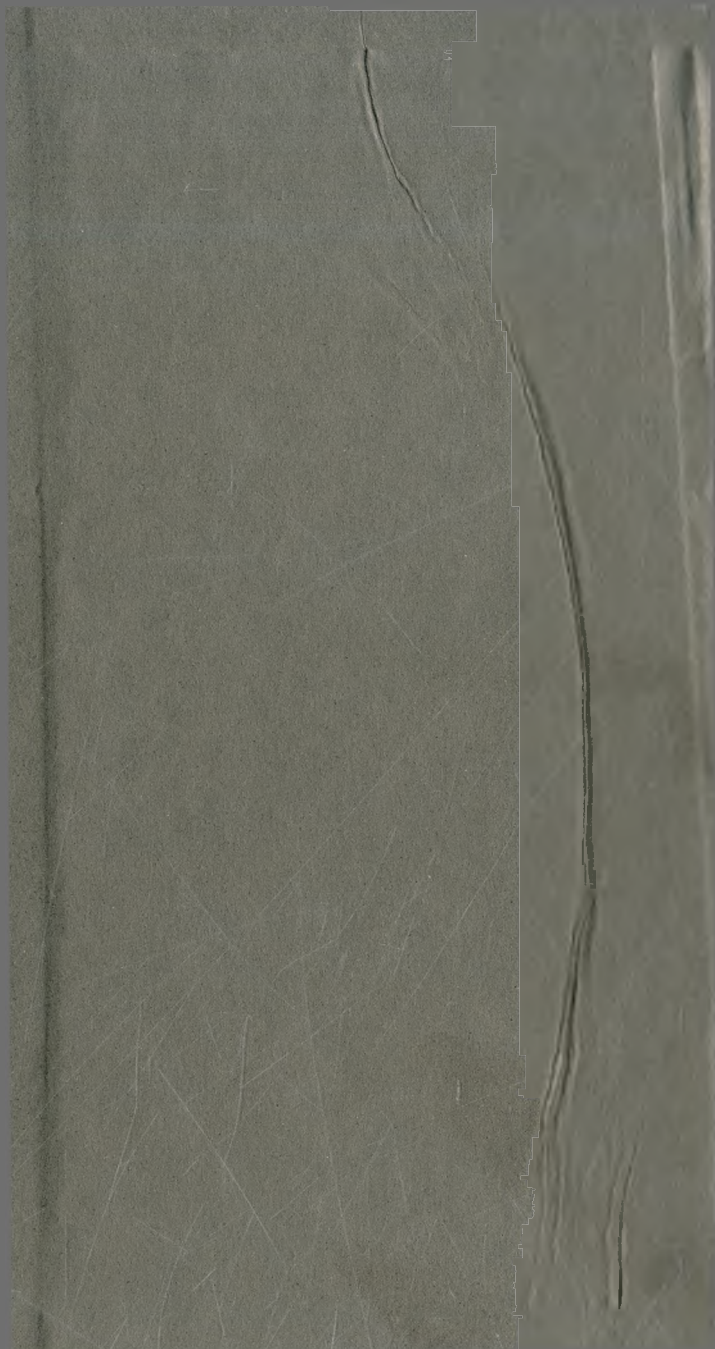
Награда
Десанка
Максимовић

Слободан Ракитић

ПловиДба

Изабране
и нове
песме

Задужбина Десанке Максимовић
Народна библиотека Србије
Српска књижевна задруга

Награда
Десанка Максимовић

(1963-2003)

Награда
Десанка Максимовић

9

Слободан Ракитић
2002.

Слободан Ракитић

Пловидба

Изабране и нове песме

(1963–2003)

Задужбина Десанке Максимовић
Народна библиотека Србије
Српска књижевна задруга

Београд
2003.

СВЕТЛОСТИ РУКОПИСА

ARS POETICA

Остати, засвагда, иза зида,
чути само пчеле и пој птичији
с небеске реке, глас све сличнији
трагу звезде дном очног вида.

Затворити, за собом, све двери,
у неком другом пространству бити,
са сенком се својом сјединити
у стабло што се тек плодом мери.

Мину ли небом звездана кола,
отвориће се, намах, преко стола
врт који нека тајна рука створи.

А кад пренух се, све би опсена!
Чух само крик орла и крик плена,
ловце и лавез пса негде у гори.

1967.

САН О ЈЕЗЕРИМА

Језера отворена под мојим челом, црна језера на уласку у сан, подајете ли се нејасним намерама подземних покретања?

Језера препуна стравичних кристала, уоквирених светлости, дивљих звери и суманутих пловки, ждралова витких и издужених у сутону над зеленим површинама стишаних вода, видеше ли породи славне краљеве сунца, владаре са чудесним здањима у рукама?

Језера неодвојива од мојих сећања, од речи које тек учим да изговарам, упркос опасности увек присутних, да л ће ме будног затећи зора на вашим обалама?

Језера окружена црвеним, препланулим шумама, мноштвом витких и белих лама, језера у својој збиљи немогућа, како у себи време да раздвојим, како од тајних дубина ваших да се сачувам?

Језера што кроз векове светлוצате, као чаробни накит на анђеоским рукама моје љубави, језера као јарки вртови у мом срцу!

Језера скривених тајни, закључаних звукова, језера пролетела кроз мој сан – чудесна је слика света који у осами измислих!

О неописива језера у обећањима светих жена на уласку у царске ложнице!

1963.

ПОТОНУЛЕ СВЕТЛОСТИ

Одакле то, у овом издвојеном трену, извлачим
ту светлост што се стрпљиво и стрпљиво преплиће,
те слике потонуле, те слике патњом осенчене.

Одакле та неочекивана радост између две смрти
кад с ове и с оне стране неподељено трајем
ко тек пробуђено море што се преко неба прелива.

Одакле то, излишна моја храбрости, крхка младости
прозрачних цветова у љубичастој полутами срца,
у праску вечног грома, у благом луку муње,
овако витак преко црвених брегова на извор сиђох,
одакле, о опредељење моје за неко друго време,
понад свих ужаса и тај мирис што ме будности враћа?

Гле, отварам и прозор, и једно море ме прекрива,
шкољке на столу радном, мирис алги преко постеле,
дрхтај краљице медузе у неочекиваном пољупцу сунца.
О, да л ме то стрела јаке светлости рани,
да л се то птица расцвета у пламену усне небесне
што ме трептајем тамног ваздуха ненадно опчини.

Одакле та вечност, тај непролазни вапај у слуху,
те мапе помешаних светова отворене на мом столу,
у дубокој ћутњи корена, у раслојеној ружи сна,
одакле ти заносни цветови што се на влажним влатима
у ово педельно поподне у врту узнемирено њишу, –
о, окончање свих недоумица пред обновљеним треном!

Одакле то, у овом часу бескрајне патње,
у изоштреном кругу смрти, пребирам каменчиће беле
и преко зида светлости бацам у тавно неко време,
пуно златних мушица, светлих инсеката у ваздуху,
и кажем себи: „Затвори све прозоре, смањи се, и усни,
и лица уз окно притиснутог други рај призивај!“

1964.

ВЕЛИКО ДОБА СНА

1

Испод очних капака, испод љубичастих небеса у знаку девице, мали и светли звончићи пољског цвећа, маховина и белогорица. Заустављен, у згуснутом мирису трагичних љиљана, пред неуморним сјајем неке лобање чије порекло у своме пореклу тражим, гризем земљу и опијам се светом водом са једног извора. Не сахне сјај корала! У ваздуху распрснуто море надраста мој сан и моју немоћ.

Загубих траг свој! Сад главу, сад обличје виђеног божанства међу корењем и међу звездама тражим.

3

О, мој безазлени, мој мајушни космос, златна корњача на столу. Тудљивост надахнутог пера измерена врлином одојчета, млечно сазвежђе изнад отворене књиге, виђено изблиза. Најзад и напор годишњих доба да се изједначе у својој плодности. Савршена речитост длета сред живог мермера, осмех умног анђела с дијадемом глади. Залуд сва мимикрија света пред твојим дражима, о смрти! Пужеви на гозби! Златни мрави! Несносне пчеле! Прозирно крило живог пламена обликованог по сећању на колевку Великог Сина. Златна шева пролетела кроз сан детета на самрти. Велике ватре под земљом, вртови под земљом, сажети у семенци! Али, у чему је тај необјашњиви смисао геометрије светлости што обасјава траг небеског јата које се над светом у освит гласи?

Алхемија бесмртности, биљни морал, напор живљења
спрам напора умирања, бесрамна играрија у интервалу.
Историја људског рода сведена до знака! Поезија,
једначина Универзума, најзад за великим кормилом!

Прекрасне фрегате у биљним скровиштима, први пут
раширена једра! Високе куле, висице вртови, планете у
пауковој мрежи. Рука великог Мага уздигнута до симбола,
читав један невидљиви свет обасјан том светлошћу.
Крилати пород за златном трпезом сред неба!

Поздрављам почетак великог празника, почетак доба
великих карневала!

1965.

ОПЕТ ТО ДОБА

Опет то доба сунчаних експлозија пред којима ми се
крв леди, непоновљива речитост стреле упрте у далеку
светлу тачку.

Опет, видех златну омчу сред небеса, загонетни врес
времена, љубавни спој две следе биљке на првој страници
удбеника природе.

Опет то прозирно рухо свемира, летећи вртови, дворци
у ваздуху, звездани сплет путева којима посрћем у калу
помраченог ума.

Опет, видех сав живот који је могао бити, од хиљаде
облика – један, од хиљаде путева – један.

Опет тај дрхтај детета у мајчиној утроби пред
непојамним значењима једне више логике, дрхтај крви у
махуни времена.

Опет то доба великих сеоба док окренут према
далеком сјају, загледан у само мени знани лик, корачам
у сусрет великом празнику!

1965.

ОЗАРЕЊА

Одједном, кад се тајна врата
отворе и кроз магле млечне
просину твоје очи вечне,
огласе се небеска јата.

Ал сјај си што се стално гаси,
и док пјан посрћем, мутног ума,
застанем негде, сред пуста друма,
и слутим твоје златне власи.

И засјаш, ал чим се покренем
да ти додирнем лик од пене,
нестанеш, и сан ме свлада.

Кад се у ноћи опет пренем,
видим над собом твоје зене
и благе руке, ко некада!

Вероватно 1966.

БОЖЈЕ СЕМЕ

1

Гледах књигу отворену, пустињу, печат сјаја на рани,
мир мора у шкољци, галије у ваздуху.

Гледах житно поље на небу, сунцокрет и булке под
водом, вилиног коњица у коси драгане, прах пчелињи на
локвању.

Гледах пиринчано поље, мирисно женско рубље на
ветру, чипке и вез злаћани, кишне капи у пауковој
мрежи, благи нагиб небеса према паклу моје собе.

Гледах журног гласника, литије у част смрти нечије,
румено дете на сиси мајчиној, млечни пут крилатице,
свечеву кобилу на појилу, расечена плућа, ватрени цвет
у крилу наге невесте.

Гледах, ал себе не видех, ни на небу ни на земљи, ни
на води – само траг рукописа, перо и руку претворену у
стабло провидно и самотно!

2

Рекох, будући облик човека, дете под птичијим
крилом, пламен у млеку мајке без одојчета, серафими
над ложницом шумске краљице.

Рекох, будан сан, дрхтање невесте крај отворене
ложнице, приближавање олујног свода, сломљена грана,
пусто огњиште, прах, прах, и само прах.

Рекох, занос женског уздрхталог пола, риба у
ваздуху, јабука у космосу, бела лапта у врту, лабуд у
крилу девице.

Рекох, пророчанска слова, дрхтај биљке из потаје,
глад слепих стараца, пропета рука, црвене рибе у
простору, маховина и лишај, опустело двориште, стари
сат и икона.

Рекох, споне свемира, звучни озон, младе животиње
склоне блуду, милиони облика у којима смо се могли
остварити, ал прах, прах, и само прах!

3

Слушах шумне водоскоке, звук ловачког рога из
дубине шуме, бераче памука на плантажи, зриковце у
напуштеном врту.

Слушах поворке под земљом, звук длета, звона с
небеског невидљивог храма, звер разјарену на трагу
плена, дисање васионе над Књигом.

Слушах зов женке, шеву у пољу, тетреба на грани,
кошуте на појилу, пастирице у пољу, у колу, крај стада
на планишту, виле у горском бистрику, у води до
колена, с пеном на прозрачним раменима.

Слушах тајанствене звуке невидљивих светова,
лисичији лавез, пробуђеног ћука, било што ми
постепено сахне, посмртна звона у сазвежђу Ориона.

Слушах, али глас свој у пустињи не чух!

Писах, дрветом, водом, ваздухом и земљом, ватром и пепелом, безазленошћу детета, додир два стабла и додир два плода, ал грех, грех, и само грех.

Писах злокобне знаке, померену крв, невесту у врућици, пламен на белом чаршаву и пламен на усни, племе у изгнанству, занос урођеника око вечерњих ватара.

Писах велики сан човечији, освојена небеса, слике ума, чеону кост и олују, Божије семе, пламен у жени и пламен у човеку.

Писах кал вечности и кал смрти, бубамару и славуја, зољу на латици, пораз сина човековог, чокот грожђа на златном таћиру.

Писах пером и руком повратак блудног сина, будући облик, будућу васељену, с другачије распоређеним световима, ал грех, грех, и само грех.

1966.

СКРИВЕНА ЗЕМЉА

Боже, гасну твоје светлости!
У друго обличје кад се слије
свет који ме познао није,
тад сину ноћи све опрости!

Видим ли знак у твом имену,
времена разна у тајни збира,
твој пут, на ком ћу наћи мира,
земљу другу, за ме скривену!

У плодове се претвара лето,
туђинац пева земљом светом,
овде ми се већ стопе губе.

Преда мном сјај, доба велико,
које не виде нит сазна нико
и бесконачне твоје стубе.

1966.

ИЗОКРЕНУТИ БУНАР

Док лик ми се преображава,
видим друго место у гори.
Туђа се сенка од мене створи
и усред јаве – друга јава.

Не сахне ветар заборава,
сад моје речи Други збори.
Отварају се празни простори
и чудотворна светли трава.

Мрачно обзорје преко ума
пламти, као што пламти шума,
кад би бар душа да се стиша.

Ал из небеске провалије
као бунар кад се излије
по сву ноћ пада црна киша.

1966.

СУДБИНА ПУТНИКА

Путник сам на друму у ноћи,
искра краткотрајна, тренут један,
лист прашне књиге, глас непотребан,
тек поноћ само сред поноћи.

Пре смрти већ мртав, у немоћи,
океан у сузи – непрегледан,
божјак над извором – жедан,
вид вида у вечној слепоћи!

И овде, док бдим сред пуста друма,
светлуца звезда мутног ми ума,
не прене очи небески блесак!

Већ слутим, корак кад ми усахне,
неко ће стићи да ми удахне
уместо ваздуха – живи песак.

1967.

ЗБОГОМ ПРАЗНО ВРЕМЕ, ТУЖНИ СВЕТЕ!

Збогом празно време, тужни свете!
Рука ми винута преко воде клону
и очи што су сјале већ ми тону
у ноћ кроз коју црне птице лете.

Збогом, већ слутим будући облик
и неке друге пределе цветне.
Док опседа ме жудња жене бездетне,
на небу гледам златни бистрик.

О, анђеле, чиста слико ума,
руко извијена између два шума
времена у ком свет ми би превара.

Нека нас носе загубљене лађе!
Док прогнан из света тонем у безнађе,
у грумен глине лик ми се претвара.

1967.

РАШКИ НАПЕВИ

РОЂЕЊЕ

Убраћу, изнемого,
тај врт с милосне усне
кад се у слово згусне
и смрт, учење строго.

Грозница (сан) дрвета
часним се плодом каза.
На врху витог млаза
путања ми сажета.

Занос ми проже зене!
Ни облик свој не тајим.
Врх мора хучног сјаји
то тело ми од пене.

Лептир ме лаким крилом
таче — о, златних чини!
Сја душа у висини
над светом и свемиром.

Сиђох низ стрме хриди.
Векујем век на води.
Стрела ме нека згоди,
чиста рана не бриди!

Ал убрах плод пре зрења!
У лук свијен, и пропет,
живим, стопу крај стопе,
ту тајну свог рођења.

1965.

СЛОВО ЉУБВЕ ЗА ЈЕЛЕНУ

Опет утонуо у себе, у црни биљни сан,
с наслеђеним манама, с главом у мутном сјају,
не разликујем кад почиње ноћ, а када дан,
док с мојих опружених руку плодови опадају.
Опет сам утонуо у себе, у црни биљни сан.

Међу водама трепери питомост винограда.
Путујем даље од себе, и мртав да волим
празнину звука, место на ком процвета нада
под овим сјајем, под овим небом голим.
Међу водама трепери питомост винограда.

Гле, у Сопоћанима до звезде извијен њен лик,
у светлосној измаглице очи велмошке лепоте.
Изнад љуте папрати нараста сунчани плик.
О, све што сам градио, то време лако оте,
ал у Сопоћанима до звезде извијен њен лик!

У ноћи ковиља и биља зру крилате кише,
уздише љубав моја, голубица снена.
О, опомена: уместо цвета то она мирише!
Све тише падам на њена бела рамена.
У ноћи ковиља и биља зру крилате кише.

Ником не дадох да јој додирне лице
и откине реч задихану коју усне нуде.
У страху осетих време! Одједном ледене птице,
посестриме северне, које дариваше студен,
хтедоше криомице да јој додирну лице.

Читав пород нека је слави, опет сам сâм!
Гле, руже пламене што на моју смрт мирише,
у песми расцветана, ко бели сунчани плам
изнад златних поља пшенице на која дише.
Читав пород нека је слави, опет сам сâм!

Чиме се замених? Моје речи! О, мој вид!
О, сунце земљи враћено, мртви да се згреју!
О, дане свих дана, почиње тужни прелид
трагичних циркузана што се смрти смеју.
Чиме се замених? Моје речи! О, мој вид!

Обећавајући нови век и песме трезне
ненадно силази у глас, у ноћ, у жеђ грла,
последњи пољубац што кроз смрт ми чезне
да буде јужно жало, лепота неумрла.
Обећавајући нови век и песме трезне,

сви цветови у краљевству дан су и њено име.
По једно сунце увек се са њом роди.
Од Копаоника до Цера сва лета и све зиме
проводим скитнички, куда ме песма води.
Сви цветови у краљевству дан су и њено име.

Трезан, на крају пута, пред зидом и сликом
што ме светлости враћа, најзад да досегнем
предео пре смрти отворен и сазвежђе у ком
спава дух Свете ватре, пољубац чудесне неге.
Трезан, на крају пута, пред зидом и сликом,

опет сам утонуо у себе, у црни биљни сан.
С наслеђеним манама, с главом у мутном сјају,
не разликујем кад почиње ноћ, а када дан,
док с мојих опружених руку плодови опадају.
Опет сам утонуо у себе, у црни биљни сан

СУДБИНА ЛИКА

Кад опчинише ме неке чини,
лутајућ, сред горе застах,
ту извор један, бистар и плах,
злати се на месечини.

А ја бих, ко вода, да увирем,
да отворе ми се тајна врата.
С друге су стране двори од злата,
овде, на ветру, прах и ивер.

Вилинско коло: слика мог ума
гласну се изнад рујних шума
и свет тад засија варав.

Ту таче ме и горски бистрик
док огледах у њему свој лик
што у пенео се претвара.

1967.

СОПОЋАНСКИ БИЉУР

Тај одраз чистих ствари
залуде кровове света.
Глас пун слутњи и преплета
мирисом слух превари.

О, не стићи звезду и чун
што обноћ сва мора оплови.
Зла реч ме у тами лови.
Паде роса на птичји кљун.

Видех опори сјај папрати
и воде што се пене,
видех анђела очи снене
нас сенком што ме прати.

Ал биљур сјаја и језа
туђ осмех из нас маме.
Прамен ватре паде из таме
на бели одсјај слеза.

Да л песма ме то опчини
ил нежност горског биља?
Нек пород ми благосиља
анђео на висини.

Тај одраз звука са жице
што златом прели ми слух,
пашће на звезду с које чух
зуј стреле и крик птице.

1964.

МАГНОВЕЊА

Овуда, опет, да л' ћемо проћи
још једном, кад нас не буде,
сенка и ја кроз жар и студен,
рубом дана и рубом ноћи?

У лет се, к небу, језеро вине
и блешти силено млечним трагом.
У сну ме својом руком благом
таче девица од месечине.

Потом, загубих пут у брђе!
На ветру лако перје лабуђе
нестаде изнад врлети.

И ја бих да летим понад крова,
трагом пјаних ми лабудова
к дворцима сред плавети!

1967.

ДОК ОТИМАМ СЕ СРЏБИ ВАЛА

Док отимам се срџби вала,
дрхтаво, ко да грч свој таји,
светиљка скрита у потаји
сја као урес од корала.

Прати ме сетни зов свирале.
Не прозрех тајну чисте твари.
Одојче док ми лице зари,
пребирам капи уздрхталс.

Да л везиља нам гнездо сплела,
да л блага преко лица киша?
Рука ми се крај тебе стиша,
ал крв ми плану узаврела.

Пустињска јара свуд трепери
ко јеткост рујних сунцокрета.
Намах се винух преко света,
ко да се летом време мери!

Кад обрех се сред мрачна гаја,
путе и путнике не збројив,
видех да извор још постоји
што доњи свет са горњим спаја.

Обурвава се век безличан
и сјај за сјајем се откида.
Распада се од тајног стида
мој облик теби недоличан.

О, рујних гора где сам пао!
Док пречисто ти име сневам,
привиђаш ми се сред напева!
Ту смрт сам своју препознао!

1966.

ПЕСМА СУЖЊА

Зар свагда ту остати
испод каменог свода?
Док у тишини капље вода,
нечија сенка ме прати.

Зар вазда ту да патим
прикован за даске пода,
да гледам катарке брода
и дворац што се злати!

Да ми је да се винем
у бесконачне висине
с највише градске куле!

Ни сестре, ни жене, ни Бога,
само звук ловачког рога
и јек жалобне фруле.

1968.

Петроварадинска тврђава

СОПОЋАНСКИ АНЂЕО

Ти зиду, најзад, даде крила
да из мрака се овог вине.
Нестварно плану са висине
будућност што је некад била.

Преобрази, о божја зрако,
плен у ловца, а ловца у плен,
сенку у твар, а тварку у сен.
Би ноћ и би дан и зло свако!

Круне се звезде, слушах ласте,
с прстију стресам и сјај и прах.
Огањ је крилат, а ветар плах.
Са твог чела – сад дрво расте!

То шуптје крила и пролеће!
Удахнух мирис и цвет ме скри!
На твој стаблу друго воће зри
и блиста – ал ван зида неће.

Мркло је доба, час суђени!
Очима твојим свој век видех,
и радовах се и застидех.
Да л бол те још држи на стени?

Кад преображена звезда засја,
видех вртове у грозници,
запаљено жито на слици
и препелицу изнад класја.

Опет ме прате очи твоје!
Реч коју нико још не схвати,
изворје што без воде пати –
две сузе никад да се споје!

Ти зиду, најзад, даде крила,
да из мрака се овог вине.
Нестварно плану са висине
будућност што је некад била.

1964.

КОБ

Ниоткуд никог,
а ноћ – купола.
Жаоком бола
таче л ме Бог!

Бар да се свијем
око дрвета
на коме цвета
отров змије.

Не бити, бити
на танкој нити
бескрај и крај.

Дрво без плода
кроз сан ми хода,
ал и крај је сјај!

1968.

КАД ЗАГУБИХ СЕ У ПАПРАТИ

С дрвета што у сну бунца
чаробних капи сјај се просу.
Крилина птица таче росу.
Опет ме греју чиста сунца.

Напев смрти пре смрти знан.
С латица ружа прах отреса.
Гледам кочије преко небеса.
Једно је ноћ, а друго дан!

Пева врт у млечном зрну
семенке што без Бога пати.
Кад загубих се у папрати,
чух птицу како негде пр'ну!

У гори блешти златна кула
пред коју стигох насумице.
Дух шумски ми обасја лице
кад жалосна се гласну фрула.

Чух невидљивих птица песме
и преображене, у бразди, клице.
Ал нико своје не види лице,
нико да каже ни име не сме!

Нико не види ни своје стопе
док скупља, у пољу, Божје семе.
Кад биљке зборе, људи занеме,
живот и смрт се, на међи, стопе.

1964.

ДОК УМИРЕМ

Књиге на столу, прашне, и већ туђе,
зуј мушице, вече у уморном оку,
мемла у ваздуху, потмули бол у боку,
врата кроз која нема више ко да уђе.

Последњи зрак сунчев игра на поду,
посутао, ал већ сутра ће да гране,
још једном, и још једном ће да сване
дан у златним кочијама на своду.

Никог да прозор отвори, да се чује
шум ветра, инсекти што у врту зује,
однекуд, с поља, и напев веселих берача.

На поду зрак се гаси, гасне и душа!
Сама се књига затвара на столу, и већ слушам
коракe своје док преко неба корачам!

1967.

ГОДИНЕ, ГОДИНЕ

Године, године – један дан,
милион бића, а судба иста.
Где море би, сад песак блиста,
на јави сан, и у сну – сан!

У пољу – хитре девојчице,
крај језера – вилинско коло,
запаљене кочије над долем,
црвеног воћа пуне котарице.

Трепти рука шумске богиње,
да л ме то њена додирну сен?
У магли залутах, занесен,
на трепавицама и коси – иње!

Божанско дрво, у белој шуми,
испред тајанствене видех колибе.
Дном језера мресте се рибе,
небески сјај лице ми уми!

Владарка гаја, ко привиђење,
крај мене, скрита велом, мину.
А кад сунчева кочија сину,
осетих: дух ми се к небу пење!

Ја жудим за вама, о, небеса,
празни ми дани у празној вери.
Док ми на води име трепери,
с руку негве и мемлу стресам!

Дани и ноћи у једном трену,
ал када и друго време засја,
просу се изнад златног класја
мој глас што види вечну жену.

Да слушам зар песму пустиње,
дом да ми је празна шкољка,
док привиђа ми се у сјају пупољка
и лице њено, лице детиње.

Одасвуд очи, очи јој сјаје,
и небо – бесконачно – у кâпи.
Ко танка грана безгласно вапи
њен живот који у мени траје.

Застах и клекох испод брега,
у ноћи ко да Бог ми се каза.
Време с хиљаду својих одраза
засија као судња белега.

Године, године – један дан,
милион бића, а судба иста.
Где море би, сад жало блиста,
на јави сан, и у сну – сан!

1968.

СА КУЋНОГ КРОВА НЕКА ЧУДНА ПТИЦА

Са кућног крова нека чудна птица
гласи се, и знам да јој је песма кобна.
Не бежим, већ отварам широм врата собна
и слушам, дуго у ноћ, сетног лица.

Не знам да л је у мени, или ван мене,
гнездо јој скрито, дом у ком почива?
Њен тавни напев с мојом се песмом слива,
ал не видех јој никад очи скривене!

Кад намах глас јој пресахне, занеми,
дрхтав, ко вал пропет што к небу стреми,
јурнем у ноћ, с надом да ми се јави.

И, с челом преко стене ледне, у тај час
зачујем опет с крова њен трептав глас
и тад ми читав свемир задрхти у глави!

1967.

ПРЕДСКАЗАЊЕ

Осећам, свакога трена
рука ми сахне, и труне.
У души затрепте струне
и сенке злих времена.

Зар доћи неће никада
дан што крај нас тек промину,
и зар да више не сину
звезде што блистају сада?

О, где су сви они дани,
једном, зар само једном?
И да л ће у пределу ком
дух да нам се настани?

Не врати нам више нико
дом бивши – пречисти скут.
Већ видим: губи се и пут
обасјан твојим ликом.

Ал суза твоја шта таји,
Боже, изнад свих времена!
Кап крви, преображена,
сја као вечност да сјаји.

Стопе завејане у снегу,
друкчији свет нам оста.
Уз тебе чекам касног госта
загледан у кобну белегу.

Зло време, зло предсказање,
рука ми сахне, и труне.
У души дрхте тајне струне,
осећам: све ме је мање!

1968.

ПРИБЛИЖАВА СЕ ЧАС

Приближава се час
нашега узнесења.
Осећам како се мења
и у мени твој глас.

Нити од Бога спас
у доба позног зрења.
Ниоткуд умирења,
зар вечност на тас?

На грани труне плод,
у корпи јалов род –
иста нас судба прати.

Кад сину месец блед,
видех и твој лик сред
космоса како пати.

1968.

ПРЕД ТОБОМ, ПРЕД КЊИГОМ

Најзад све исто бива
ил ништа неће бити,
ал мој век ће се слити
у ткање твог предива.

Нада мном засветлуца
ко књига отворена
сјајка твог ока снена
у сјају поноћног сунца.

И лице твоје сетно
сваког ме трена прати,
у књизи врт се злати
и шири неприметно.

И клекох насред пута
пред књигом отвореном,
ко што за твојом сеном
и моја сенка лута!

Одасвуд, моја предивна,
слутим чар твојих руку,
док у бесконачном звуку
трепере слова кивна.

И опет, све исто бива
ил ништа неће бити.
Да л и смрт ће ми се слити
у ткање твог предива?

1968.

СМРТ У ГОРИ

У гори, као да сам сред бескраја,
врзино коло преда мном се створи.
Ослоњен о стабло столетно што гори,
мним: чија ли то рука све узгаја?

Над језером видех огњенога змаја,
кобне ми речи шумски врач говори:
умрећу кад умре и змај у гори,
чувар мог живота, језера и гаја.

Неумитна стрела, хитнута без смера,
погоди крилатога змаја сред језера,
и видех како се крв по води просу.

Ал намах прхну из мртвога тела
мајушна птица, коју стиже стрела –
тад падох и ја ко стабло у космосу!

1967.

СВЕТ НАМ НИЈЕ ДОМ

Свет нам није дом

Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом

Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом

Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом

Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом

Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом
Свет нам није дом

I

ПЛОВИДБА

Галија наша где ће стати,
сред каква тајна пристаништа,
зар не очекује нас нигде ништа
иза тог мора што се злати?

Над нама пустош, галебови,
прозирна пена вечне плавети,
ал свакога нам трена прети
та сенка што за нама плови.

Однекуд, с обале, мирис папрати,
однекуд, над морем, песма дечија,
и сваког часа нестварнија
бива та сенка што нас прати.

Таласа хучних чисто иње,
и пену морску, и прах небеса,
и сен авети с руку стресам
и трептим, ко дрво сред пустиње.

И не знам ко је нестварнији,
та сенка, ил ми – на палуби?
Осећам како те стално губим –
на води да л оста траг ичији?

Ни време да се једном стиша!
Слутим с далеке висоравни
заборављени мирис давни,
нежну маховину, светли лишај.

Одасвуд коб: то талас вапи!
Где бејаш, Господе, пре рођења?
Док овде ми се и облик мења,
ја бивам кап у једној капи.

Галија наша где ће стати,
сред каква тајна пристаништа,
зар не очекује нас нигде ништа
иза тог мора што се злати?

1968.

СПОКОЈАН ПЛАМЕН, САН И СЕН

Спокојан пламен, сан и сен
звезде-звери, скок на плен
сусталог срца, и сав плод збран
у корпе лаке! И би – дан!

Ал ти кад сину, усних склад
дана и ноћи, пелен и слад,
над језером извијен чун,
у руци девице – кондир пун.

Задрхта и дашак преко врта,
пре саме смрти бивам мртав,
слетео с неба анђео снен
таче ме, и ја постах сен.

Још само светли твоја рука,
тај покрет душе, одјек звука,
и клекох, кад ти видех траг,
нежна стопала и златни праг.

Ненадно ми се у очи сли
сва благод твоја што се сви
около мене. И опет – дан,
и живот ран, и живот знан!

1967.

КАД МИНЕ И ОВАЈ ЧАС

Кад мине и овај час,
да л ишта нас друго чека,
и да л ћу, издалека,
чути бар твој глас?

И слутим шта се збива
на дну у васељени,
ал не знам шта у мени
то тајно почива?

Кад и овај трен мине,
из бесконачне даљине
засјаћеш, бледог лика.

И тад ће да ми се јави
кроз простор треперави
вечности знана слика.

1967.

ЛАУДА

И постах намах твоја сена.
Привиђа ми се дан милости,
крилати змај, на трагу плена,
небески двори у светлости
и дом будући – васељена.
Ни анђео да грехе прости,
стиша ми тело – занос звери,
зла крв када ми затрепери.

Свуд пакао и вечна тмица,
пих пену што се вазда слива
и свиће понад злих литица.
Крај мене трепти нежна ива,
над врелом бледа чаробница.
Боже, шта јесте, а шта снивам
на јави, сред божанског места,
где ко прам дима лик ми неста.

Гле, дуга понад млечних шума,
злато и пена, дим и мрамор,
и сенка моја насред друма,
изнад језера – чардак и двор.
Ал наста поноћ мога ума!
Ту грешнији од свих бивам створ,
а кад ме таче твоја рука,
постах сен сени, и звук звука.

И видим све што ће се збити,
да ништа нам бољку не лечи.
У сну ми засја врт скровити
и судба – преља заумних речи,
преслица без иједне нити,
и анђео, пред којим клечим.
Нада мноме – звезде осионе
и хладни ветри васионе.

Пре бејаш јава недолична!
О, раног ветра лаки даси,
трепти, над светом, непомична
касна звезда што небо краси.
Моме проклетству вазда вична,
привиђаш ми се златних власи.
Бивам семе скрито сред плода,
час бивам земља, а час вода.

Када ме горски руј озари,
нема ме, само трепет звука
задрхти, ко напев прастари.
Прелете небом вита рука
и наста доба биљних чари.
Ал, би ноћ плача, ноћ јаука,
свуд лелек деце и стараца,
жена, божјака и мудраца.

У мом слуху трепти јасика
и море дивље хучи и пени.
Видим сјај ти пророчног лика,
и просуто семе – на стени.
Док пијем дах ти са језика,
сја свемир у мутној ми зени.
Врх ума гори тамна плавет,
Бог, тело и дух, и свет, и свет.

Зар смрћу да ми мину часи,
пјан застах испод млечна брега.
Однекуд, с неба, лаки даси
божанског ветра, бела нега
руке твоје што жар ми гаси
и сја, ко седеф чиста снега.
Ја бих у теби да почивам,
у теби вечито да снивам!

Да никад други дан не сване
и да ноћ твоја дом ми буде,
да не осећам своје ране,
и будем попут божје луде!
Не жудим више воћке ране,
пророчку ватру, ни лек руде.
У теби – тајна рука смрти
благод с мог лица неће стрти.

Ти – двор и моја васељена,
храм у ком облик ми се свио.
Проже ме пламен твојих зена,
у теби вечни сам ембрио,
у теби постах жива пена.
Сав занос ту се намах слио,
сред тмине, где сам занет пао,
и крв ти, не ваздух, удисао!

Свуд срџба ноћи и небеса
и јарост неког злог демона,
злослутне чини – знак удеса,
и подивљала васиона!
Чух, с костију ветар стреса
трулеж и прах и, опет, звона,
поноћ тела, и поноћ ума,
и непрегледна тамна шума.

И видим, златни чун већ плови
плаветним сводом твога храма.
И видим, витки лабудови
снатре на рајским обалама.
Ко дете ти ме, госпо, пови!
Таче ме тајна белог плама
којим дух ми се у теби храни
ко воћка на небеској грани.

1968.

ПЕСМА

Док певам, чему сличан бивам,
и пред чим то ми ум трепери?
У пољу, где бди нежна ива,
ја нађох легло младих звери.

Свуд уоколо магле млечне,
ненадно сину и очи твоје.
Шуме шевар и клен с обале речне
док сањам небеске перивоје.

Крај прашног друма засја зденац,
из гаја чу се глас ведре птице,
ал прах нам прекри цветни венац,
уклета моја веренице!

Куд хитам, и најзад – где ћу?
И да л ће једном из кавеза
да дух се вине? Видим, умрећу
усред пустиње, сам, и везан.

Да л неки други предео има,
каква нас то жудња овде спаја,
бејаш ли икад на језерима
виђеним, у сну, сред бескраја?

Какве све безумне речи, о душе,
самотан, у тмини, зборих?
Док вали се преко вала руше,
од чисте пене ја те створих.

Гледам небо како се њише,
час бивам дрво, крај понора,
час прамен сребрнасте кише,
далеко, понад запаљеног мора.

Овде све опет бива исто,
помислих да већ постах луда.
Привиђа ми се узглавље чисто,
благод и срџба Божјег суда.

Бивам то вино, што ме опија,
а душа твоја – зрак и пена.
Залуду ми се и рука свија,
где си ти била – чак ни сена!

У ноћи, кад лисје затрепери
и твој ме мирис из сна прене,
завапим испред рајских двери,
на Млечном Путу сред васељене.

Приближавају се црне кочије,
још само твоја душа сија;
привиђају ми се и руке дечије,
и седи пророк – Јеремија.

1968.

ПРЕЗИР

Да л те Господ сазда,
куполо бескрајна?
Мним да вечна тајна
вечна је одмазда.

Бреме, тешки самар,
година, небеса...
Пружен насред леса,
слутим – игра дамар!

Већ сутра, друкчији,
застаћу сред друма,
ослепелог ума,
жудећ мир дечији.

Ни вера то није,
лажни чаробњаци!
Свој живот одбацих
на дно провалије.

Нигде земног брата,
сестре – чеда пене.
Негде, понад мене,
Боже – тајна врата!

И постах ничији.
Чудак, сред језера,
жудим лед севера,
не сок – у чинији!

Кукавно ми племе,
сенка у присоју.
Ноћни свирци поју
негде, сред Поеме.

Ограда бесмисла
бивших ми година.
Пјан, без капи вина –
небеса прокисла!

Минуше кочије
преко млечна брега,
носећ три белега
обличја Божијег.

А дим – с цигарете,
занос – до ђавола!
Сужањ туђег бола
и судбе планете.

Да л те Господ сазда
куполо бескрајна,
мним да вечна тајна
вечна је одмазда.

1969.

КИШЕ

Опет, мину лето чистог звука,
струнуше двори папирнати,
над напуштеним длетом пати
неимар кога изда рука.

Док бескрајна је киша свуда,
у глави – хладна сунца греју.
Над обасјаним брегом веју
хиљадугодишњих слова чуда.

Ко пород птичји намах стиша?
Ни кос да се, из грма, јави;
чешљугар спи, негде, у трави,
таче ме крилом краљ шишмиша.

У зраку – блешти кап хаоса,
мокра се трава сви над челом.
Обавијена прозирним велом,
на кућном прагу – девица боса.

Слављен савршен облик плода,
бог ветра, распет, у ваздуху.
Ни ангелу, нити злодуху,
приклоних се води без брода.

Пророчке књиге, крај месеца,
док прелистава дах зефира,
будући лик ми одабира
пламен који ми век пресеца.

Пред величанством плода ћути
онај ком је у духу пакао.
Ни своје лице нисам такоа,
нити крв своју могах чути!

О, бесконачна кишна јава
сред које усних вечну кулу.
У неком врту, у неком јулу,
ангел ме благи обасјава.

Безмерне капи низа власи
ноћнице у пени водоскока,
крв јој с млечнога плъусну бока
по води што ми жеђ не гаси.

Безброј очију, без покрета,
у свакој капи што трепери
на грани која патњу мери
дрвету што никад да процвета.

Док у бунилу певач слепи
нагу девицу под шатру мами,
наказног ме, с лицем у тами,
намах обасја двојник лепи.

1964.

ВЕЋ СУТРА

Већ сутра ме неће бити
овде, где сада јесам,
неприметно ћу се слити
у кап далеких небеса.

И никада, никада више
кроз исти овај предео.
Траг ће испрати кише,
и живот ми, невесео.

Ал душу не згреје
ни усана слатки пламен.
А време, веје ли, веје,
и све је само - сен!

А ти, са мојим веком,
као са туђим пленом,
бдиш, над небеском реком,
сама ил с мојом сеном.

И чекаш, да се слијем
у јединствени нам сан,
на грани док плод зрије
и шушти модри лан.

И птица у чистини,
И нежна белогорица,
и ноћ тајних чини -
све одраз твог је лица.

Из прикрајка ме вреба
и пастир са стрелом.
Засу ме срдба неба
на жалу пакленом.

Онесвешћен сам пао,
у гори, крај чиста врела.
Да живим нисам знао,
ни смрт ме није хтела.

Већ сутра нећу бити
овде, где сада јесам,
неосетно ћу се слити
у звезду, кап небеса.

1968.

БЛАГОСЛОВЕНА ЗЕМЉА

Док стојим, ко потоња сена,
врт, у ком деца беру росу,
привиђа ми се сваког трена.

На путање се нђе просу,
преда мном засја кобна црта
и рука Бога, у заносу.

У чесги – стаза неутрта.
Светле пахуље, у висини,
када се обрех сред тог врта.

Одједном ми се тад причини
сав живот у далеком звуку,
свечево лице у маглини.

Залуду свијам празну руку,
привиђа ми се позориште,
мрави што грдан терет вуку.

Да л демон сазда то сметлиште?
Гле, узвитлана божја кнута
над децом што у страху вриште.

У рову, смрадну смолу гута
онај што не зна да се врати,
нити, ван себе, види пута.

Сви ће се греси у шлод збрати!
Небеске знаке да прочита
ни седи пророк неће знати.

Док испод стабла клечим свита,
обузеше ме зле грознице,
и грешна мис'о, залуд скрита.

Над тамном водом, празно лице
видех, где светли, сред празнине,
ко бледи пламен репатице.

До судњег чина кад се вине
над умљем ватра северњаче,
пашћу, ко дрво, сред чистине.

А кад ме, намах, граном таче
век, од кога ни сен не оста,
ни празни оклоп од корњаче,

у врту, без Бога, и опроста,
никако тебе да се сетим,
благословена земљо проста,

никако тебе да се сетим!

1969.

КАСНО ДОБА

Залуд на усни грозд, купина,
кад жеђ моју не згаси вода,
ни препун кондир млада вина.

Стиже и доба касног плода,
тихост небеска дух ми крепи
кад смотрих лестве испод свода.

Ходећ гором, ко певач слепи,
мним: у шта ћу се најзад слити
док с усне чили грозд прелепи?

Блудну ругобу како скрити?
Греховни кад ме кал обузме,
у другом добу већ ћу бити.

Вишњева ноћ то дах ми мрзне,
горчина која плодовље нуди
соком тек ми усне окрзне.

Бар занос да ми тад пробуди
гнојевни отров црних гљива
од ког ми мозак и срце луди.

Опет, све смрти налик бива,
ал грешну жуд смо вешто крили
ко ружно лице што се скрива.

Са истога смо зденца пили,
нестали друзи куд се скрише?
Осећам, и моја рука чили!

Шта крв нам скрбну жудно сише?
Сних обличје и Божјег сина,
једанпут само, никад више.

Пих шпиритуса, пива, вина,
узнесе руј ме чисте плоти,
сред кала душа белог крина!

И стада, која ангел кроти,
небеских вала пену пасу
над родом што се грешно коти.

И смрт своју видех у гласу
троглавог змаја понад кедра,
житницу сву у једном класу.

Засветле дан и ноћ ведра
кад устрептала, попут влати,
девојчица открије недра.

Ван мене, негде, срце пати
и жуди да се натраг слије –
ко дете кад га удахне мати.

Застао изнад провалије,
видех у калу стручак крина
и дрво на ком плода није.

Видех у калу и Божјег сина.

1969.

ЗЕМАЉСКИ ПЛАЧ

Најзад све се у сенку слије,
преголеми је земаљски плач.
Са усне патња патњу пије.

Над нама сунце – ужарен сач!
Зар све је само прамен дима?
Не зброја дане ни ткач ни врач.

Видех те у свим понорима,
о, сестро таме, нељубљена,
у сну сан си ми над свим снима.

Ја немам више свог имена,
ја немам више својих речи,
нема мене, а ти си – пена!

А онај што над водом клечи
Побожно, ко да вечност пије,
са бољком која се не лечи,

у шта свој облик да сакрије?
О, друзи, што сте паклу вични,
кад вас нема, ни мене није.

Оном што спозна недолични
брлог света сред Божје цвасти,
зар сваке ноћи нисмо слични?

И видим да ћу ко зрак пасти
без речи, тек ће уста нема
дотаћи гњилост уместо сласти.

Нашега дома овде нема.
Не чују се кос ни сеница,
ни ластва испод кућног трема.

Не зује чекрк ни преслица,
јастреб вреба изнад торова.
Празна је у пољу пшеница.

Где је била шума борова,
хуји сад олуј преко ледине,
то су душе мртвих створова.

Тек пред лицем смрти једине
као туђинац да се огледа,
видим и себе сред ведрине,

ко неко други да ме гледа.

1969.

ГОСПОДЕ, ЛИЦЕ ОКРЕНИ

Господе, лице окрени
са свог далеког престола,
осветли или засени!

Твоја нас надлећу кола
и урвине и путање,
између сјаја и бола.

Овде, где нас је све мање,
између јаре и студи,
све наше нити се тање.

Господе, извор нам буди,
и нек сјај с твоје чистине
скитници, хуљи и луди

над бескрајем просине,
ко звезде искони кад сину
и са Тобом се сједине.

Господе, несрећном сину
над пустињом и над водом
осветли бар пут у тмину!

Притиснути хладним сводом,
носећ свог страдања клицу,
пред Твојим стрепимо ходом

и Твом се окрећемо лицу.

1982.

III

ВРТ КОМ КРАЈА НЕМА

Летопис, ноћ међ словима,
рукописати душе умрлих,
над крововима птичја сазвежђа.
Дном потонулим, међ алгама,
крчаг крилати, шкољке у муљу,
и бледо лице језерског краља.
Сав раскол тај што нас дели
непојене, неспојиве, виде ли,
божје чудо, плод божји,
у врту ком краја нема.

О, благословено јутро мислено,
луча у зрневљу, у умљу,
у језику, у жилама, у плоду,
у лози виновој, у чашкама!
Виде ли, легла у шипражју,
свеже трагове звери гоњене,
злослутне пеге на лицу ангела,
небеса у ранама, виде ли, можда,
богохулника сиротог без коже,
свечево лице понад храма,
у врту ком краја нема.

Само једна смрт, у свему, злочеста,
а колико умирања јутром?
Комете праха, у окнима,
јарчеву главу у сазвежђу,
ложницу, поноћну лампу, књиге, виде ли,
огледала смрти ил љубави,
конце бесмисла, љуљашку празну,
модре житнице, хлебно дрво?
Откуда реч дође, реч младица,
одгонетка чвора на језику?

Књиге Господње, отворене,
и живот сав у посту, у ранама,
зар скончат као мрав ил травка?
Свилопреља на трептавом листу,
огледала у којима умљем огледах се,
као на лицу твом, дубином.
Роса у пазусима слеђена.
О, крхки, модрооки испосниче,
куда све не прођосмо, морни,
прашним небесима, гором кристала,
преко острвља коралног ходећи,
без сенке и Бога, међ кактусима,
кад трпња нам се скупљала на лицу
попут песка у шкољци седефној.

Стада, на изворју, виде ли,
жбира пред домом, пустахију,
намерника, ил скитницу хрому,
грешницу изгнану, бичевану,
тајну вечеру иза седам брава,
трговце на бреговима соли?
Јесмо ли браћа, у пустињи,
јесмо ли друзи усред пакла?

Трубача, у освит, чу ли,
гласника из брда, предводника,
племе номадско у шиљама?
Ловца у пољу, знојног кера,
крдо бивола ил носорога,
рањеног бика, крилатог овна,
милосно јагње на прагу кућном,
плен ком из ране крв липти,
смотри ли све то, изненада,
као што смртник
лице смрти смотри?

Да л трули мирис јабуке
будио нас, ил цвет вишњев?
Твоји летописи, читај, шта зборе?
Пропете стабљике, млади калема,
звери у чести, у леглу, спојене,
у страсном грчу, заслепеле.
Дечак врелога уда у крилу девице,
рика јелена-жедника на појилу.
Да л звук рога будио нас
ил вриска нагих девојчица
међ косматим дивовима?

Хитра копита виткога ждрепца,
широке ноздре док женку жуди.
Мртву девицу, крај зденца, виде ли,
крв врелу, младу, просуту,
кад пели смо се, у вис, горе,
под млечна небеса, бесконачна,
већ у дубину своју претворени,
у корен звучни, јединствени,
у врту ком краја нема.

Где је оно стабло, где зид?
Где кућа, где Млечни Пут
којим корачасмо, у заносу док бесмо
над здепцем, као над лицем
своје смрти? Где рука оне што нас чекала
у гори сама, на маховини,
крај бистрика шумског, одсутна,
у своју патњу заглавана
ил у нечије лице у себи
у врту ком краја нема.
Капала, капала смола борова,
ил лавез лисице намах чу се
негде, у чести, међ шипражјем.

Однекуд, шум крила птичјих,
ил крила невидљивог ангела
у осами чух, ил би опсена!
Вечност зар то? Где је сад она
што би нашу смрт да узме;
патњу своју бар да смо знали
на бледом јој лицу прочитати.
Где шум воде, зуј осинака
док залудно дозивах је
с непознатог, обраслог острвља
што, осећах, тоне неповратно.

Све сенка смрти бива!
Куће, крај којих минусмо,
базени, вераџе, високе степенице,
прашне иконе, дим слеђени,
терасе, ах, широке терасе,
прозирне завесе, окна запаљена, виде ли,
лица оних којих више нема,
лице своје у њиховом лицу,
јединствени облик дрвета, гле,

у облику будућег плода. и ми. већ,
пред дверима смрти ил рођења.
обасјани својим крајем.

Никада више иста уста, исти језик,
ни руке које у заносу пружасмо
високу кулу, под небом, жудећи
у својој патњи да досегнемо.

1968.

ГЛАС, ИЛ ГЛАС САМО

Пред домом, путник ил намерник,
глас, ил глас само
понад зеленога брежја!
Да л блесак руке ил сјај изнутра,
ил привид само, можда?
Рука жене нам непознате,
ил рука детета, залуталог,
можда сен доброга Бога,
глас, ил глас само?

Није л то рука она блага
која нас, можда, успављивала,
над колевком-чашком,
сред поноћи ил сред васељене
што се ко звер надноси над вртом,
над Божијим домом, над извором
који би опет себи, посве налик нама,
листу од стабла отргнутом.
Ипчилети неће она рука,
ни очи ни тело ни дисање,
роса небеса ил зној ноћи
на листовима отежалим, ни глас
неће утихнути
понад зеленога брежја.

Невидљиво то да траје,
годишње доба, столеће,
ил дан само, можда тренутак тек,
гледајућ ту руку понад терасе,
пружену благо према пољу,

ил невидљивом Богу, можда,
ил мени, исто невидљивом.

Неће се отворити двери,
ни окна запаљена, глас никоји,
празне одаје, столови, трonoшци,
оквири без слика, свећњаци,
бачене минђуше, наруквице,
лампа над ложницом, прозирни лептири,
празни кондири, вино просуто,
траг нечији ил дах нечији.
Где је сад она трептава појава,
глас чији, посве преображен,
крај зида неког, можда,
под расцвалим дрветом трепти
ко што слика далекога Бога
у нама трепери, трепери.

Међ липама, крај бунара,
колико пута пред кућом
путник ил намерник тек,
испод терасе што расте високо,
испод тог гласа жене нагнуте
преко зида, с руком пруженом
ко да би нечији глас да такне
или лик некоји
само њој видљив.

Где је сад она,
свету неком другом, можда,
поста присна? Ни глас зар,
ни данас ни сутра,
ни овде ни тамо
на крају улице што се благо пење,
губи у даљини, неprimетно,

ко прамен дима, мирис, покрет
оне што би, вољена у нама,
заточена и вољена, засвагда,
иза седам брава,
тајне нам двери одшкринула.

Глас, понад брежја,
само глас њена гласа,
дрво, у свој плод загледано,
види л смрт своју,
глас ил глас само?
Кад би могла лице да ми такне
руком, лице да ми види
бар једном пре смрти ил пре ноћи
у прах жив док тонем,
ил у неко посве друго време,
претворио бих се у сен њену.
И, ко да ме милосница таче
руком невидљивом, гласом долуталим,
ил руком само њеног Бога,
пренух се у неком врту пустом
с дететом лепим у наручју
што намах ми се отрже из руку
и трчећи неста иза брежја
ко да крај мене
никад ни било није!

1968.

СВЕТ НАМ НИЈЕ ДОМ

Милану Комненићу

Да једначиш се, рекох, с водом
ил с ваздухом, као плод што се
у паду, понад Млечног Пута,
са смрћу својом будућом једини.
Да привид бива све, празна сен,
тај привид, танки лист глувоће,
тромост ума, ил тромост духа
на путу што већ, видех, чили
и као дим се губи, у пољу.
Да узрастеш, рекох, понад дубрава,
ко лоза, ластар, ил младица,
кад разлучени смо, Владичице,
међ нама суци, јеретици,
осињак љути, густа звучност
спирала што нам умљем трепере
вођене руком тајном.

Смрт невидљива, дах ли ветра,
ил дах вољене, с неке терасе
с које, у сутон, стрепећ, слушах ли
глас некоји, из горе, пророчки,
сеницу, дрозда, златну утву,
ил божјака што на двери ће нам
у поноћ, можда, благо закуцати.

Залуд песак скупљен, ил прах
година и звезда развејаних,
кад развејани смо, засвагда,
кад кап по кап живот би нам,
по путима, на горама, на међама,
кад гоњени смо, и гоничи!

Па истоветност, сузо пространства,
земље и воде, тела и духа,
звучна путеност вазда вољене
што из таме ме, над водом, обасја
ко светло крило белог ангела.
Па какво тројство Броја
пред малом тајном тела уздрхтала,
кад озарен будућом смрћу
под кедром превисоким, у бунилу,
лептире шарене над колевком, видех ли,
пчеле на грани расцвалој, крај узглавља,
главу детета у недрима,
сок на уснама ил млеко мајчино?
Све само бледа сенка бива
живота једног, пре рођења.

Терасе, терасе ван времена и ума,
и опет, терасе према пољу нагнуте,
благо, и поглед што сједињује се
с дрветом, каменом, ватром и водом,
поглед мој што камен ил дрво бива већ,
прах преко ствари које беху наше,
које, можда, и нису биле наше,
преко путева којима корачасмо,
којима, можда, и нисмо корачали,
поглед који није наш, а наш је,
смрт која није наша, а наша је,
прах пре нас, и после.

Ни свет нам, рекох, није дом,
у дрво зар, у празну шкољку зар,
ничји син, загубих пут,
под сводовима твојим да векујем,
Госпо моја, да ми је!
Ал, не препознајемо се више,

ни лице своје на лицу Мајке,
ни глас свој у гласу Оца,
ни отисак прстију на лакој листу,
на потамнелом стаклу у ком трепти
слика неког далеког бога.
Залуд приближавах ти се,
слутећи дах ти, с небеса,
твоју руку, у вис, благо узнету,
у ноћном миру, сред васељене;
пред тобом, пред Извором,
у трену трпње бескрајне
до које не могах се уздићи.

Ко бди над нама, змај заштитник,
ил ангел с трубом посвећеном,
демон зли, што, можда, у тами чучи,
очију страшних, урокљивих?
Ко спречава нас? Ко бунца? Чији нож
под узглављем, чије стреле,
чији глас, високо, високо?

Ил само све изнутра пева,
муња, бич студени, међу дрвећем,
фрула од зове, зачарана, чух ли,
ловачки рог, шупља сенка, јастреб,
семенка и њено двојство сржи,
само глас истоветности!
Путеност стабала, дрхтавица
сока што се пропиње у вис,
слике померене, васељена, рекох ли,
рекох ли, заиста, повратка нема,
јесте свет, а није нам дом,
повратка ни у тебе, моја Госпо!
Одраз небеса ил одраз дубине, видех,
све неизмењено враћа се земљи,

вода води, ваздух ваздуху,
и опет, земља земљи,
а свет нам није дом!

Звучност тела и звучност духа,
вилењак и његова сенка, видех,
двојник сироти и његова хромост,
померен оквир, занос, блуд, завапих,
завапих испод тераса ванвремених,
како да те досегнем?
Рука ти сред звучности сја,
безумне речи зборим!

Прсти поређани у низ, рекох,
сломљене казальке, зупчаници,
окрвављена срча, столови хира,
чупаво дрвеће и ћупови меда.
Насушна надо, узданице, клекох,
жртвеник, ил Онај ком се свако клања,
ваздух, ил Онај који га сазда,
вода, ил њен вечни Извор,
свет, ил можда Врховни Мајстор,
плоде сазвучја, материјо, покрету
пламена тог што нас сједињује,
да никада нас посве не сједини.
Заиста, све се корену враћа,
ко што ти и ја мртав доходим,
с тачком на почетку
и с тачком на крају.

1969.

ДАЛЕКО, ИЗА НАС

Далеко, иза нас, сунце над трпезом,
прстење седефне воде, и наге девојчице,
рука ти кроз прозор према врту пружена –
испод ког ћу се дрвета најзад зауставити?

Звиждук ловца у пољу, ил звиждук трске на ветру,
небески ати, кочије, пут млечни, непрегледни,
витки хрт у гају, на трагу плена, гле,
и ја, и ја у свему томе, моја господарице;

бескрајне тамне шуме, дворци тајанствени,
над запаљеним језерима – кнежеве кочије,
звучи са звоника, ил звучи из васељене,
твоје дрхтаве носнице, и мириси непојамни;

лане на извору, кошуте, звери и пастири,
тетреб на грани, занет, и шева у пољу,
лимунове шуме, којима бејасмо окружени,
висока папрат уоколо, и вода у рибњаку;

жар звезда и жар небеса, воће које си брала,
рибизле и врес, водена биљка на сјајном ти челу,
увек распремљене ложнице, златни кондир вина,
и дом твој обасјани, пред који касно стигох;

каква патња у сну, смрт свему је ударје!
Градови и земље, језера и чардаци,
вртови, у којима смо некада срећни били,
све то сада трепери, далеко, иза нас!

1968.

СТОЖЕР

Што вртоглавицом се назват може, трпња јесте,
лист око петељке, оса невидљива
што једначи нас у нашем привиду.
Ту страха нема више. Стожер,
и то је сажети део
трпње духа над словом недокучивим,
ил знаком промене.
Ту речи нема више,
ту бога нема више.

Што милосрђем се, о дворбо небу само,
назват може, зар доброчинство је?
Кућишта нема! Плућа? Јетра? Мозак?
Мења л нас ваздух ил га мењамо
у напору да уздигнемо се
преко корена, кад места нам потоња
пре нас већ потонуше?
Има смрти, ал времена нема! Стожер,
и то је одраз нашег присуства
ил присност кад анђео нас
под крило своје преведе.

Што невидљивим се назват може, живот јесте,
и тело наше што у прах преображава се већ,
то само видим, за тим устопце
корачам, али зар икад сазнах ил видех
лице оног што нас преко поља
у ноћ води? Дрво хиљадугодишње, годови,
сведоче л о крају ил о трајности,
и смрт свакоја није ли само
вид промене?

Једна ноћ другу ноћ ништи.
Дамари? Срце? Вене? Очи бога,
и то је страх само
чије лице једино видесмо
над трпезом, у ложници, над бунаром,
јутром и вечером,
зар не гасимо се, непрестано?

Свеколика дела руку ил дела ума,
јер ма куд пошао, исто дрво у долу, извор у гори,
јар ма куд ишао, иста трпња у духу, очај у телу,
свеколика дела Господња
зар припадају нам кад и сами смо себи
туђи; кад у изганству нам
тело чами? Стожер,
белег само да бесмо? Остави све то,
и пођи! Додирни још једном лице своје,
већ туђе! Своје књиге, своја пророчанства,
своја мала божанства, своја привиђења,
што не расту више, што оставила су те
давно већ, ал веровати ниси хтео
да свему је, о чему зборио си,
већ давно крај.

Што љубављу се назват може, двојство јесте,
тела ил духа. Стожер, и део то је
ког свесни нисмо, јер само себи
у сажетости својој припада,
не као ми
што другом већ давно припадамо.

Виде ли икад лице своје
над водом, међ мноштвом што прати те
устопце? Зар ишта нам више припада,
и зар тело наше припада нама?

Наше руке нису више наше,
нити нас плућа наша више хране,
нит бози су нам наклоњени.

Ходио си, а да ниси знао,
а да, можда, ниси хтео знати,
руку под руку са својим крајем,
ко путник ког демон
путем води, а не види га,
ко ни ми што лице своје не видимо,
ко што га никада
ни видет нећемо.

Јер, пробудио си се за трен само,
ал смотри л ишта уоколо
сем страха од ватре, воде и земље?
Не очи своје, већ очи страха,
не руке своје, већ руке Бога,
не руке Бога, већ руке оне
којој мислио си да припадаш;
не очи, не руке, не прсти
којима рукописе пророчке
при пламену свеће
још стрпљиво држиш.

Ту наде нема више,
ту Бога нема више! Стожер,
белег само да бесмо, међ анђелима,
обличја ком страни сад смо већ.
Није л све против нас
здружено? Муњом, сечивом српа,
разлучени смо; осом невидљивом
сједињени, у језику тек,
јер невидљиво све је ко и ми што смо
у невидљиво време
невидљиви крочили.

1969.

ЗЕМЉА НА ЈЕЗИКУ

ЗИМСКА ПЕСМА

Огањ у телу, под ноктима,
кад бележили смо у ваздуху
знаке спасења, бледоћу
снежне комете.

Како, зборим сред утрине,
да пламен лутајући, искру небесну,
дозовем у дом? Исоде жарке лиске
из пепела, са тепсије узлетеле,
из камена исходи
слеђени лик бога.
Не двојник,
не сенка хладне жестине.

Вода је, чини се, луда,
ваздух свуд у пламену, у латицама,
свијен! С кружних крошњи
троструко сунце изгрева;
ни земља, тај замајац у срцу,
није гостопримљива;
огртач, зимо, спреми за оног
који се с тобом
вечно руковао.
Не огњиште,
не ватру лаког спасења.

Строгост је твоја врлина и постојање,
твоја златна висораван, узлетиште
с ког богови зборе
нама ништима.
Строгост с којом сам руку подруку
стопама твојим ходио.

Сабери ледене пипке себи,
господарице године, јетка девице,
креснице величајна у ројевима
около замајца сред срца
никад сусталог.

То значи бити,
то значи постојати
на твојој поледици,
на твојој хладној служби,
међ нитима твог предива
што у лед се преображава,
у златне венчанице
без невеста.

Огањ у мехурима, пахуљице
у низовима; све дрхти и блиста
с блештавих висоравни;
брег засипа нас мргодни;
с вихора, у спиралама,
силази снежни младић
с девицом на рукама,
и коло нагоркиња.

То сенка је твоја, у загрљају,
међ делима земаљским,
отворила се нама, зимо,
у сиромаштву.

Оног који вечно моли;
дакле,
оног који вечно прашта,
зар Син Божји види? Али и оног
што пламен баца преко рамена
сејући дажд огњени
над утрином,

Сина Божјег,

зар смртник види
и чује?

Зар свет је на измаку, зимо,
ко извор што свом крају се ближи
и сахне? Зар стари свет?

Кључеви, кључеви...

Боже,
на суду сам твом, страшном;
стижу жбири, уходе, гоничи
с камцијама, ал, чини се,
теби то суде, од самог почела,
то руше се здања,
године,
знамења.

Под прагом кућним, гле,
кључеви скривени, за срце змаја,
чувара дома и племена,
а свет

зар на измаку је
док пева, пева?

Ко нас, у патњи, види
под твојим огртачем, зимо?

1971.

ЗЕМАЉСКИ ПОСЕД

1

Јао нама, врсти земаљској,
кад посед нам, сваким даном,
све мањи бива!

Ни дрво да се,

душа њприроде,

језика свијених, жалаца танких,
кроз које лелуја бледа крв бога,
около сопствене жеђи свије.

Ни лик да нам се,

сенка земље,

над високим изворима
у часу мрења
бар мрењем огледне,
једанпут само.

Средиште, земљо, јеси
невидљиво већма но корачаји наши
кроз присност твоју, пуни страха,
пред лицем ти ноћним, ноћнице!

Чега ту нема, а да се није
жеђ људска, безмерна,
у узмицању к теби такла
тек патњом двојника.

Зар порекло ти,
у ком огледамо се већма
но у самима себи, кореном,
у сиромаштву тек,
у јаду нашем тек,
не свиће?

Према чему *јединственом*,
ако то већ није биће твоје
на ком нам трајање чили
од јаког ти, одвећ, пламена,
ал према чему, велим, невидљивом
надире тек одсутност наша
невидљива?

Зар смрт није
то што нас из скровишта својих
ко матрица тамна призива,
и сваког јутра, наше срца,
таштином свог вина поји,
у рухо ново,
у ком невидљиви јесмо,
стрпљиво облачи.

Зар *сада* није непостојеће
колико нам и невидљиво јесте
то *суџра*? Зар *сада* јесте
тек земља само, невидљива,
тек земља, можда, само
у гласу непостојећег?
Земљо *сада* и *овде*
пред земљом *суџра* и *шамо*,
земљо тајанства,
кад невидљиви јесмо
од самог извора,
ко име твоје невидљиво већма
но биће нам слабо
пред којим се отвара
сав посед ти земаљски,
сада и *овде*.
Земљо, у ранама!

Тек час нам мрења,
а мрење невидљиво јесмо,
траг обасја.

Обасјај,
ал обасјај нас, земљо,
сенком језика!

Тек ваздух, уоколо, у гроздовима,
у којима се сабира
плодност врсте земаљске;
тек дрво у ходу, у плодовима,
с којих узлећу ројеви пчела
попут гласова дечијих
сред забавишта.

Стрела, врха ужареног,
што без очнога вида није,
већ срасла је са луком:
залуд се рука ловца вештога
и сама, без Бога, празна,
у бунилу напреже.

Шта видим *видљиво*,
кад трагови одасвуд,
ма то и привид био,
троструким знаком зборе
кроз одсутност нашу.

Стрела достићи неће
хитрину ума с којег галије
к небеским боравиштима
лако узлећу.

А занос ту не помаже
тог духа у осипању

већма него што се име
од земље саме саздано
к земљи

опет

нагиње.

2

Мати се у детету отвара,
дрво у плоду
и Бог у патњи;
вода се извору враћа
и море свом почетку,
талас један тек да буде.

А свет, то варка није,
ни чаролија то није;
из једног се, попут младице,
у други облик помера,
из једне у смрт другу;
зар није то само наша
душа у свитању,
лелуј пламена бледог
високо у брдима?

Зар наук сав је, Господе,
земаљски да јесмо?
То дрво безгласно дише
и тле – у плоду,
ал ни дрвета ни тла нигде.
То земља се, пуна соли,
са језика рачвастог,
са језика крилатог,
са језика тророгога

преко усне уздрхтале
к двојнику, *ко храна*, пружа,
али, ни усна ни храна
то, заиста, више нису;
јер, храна јесмо сами
за њену земаљску глад.
Земљо глади, зар ниси само
тек тело наше у смирају
и лек? Земљо тела,
увек пред свитање!

Чији смо глас, чији посед?
Зар, збиља, чујем из привида
оно чега нема ни у свету,
јер света није,
 колико смрти јесте,
кога никад ни бити неће,
ни у будућности
с које се враћамо
као с празне трпезе.

Зар видим, из привида,
оно чега нема,
 али и оног, такође,
кога заиста нема,
а јесте, у себи само,
ко и Бог, далек и усамљен,
у самом себи што јесте
тек сенка привида само.
Ко збори да слични смо му
кад ни сенка да уздигне се
преко корена већ сраслог
за свој земаљски пад,
за свој земаљски плод
у ком сажима се стабло

и његово усправно
безгласје.

Кад на невидљиво свикох,
свикни и ти, земљо у пама,
на пламен тај бесконачни
низ који,

као кроз левак,

као низ лествице,

к теби љубавнички силазимо
до руже прапочетка.

Земљо прапочетка,
листај у својој ћутњи,
листај у своме говору
тек страном ноћном!
Земљо ноћна!

Свет, свеколики, у споју,
природа у семену, у цвасти
што не прекида се никад.
Утицаји звезда на плодност,
на род људски у колу
завитланом преко брегова.
Земљо, без путоказа,
доходим ти, веренички,
с краја и почетка
тамне године!
Земљо без пута!

Оно што нас храни,
то нас и потиरे;
ваздух који дишемо,
ваздух нас и трује;
вода коју пијемо,
вода нас и гуши;

земља којом ходимо,
земља опет бивамо;
јер земља је свему свету,
и нама, у нама.

1971.

У СЕНЦИ ГАЛЕБА

1

У сенци галеба, врх таласја,
осећам: близу је Страшни суд.
Слане звезде силазе
под водени кров.

Хука таласа, ко хука богова,
смирује нас већма
но поглед родиље.
Чујем језике мора
и језике земље,
као да самог себе слушам
у билу одсутности.

Преко тераса ваздушних
расте море, сенка воденог духа
у прелетима кружним.
Златне вериге узлећу
са дна вртлога.

Удишем алге, пужеве, шкољке,
румене медузе, слане зденце,
мртва сазвежђа, дворце од соли;
камену пену удишем
и светлост крилатог дрвета.
Руке и ноге, уста и очи,
друкчије већ видим распоређене
данас него јуче;
плућа, земље пуна,

листају последњи пут
у сенци локвања.

О, море, водено огњиште!
Где наћи спас
за душе благородне?
Где наћи лик
што смртан није
пре смрти бар?
Пламен зелени у стабљикама,
у младом лишћу, у замецима,
није л тек само појава сенке
на лицу нам одвећ рушном
које слани ветар разједа
у страшним налетима.

У сенци галеба, на води,
којом запливах без путоказа,
бележећи тек име своје,
видим млада божанства мора
која деца несташна
од воде и од пене,
од листова праха само,
сстрпљиво и са чежњом бескрајном,
на обали снују,
ко да би неког, Великог Господара,
из своје дечје осаме,
хтели да призову.

Зар варка не бива све то
чега нам се биће, у опирању
земљи и води, пламену јаком,
кроз одсутност благо такне
пред лицем, можда, бога сеновитог
ком залудно се враћамо,

ко талас један једини
свом невидљивом почетку
са дна тамног вртлога.

2

Док писах сенком галеба
путеве свог бића на води,
узлетаху гробови, шуме, планине,
запаљени вукови, биволи, носорози;
летећа језера просипаху
сав накит душе водене;
узлетаху бунари, кровови, огњишта,
бик у пламену засја изнад брега
и храст, крилати, запева;
смешана јата дизаху се
са својих земаљских постеља;
дечак уда пламеног
пројаха преко девичанских
ложница што у поноћ се
попут цветова отвараху;
јетра, срце и ум
обасјаше нам путе
до новог рођења
ил до нове смрти.

Писах водена слова.

У сенци галеба
слушам глас његов док расте
у висинама;
слушам
свој глас тамо где ме нема,
где ме ни бити неће;
слушам (одасвуд)

глас Велике Пустинје.

Не видим себе

где ме још има, где јесам

тек сенка галеба само

отворена, у подне,

изнад пламена.

Зар сенком тек да јесам

страшна глад небесника

у судњи час?

Слушам

глас његов, високи,

с ког, као са lika свог слеђеног,

у своје дубоко

силазим изгнанство.

Да ми је, једанпут бар,

као да никада ни био нисам,

изворишту том вечном

из себе, преко облика,

да се пригнем,

ко вода

из бунара што би,

из себе саме,

у вис да се, најзад, вине

до небеских цвасти.

1971.

ЗЕМЉА НА ЈЕЗИКУ

Мишуше сунчеве кочије
преко подземног трга;
силазе звезде под тле,
извори на небеса узлећу.
Господе, извор буди
и име врсти, ивицом земље
што распрскава се и дише
у плућним мехурима.
Сенке и лозе сплетене
то лик нам скрише,
земљо бесконачна!

Духовно крило, високи огњи,
на путевима хладним, у замасима;
орао што крстари заводи нас
модрим пространствима;
гнездо, огњиште на грани згасло,
у густој врежи писка
убогот накота само;
у дољи сеница, плиска и дрозд;
све у освит гласи се
гласом освита,
не гласом врсте,
не гласом великог братства.

Ал, утихну пламен и песма,
утихну говор, међ чокотима,
а то што чује се
с друге стране доходи
где нам се поглед брижни

у висинама залеђеним
мрзне и мрзне.

Зар то нису
гласи Бога ил гласи оног
невидљивог двојника, можда,
ког залудно изгонимо
на светлост днева;
ил оног
ком привид, из ког изгрева
тек привидом свог бића слабог,
краљевство јесте.

Игра то је земаљска,
а ничег земног ту нема;
зар смрт, што нам се сваког трена
над именом, као над бунаром,
попут младог месеца нагиње,
ичега земног
у себи има?

Гледао сам јој лице младо
као лице своје да гледах
после буђења, из сна
што не прекида се
ни у дневима.

Корачамо; корачамо
ка својим стрмим постељама,
у бунилу, попут месечара.
Хитроноги гоничи одасвуд
сенку своју пристижу.
Листа земља у плодовима,
листа на језику
трагом уштапа,

и мук је свугде
у домовима.

А живот наш, то обртање
около мача, около Бога,
зар пламен није, пун очаја,
с крајева осе захуктале,
пламен у прстима, у петама,
у мехурима крви, у плућима
тек пуним велике смрти
у цвасти. Ватра јесмо.
Па и Бог, напокон,
зар препун није
тек смрти наше само?
Зацело, то промена јесте,
кад и Бог се, наочиглед света,
у смрти нашој
обличјем својим
скрива!

А тајна, у свему, јесте,
ко свија стабла у ноћи
иза поноћи, пре петлова?
Дах чији преко листа
што врх дрвета трепти
изгубљено име тражи
ван врсте своје?

Из ноћи – у ноћ,
из рођења – у смрт,
па то значи вазда мртав бити,
па то значи и жив – мртав бити,
јутром кад лице умивамо
и с вечери крај постеље;
и то је удес земаљски

у ком огледамо се
клечећи на дну света
као у језгру плода огромног
из ког изласка нема.

Ни један огртач, јао нама,
не скрива јад душе у огњу,
нит књига пространа
још пространије
обличје нам бића
прикрити може,
а да се смртност,
а да се сам Бог патње
из рукописа не гласне
здравицом својом.

Ког мељива смо део, *зборим*,
ког океана кап тек једна,
ког дрвета грана, у безгласју,
које велике смрти
тек уста смо само?

Што вртлог јесте, из смрти јесте,
што смирај бива, смрти се враћа,
ал нема нас где јесмо
земља и вода само,
нит дишемо што дишемо,
ваздух и пламен само,
нит биће нам је, јао нама,
време земаљско.

Чему свеколико то градиво,
на истој мери, у напору
да уздигнемо се преко облика,
кроз равнодушје свеколико

тог света, што свет није,
тих дана, међ којима корачамо
сами и сами, у бунилу,
а дневи нису.
Земљо, на језику,
шта значи твој мук?

Слушам говор, а није говор,
слушам дисање невидљиво
кроз простор млади што зри
у плодовима.

Патња јесмо.

Слушам срце своје;
слушам земљу у устима
и на језику везаном
у чвор мртви.

1971.

НОЋНА ПЕСМА

Откуда долазиш, ноћи,
из којих предела
то густо повесмо вучеш
својим тразима?

Чије обличје скриваш,
чији стас?
Чија храна јеси,
ноћи земаљска?

Коме се (чујем) одазиваш
преко бедема невидљивих
и сама себи невидљива?
Ког дана лице јеси,
које смрти,
које струне глас?

Чије благо си узглавље,
ноћи земаљска?

Овуда, под твојим огртачем,
зар нико прошао није?
Трагова нигде на песку,
ни даха преко росе,
трагова на прашним путима.

Овуда нико дух свој лелујави
пронео (видим) није
у сусрет освиту.

Чијег си ткања предиво,
чијих руку дело
без преслице?

Једначиш, чега се такнеш;
радују ти се ништи,
радују ти се сиромашни,
радујем ти се и ја, ноћи,
о, спасе!

У теби – дрво није дрво,
нит вода – само вода;
у теби – земља није земља,
нит биће се моје
завршава овде, где јесам
тек сенке сен
на твојим стрмим падинама.

И лист, тек с гране пао,
дијалектику своју има,
а ја, ноћи, ничији,
на земљи ничијој,
корачам ивицом точка
на том захукталом чекрку
твоје мудрости
и твог учења.

Твом вилајету која је мера,
твојој непроходности који век,
ноћи земаљска?

Светли кап хаоса у ваздуху,
дрво и његов плод;
светле рана и болест
и роса надземаљска светли
на витицама девица
нагих, сред поља, у колу.

Светлиш и ти, ноћи,
на мојим хладним
и мрклим путевима.

1971.

ОСНОВНА ЗЕМЉА

БРИСАНИ ПУТ

Преко ледине – брисани пути
и ниједан наш није траг.
Спрам тебе, Господе, стојим наг;
бар да ме скрију твоји скути.

Каква утеха век и кућа,
јер који пут до тебе води?
Макар још једном да се родим
негде у пољу, насред пружа.

Ал неми су нам разговори!
По чијем нас лику створи
кад и сенке нам, ево, старе?

Док сламају се сви оквири –
јер и душа би да се рашири –
у празнини се прсти жаре.

1979.

ЦРНА ЈЕ ВОДА СИТНИЦА

Црна је вода Ситница,
црно небо врх Чечана.
Застани испред Дечана
као потоња скитница.

Уђи у жита класала,
сеја ти отров попила,
ал сузу није пустила.
Чујеш ли плач из јасала?

Узлећу црни сватови,
јато за јатом косова.
Ројеви љутих осова
и разјарени хртови.

Сломљени сви су печати,
туђин нам ништи тапије.
Телали с јужне капије
у поноћ ће зајечати.

Ал душа што се станила
у сваком зрну пшенице,
гласи се гласом сенице.
Чија нас стрела ранила?

Црне нам воде доходе
из Лаба и из Ситнице.
Невеста чупа витице
кад је низ поље одводе.

1987.

СВЕТИ АРХАНЂЕЛИ, КОД ПРИЗРЕНА

Боље да остадосте под земљом, дубоко,
за неко часније поколење. Овако,
слушам осинак где бежу пчеле и цареве око.
Јер, време је опет наопако.

Још само име вам оста ко испражњено лице.
Сви су анђели слепи, и слепо је поколење.
И ниједан плод не дочека зрење.
Уместо сокола – орао изнад Бистрице.

Кратка је слава света! Црни биво дремље
крај реке, испод невидљивог звоника.
Као последњи залогај, узех шаку земље.

Боље да сте остали скривени, у дубини.
То што сад видим, сасвим је друга слика.
Осванух, на своме гробу, у туђини.

1985.

ПРАГ

Кућни је праг највећа планина.

Народна пословица

Корачао сам преко прљуше,
залуд тражио стожер у пољу.
Сува корита, на спруду крљушт
и народ што слави своју невољу.
По мери пакла пут се пружа
и јастреб кружи изнад хриди.
Бивоља рика и глас кужан:
Пољуби свој праг и иди!

Лисица сплиће пут у чести,
зец се прикрио у купусишту.
Дечак свлачи стид невести.
Плућа су налик пробитом листу.
Господ је заборавио своје стадо.
Сунце у висини ко врх чиоде,
кључа ваздух над виноградом,
хиљадугодишња жеђ крај воде.

Син скида са себе лик очев.
Мноштво језика пољем се гуши.
Храст и липу, нимбус свечев,
носим и тетурам у тмуши.
Скупљам прозукле кости у врећу
и ко скитница с кривим штапом,
над живим собом палим свећу.
Корачам, човек-крст под капом.

Прогнана браћа, себар и звер,
Божије слово писано кришом.
И ветар ненадно мења смер,

у истој рупи човек са мишом.
Узлећу бунар, црква и жита.
Стражари орао врх стрме хриди.
На води, њиви и стаблу читам:
Пољуби свој љраг и иди!

Час је, палим труд и кремен,
зрно пшенице с људским ликом.
Носим душу – најтеже бreme.
Нож на тоцилу гласи се циком.
Над утрином врана и гачац
и паук крсташ с кобним знаком.
Посрће сејач у сенци мача.
Робује праведни, царује лаком.

Пренух се, шуме посечене
жалосно цвиле у свануће.
Уштап је; душе изгубљене
траже огњиште и праг куће.
Преобразио се мед у саћу,
жаоком пчела ситост мери.
Ја сам своју видео браћу
у бесмисленој новој вери.

Слепа стока пољем тумара.
Не лете птице него гнезда.
Не видим царски печат од гара
ни у повељи родослов звезда.
Кучка и штенад насред дома
и знак који нико не види.
Рика бивола ко тутањ грома:
Пољуби свој љраг и иди!

Сеницу, дрозда, рог гласника
слушам у хладној помрчини.
Над огњиштем – змијска цика

и сова која баца чини.
О хиљадугодишњој жудњи претка
у родослову ништа не пише.
Оста и душа без иметка,
ни кућног прага нема више.

Мењао бих и с вуком место.
Пред потером узмиче себар
и петао с троструком крестом.
Под сачем цвили попац-хлеббар.
Док препелицу јастреб вија
и над бунаром круг бележи,
из пепела се извлачи змија
и уз вериге под кров бежи.

За козом јаре, јагње уз овцу
и веверица са орахом.
Са ликом Христа на покровцу
и преображеном вучјом длаком.
Уз штап се верно привија пас,
над Северњачом крв се види.
Ал опет исти прати ме глас:
Пољуби свој љраг и иди!

1987.

ПЛЕМЕ

Племе је наше из краја
где кише одоздо лију.
Шта ноћи све не сакрију,
шта дан сваки не утаја!

Сасвим нам туђа раса
домове већ опкољава.
Дрвету тек плод је јава
а њиви – жито што класа.

Ал шта нас још једини
на опустелој ледини
где и ваздуха је мање?

Све су нам празне постеље!
На чекрку шумске през
предиво бива све тање

1977.

БАЛАДА

Бура на жал кад баци чун,
стигох на свет уз песму коса.
Труле кобиле. Клис. Двоструки кљун.
Под стрехом: само стршљен и оса.
У пољу: од мрава већи трун
и преображенска црна роса.
Не познах ни вагу своју у пари.
Далеке су ми све драге ствари.

Куд год се окренем, главу ишту!
Другу је кошуљу навуко свет.
У птичјем гнезду, згаслом огњишту,
њише се зачаран змијски сплет.
Срећнија је и кокош на буњишту
но ја док гледам пчела лет.
Около куће празни бунари.
Далеке су ми све драге ствари.

О сенку очеву наслоњен син.
Сви облици се у један слише.
У глуво доба: воду и млин
слушам, ал себе не чујем више.
Већ свеједно ми је: последњи чин!
Зла звезда, слеђена, крв ми сише
и време-нечасник које не стари.
Далеке су ми све драге ствари.

Мраз и слана, расуто биће,
над кровом танко прамење дима.

Црно сунце још црње свиће
и над пољем три лица има.
Злодух-ветар спирале сплиће,
шугаво ждребе низ пут се клима.
Туђин за плугом и биво у бари.
Далеке су ми све драге ствари.

Сабрао се и вучји збор!
Трљам крљушт и палим длаку.
Дрхти на међи свакоји створ,
јер нико не зна пут у мраку.
Самља, него ли у стаблу чвор,
свака је душа у облаку.
Још посечени цвиле ластари.
Далеке су ми све драге ствари.

Под земљом видим другу сетву,
на трпези – прозукло жито.
Сова у ноћи сриче клетву,
замукло је троструко витло.
Пустоши странац мал и жетву.
На тавану – пробито сито.
Језик у збегу и дуб прастари.
Далеке су ми све драге ствари.

1987.

ГУБЉЕЊЕ ОБЛИКА

Исто нас ништи и ствара
лемећ нам тело ко травку.
Ишчили сјај на угарку,
топи се лед спрам жара.

Испод тла задрхти корен
ал стабло још мирно стоји,
ко судње часе да броји
на међи где стадох сморен.

Пуца и љуштура плода
ко суд у ком замрзла вода
за другим обликом пати.

То време што ме опија
само је тужна копија
неких далеких сати.

1986.

ХАРОНОВ ЧУН

Овде се звезде руше
и у бездане тону,
у свету, налик звону,
у ком самују душе.

Ал има простор други
и обала далека.
Седи ме Харон чека
с чуном и веслом дугим.

Несташни старче, брже,
замахни крилом својим.
То што овде још стојим
и што ме ноге држе,

можда је привид само.
Кад земљу своју видех,
свог лица се постидех
као над црном јамом.

Дан је, а мркне свуда!
Охолост нема меру.
Уз сваки дуб се већ веру
змије Страшнога суда.

Као на длану туђем,
видим дане – у низу.
Час далек, а час близу,
мами ме Харон, да уђем

у његов чамац лаки.
Водени пут се пружа
као живот нам кружан
на невидљивој зраки.

Хароне, јарче стари,
и мој је пртљаг мален.
Одмотао се мој калем
и ни за чим не марим.

1982.

КУД НЕСТА, ПРЕКОНОЋ, ШУМА БОРОВА

Куд неста, преконоћ, шума борова?
У непостојећим крошњама тек куна
скамени се у скоку, смрти пуна.
Невидљиви су цврчак, веверица, сова.

Утихну детлић, дрозд, песма косова,
орао и јастреб без својих су круна.
Усахну језичак сред жуњина кљуна.
(Као да читам невидљива слова.)

Ко пород шумски то начас зачара?
Дебло се за деблом у ритму затвара
кад пристигоше кивне дрвосече.

Куд неста осињак, куд шумска гљива?
Још само се смола бесмислено слива
у ћупове који празно већ звече.

1970.

РАСИПАХ СЕБЕ НИЗ СВЕ ПУТЕ

Расипах себе низ све путе,
не уmem ваздух да удишем.
Не препознајем себе више,
ја се под туђе скривах скуте.

Говоре уста без покрета,
ја немам нигде да се вратим.
У црно сунце зуре свати,
то нису очи с овог света.

Ја бацах семе у стопу сваку
и бејах наг у сваком часу.
И сањах своју далеку расу
у преображеном божјем зраку.

Блажени глас јутром се јавља
и пада ко роса са висина.
Из стабла бије помрчина,
а воћка воћки отпоздравља.

Господ ме мотри са врлети
и сеје пламен на беспуће.
Над збеговима пролећу куће,
а кров за кровом у вис лети.

Заштитиће нас руке дечије
кад тамничка се намакне реза.
Свак је за своје место везан,
ал нико кључе нашао није.

Уклето семе црне ватре
преко рамена сејач баца.
Слушам ноћну песму отаца,
наше ће племе да се затре.

Над утринама ројеви пчела
и стада расута, без господара.
И као да судњи час удара,
далеки сјај нам озари чела.

Ветри кроз шупља дебла хује,
као да душе самотне зборе.
Ал младо стабло испод коре
нови год жудње уписује.

Видим с Дечана крст полеће,
трипут се сунце истоку враћа.
Узлећу у небо словенска браћа,
бела јата и црно дрвеће.

Сплетене нити пре освита
не стигох сву ноћ да размрсим.
Ја своје лице – већ туђе – мрзим,
ја своје име на води читам.

1986.

МАГЛИЧ

Силази река с неба,
град је на истом брегу,
змије се у њему легу
а јастреб плен свој вреба.

Утоне сваке вечери
у мрак нам очњег вида.
Изјутра плашт свој скида
и брда сенком мери.

Топот је у клисури!
Куда ли гласник жури
кад касне све су вести?

Мртве су војске пале
на пусте речне обале
ил у мутној ми свести.

1977.

ИБАР

Шта памте обале, река,
и над брегом разорен дом?
Можда нас у крају другом
joш светлија вода чека.

Као дном празнога века
каткад захучи клисуром.
Све самље, у сужањству свом,
зашуме бор, храст и смрека.

Цвили гуја под каменом
и јастреб очним пламеном
над пољем нови плен вреба.

Изнад већ мртвих топола
сад тече из нашег бола
ивицом празнога неба.

1978.

ПРЕОБРАЖЕЊЕ

Да л има ичег, а да није
преобразио се у твојој сени?
Боже, учини да и мени
видљиво буде – видљивије!

Да видим време пре облика,
клицу жудње и клицу страха,
да искорачим из твог даха,
с ликом оца преко мог лика.

Колико пута, насред друма,
застадох када испред мене
невидљив неко сплиће сене
и пали звезде поврх ума.

Док са дна мркле провалије
мотре ме неке очи знане,
гласи се земља с врха гране
и жуди у плод да се слије.

Преображене кишне капи
са листа на лист смирај снују.
Над рукописом – слушах олују,
Господе, ал ко за ким вапи:

да л ми за тобом, на беспућу,
сејући свугде своју жудњу;
ил ти за нама, вукућ судњу
сен на којој нам зидаш кућу?

И као ваздух, преображен,
вода и земља, крв и плућа,
гори нам бића крхка кућа
а цвет у пољу сјаји блажен.

Привиђа ми се други стан,
без прозора, прага и врата.
Са невидљивог неког сата
само ноћ чујем, а никад дан.

А у недоба, са слемена,
пет'о се јавља, ко да куне.
Господе, тек смо твоје струне
и прегршт само твог семена.

1982.

Зар икоме је дано да стаса
врх Бога? Ту беше град. И кула.
И престо на ком сеђаше жупан. Сад – подне јула.
Ни сокола над брегом. Ни мириса. Ни гласа.

Где неимар је? Где здање? Сат се не види.
Ни оклопници. Ни камен на камену, сада.
Ту беше град – од сваког већи града.
Да ли ико памти име ове хриди?

Без дрвета – плод се у мраку њише,
невидљив неко над празном реком дише,
то мртав град се, у мени, буди.

Зар неста све то? У мени се стиче
свет из неке сасвим друге приче
и огањ троструке студи.

1969.

ЖУДЊА ЗА ЈУГОМ

Не иде ми се, немам ни куд,
јер свугде, најзад, исто бива.
Чим лето, у маху већ и студ.
Сву ноћ збирам туђа предива,
на спруду душа, у души спруд.

Самотне сенке у тишини,
опустели су брест и дрен.
Сеницу и дрозда шта опчини
и зеца што поста лаки плен
орла вечито у висини.

Сваки се говор у мук слије,
ни дрво свој не памти корен.
Бар звук да се у грану свије
са плодом од зоре до зоре.
На своме месту ништа није!

Цилик сечива преко бруса,
срџба свој пут до сјаја тражи.
Исто лице преко убруса
и исто сунце изнад ражи
и вода иста, без укуса.

У пољу кључа! Преко кала
свакоји сморен је корак.
Кога дозива још свирала?
На њивама врана и чворак
збирају зрна преостала.

Дрво је знак, шта шума цела?
У патњи да л жудња пева?
Ноћи и дана иста су дела.
Да л споља ил изнутра зрева
пшеница никада дозрела?

Подне и поноћ? Зар исто није
с ког било сад поћи краја?
Са длана Христос воду пије,
расуту децу у пољу збраја
и облачи у руно овчије.

Опколили ме туђи свати.
Бележим име, ал и то име
загубих у ватри и папрати.
Чија то сенка још води ме
у поље међу црне влати?

Има ли патња своју меру?
Земља се до уста пружа.
Све воћке када се оберу
и ноћ ко година одужа,
кронућу и ја ка северу.

Сваки се звук у бршљан сплете,
писком се огласи зова.
Југа се само птице сете
и кроз стуб дима, изнад крова,
журећи, с криком, тек пролете.

Тетура душа ми по лугу
као да извор још свој тражи.
Сву ноћ коса, плиску и вугу
слушам над пољем зреле ражи
и слутим, опет, земљу другу.

1979.

МЕСЕЦ НАД ТАМНИМ БРДИМА

Месец над тамним брдима
као из другог времена
дотакне клицу семена
под опном што се надима.

Расу се звезда злехуда
и душа мре у плавети.
Промичу сенке, авети,
и ја бих пош'о некуда.

Бију жудњом дамари.
Од недрага до немила
свуд тражих облик прастари.

Под кором младог дрвета
у вис се већ устремила
суштина доњег света.

1985.

БРВЕНИК

То није више град већ део зуба
неког дива, рањеног смртно, на висини.
Где је, куд нестало, низ Ибар, или у маглини?
Узимам свитак од писмоноше-голуба.

Из ког ми то века тек сад стиже порука,
од кога? Чitam с колена смртну пресуду.
Зимогрожљиво дрхтури вивак, крај Ибра, на спруду.
Да ли ми из будућности већ стиже предсмртни указ?

Дан у ноћ отиче, у брда озвездана.
Високо, где беху куле, сад се црни велика рана.
Нити је град на брегу, нити је брег на слици.

Ибар се пропиње, зауздан, и тутњи из дубине.
Глас мајушног вивка, као глас судбине,
чује се са спруда у сутонској измаглици.

1992.

ОСНОВНА ЗЕМЉА

На покровцу, под гуњем простим,
човек и жена испод храста.
Зелени фитиљ пробија кости.
Једина радост: долазак ластва.
Ка истоку се окреће лице
и сунцокрет се обезнани.
Под крилом небеске птице
помешани су ноћи и дани.

Вук у запустелом тору,
мртво јагње у лисном смету.
Црни коњаник на обзору
и труло воће на дрвету.
На оцаку крвава рода,
зимзелен дрхти на пољани.
Орао-лешинар испод свода
и ћук-гласник на црној грани.

Са житом се диже и плева.
Кричи високо ветроушка.
На столу само кришке бундева.
На спруду нага белоушка.
Дете се игра змијским свлаком
и папирнатим орлом-змајем.
Лисица нас дарива длаком,
златна рибица туђим перајем.

Ал нико не зна сунце где је
ни с које стране сада свиће.
Шапуће киша испод стреје,

кртица под земљом путање сплиће.
Боље је сваком земном створу,
корњачи и јежу, зецу и вуку,
боље је но нама и бедном твору
и бубамари на биљном струку.

Слој по слој скидамо с лица.
Земља кад пева, пева пад.
Помера се још дубље клица.
Поље прекрио најгушћи хлад.
На прашном путу псето цвили,
двојнице се однекуд чују.
Хиљадугодишњи сан смо снили,
а сад слушамо само олују.

Црна Ситница и црни Лаб,
и нагорели крај пута жбун.
На брегу једино дрво – граб,
од мртог коса – само кљун!
Одсечен језик, уста нема,
сабрао се немушти збор.
У колевци ничега нема,
дрхтури у збегу костур-створ.

Зуји вретено у тишини,
сав посед се у клупко сплео.
На плоту врана у пелерини,
никог да пожње јечам зрео.
Из повеље расута слова
по пољу боса деца сричу.
Са запустеле куће крова
маховина и лишај ничу.

Господ нам даде царску земљу,
јејина сад нам судбу снује.

Крај извора биволи дремљу,
из малињака се голуб чује.
То царску песму монах пева
и невернике разгони крстом.
Ал помстених језика врева
са људском ништа нема врстом.

Жила-змија се дубоко пружа
и горчину земаљску сише.
Отвара се кућица пужа.
Основне земље нема више.
Јутарњи сјај је без ослонца,
а корење се већ само чупа.
Загрованог вимена овца
и паучина сред празног ћупа.

У кошуљи икона скрита.
Коза и јаре под дрветом.
Са стене туђин име чита
уклесано још царским длетом.
Срећна је клица у махуни
све док је сунце не измами.
И сврака се одзива жуни,
а нама ни ћук у овој тами.

1988.

СОНЕТ О РАЗОРЕНОМ ДОМУ

Однекуд ведрина: ко гледа?
Далека јека: ко слуша?
Хиљаду језика, а једна душа
између жара и леда.

Узлеће вода: ко је жедан?
У једну кап век се згруша.
Стојим пред домом, а дом рушан!
А збег за збегом, непрегледан.

Ал невидљивог стабла грана,
са другог света обасјана,
као трострука ватра сину!

О, да ми је у пустом пољу
врч вина, комад хлеба са сољу
и свитац да ми обасја тмину.

1986.

РАШКИ НАПЕВ

Далека светла дома мога
и рана цваст дрена и глога.
Мајка на прагу, на престолу,
хлеб и здела млека на столу.
И јагорчевина у присоју
и небо које мења боју.
И лед кад се на Ибру топи
и кукурек који ме опи.
И дуб што на мразу пуца
и лампа кад у мраку засветлуца.
И препелица на откосу
и мати када за мном воду просу.
И мирис стручка босиока,
и мирис стручка босиока.

1988.

ДОМЕ, СЛАТКИ ДОМЕ

На ветру се повија липа!
Доме, изворе, децо далека!
Онај што носи бремене века
светла слова уз пут просипа.

Сваки се бунар сам отвари,
изокренута су и небеса!
Ветар са лишћа прах отреса,
а храст храсту о жудњи збори.

Под пазухом свитак тапије,
ал сви су печати поломљени!
Живих и мртвих исте сени
у немом колу испред капије.

Свако је стабло тужни сват!
Док веје преко празног стола,
слушам у тами капље смола,
ни оцу – син, ни брату – брат!

У бразди сија раоник плуга,
нож у хлебу, туђин крај међе.
Одмотава се клупко пређе
црне као јесењи угар.

А месец-клобук изнад шума,
јато што кричи над утрином.
Мајка клечи над мртвим сином,
кћи осрамоћена сишла с ума.

Стегни се, срце! Земљо ноћна,
невидљива, са безброј сени,
твоји смо синови изгубљени
и твоја стабла – црвоточна.

На чему дом да градим, реци?
О, реци свако лице невере!
О, дуги суноврати, о, без мере
жудња којом нас прате преци!

Мотри нас поглед са висине,
са иконе Свети Никола.
Тутње над нама свечева кола,
дани, месеци и године.

Под прагом змија, миш у кутку
и киша што по сву ноћ збори.
О, далеки светли прозори,
о, доме слатки, на завијутку!

1982.

СЛОВО ТАМЕ

Удишем туђ и хладан пламен
као жудњу далеког претка.
На прагу кућном, без иметка,
пишем будуће слово таме.

Видим и стопе, ал већ туђе,
јер завару нас усправни ход.
Као што воћка обмане род,
у нашу кожу странац уђе.

У пролазу нас такне грана
будућим плодом обасјана,
као да такне мук и тмину.

Тањи се и дим изнад крова!
Све јаснија су судња слова,
а пут стрмији у празнину.

1979.

ОСАМА

Црне се врлети
и мрки борови.
Празни су торови,
а вранци салети.

С високих голети
полећу орлови.
Самују столови.
Прагови уклети.

Ал воћка сабира
у муку свемира
сву жудњу корена.

Тумарам сатима
међ црним влатима
корака сморена.

1979.

О ИШЧЕЗЛИМ ГЛАСОВИМА

Гласова нема више.
Бунар је пуст. И врт.
Како си, о Боже, шкрт!
Ко слова ова пише?

Ко речи ове збори?
Сапет језик, а душа,
ко други свет да слуша,
на хладној ватри гори.

Господе, мера буди
измеђ ситости и глади.
О глави сад нам ради
онај што спас нам нуди.

Са југа и севера
све нас у тмину води.
На друму и на води
свуд прати нас невера.

Јер све су нам чиније
празне од ко зна када.
Торови су без стада,
запустеле бачије.

Господе, буди мера
измеђ жеге и студи.
Уснуло срце жуди
мирисе калопера.

Све струне покидане
и ноћ нам у сусрет жури.
Већ Друго биће зуре
и броји семенке-дане.

Ал у махуни клица
сама свој занос сплиће.
Све чега нема, биће
суштина Другог лица.

Господе, Твоје смо слово,
и Твоје уклето семе.
Труд смо, а Ти наш кремен
и огњиште под кровом.

1985.

ЗЕМАЉСКЕ СЛИКЕ

Слике земље у муџи
и слике земље – у плоду.
Корачам другом роду,
од ноћи дан ми црњи.

Слике земље на лицу
и патња земље – у бићу.
Под земљом вртови свиђу,
да л памти воћка клицу?

Пред лицем будуће смрти
крилато дрво се врти
около сопственог плода.

Ал видим и земљу нову,
петла на кућном крову
и огањ, црн, преко свода.

1973.

ПОСЛЕДЊА РАДОСТ

Олуј све осуши,
с лица освит смеха,
ал дубљи од греха
бунар је у души.

Сахне сјај пламена
ко стопе трагова.
Ни кућних прагова,
ни крова стамена.

На дну је засјала
кап што је тек пала
са крила сенице.

Ко да Бога чека,
у дубини века
трепти клас пшенице.

1979.

МОЛИТВА

Братства нас оваквог спаси
и оволике, Боже, части!
Пред нама бедем, жице и насип
и лицемерје нове власти.
Обурвава се век над децом,
од јутра исто сунце свиће.
Ловац за кером, кер за зецом,
и злодух што нам путање сплиће.

Сав збег у једну стопу стаде
и род жита у једно зрно.
Никад до поста, само покладе
под небом чије је лице црно.
Пољем на вепру демон јури,
деца троглава вриште и кличу.
Длакава жаба у нас зури
а биволице крај Лаба ричу.

Црна нас светлост обавија,
изгнане књиге, језик окован.
С пламена читам света житија
и новог учења црна слова.
Спаси нас, Боже, ове слоге
и оволиког земаљског блага!
Туђе нас светом носе ноге
од кућног прага до нетрага.

Хиљадугодишње звоно траје
и царске стопе преко пода.
Дечанска кубета још нам сјаје

и преображенска пева вода.
Ледене звезде у помрчини
зборе нам слово о постању.
Бар једном, Боже, збери, сједини,
племе наше у осипању.

Стрени испод земље и корен
кад ветар у срџби крошње свије.
Посрћемо, корак нам сморен,
сенка би негде да се скрије
док вучемо је до вечери
као што нисето свој реп вуче.
С брегова се јављају звери
и јејина из дуба хуче.

Дечје кости у црној бразди
засветле као у жбуну свици.
Сатрула риба крај Лаба базди.
Страдање наше поче у клици.
Црни празници и црна славља,
дете се одзива тек жуњи.
Сачувај нас, Боже, овог здравља
и дана што су од ноћи црњи.

Сачувај нас од ове радости,
пуне трпезе и пуне чаше.
Пси разносе дечије кости.
Кос и дрозд сричу оченаше
над црним жбуном. Самује бор.
Зјапе речна корита, без воде.
Граје деца ко цврчака хор.
Спаси нас, Боже, ове слободе!

Хлеб, со и овсена каша,
наилази доба све веће студи.

Нек и нас мимоиђе чаша
коју нам туђин с прага нуди.
Са брегова узлећу шуме,
ходе бунари преко поља.
Опколиле нас утваре, чуме.
Боже, иска буде твоја воља!

Јер небрат се за брата каже,
а љубав се тек мржњом мери.
У нама, Господе, преображен
и ми преображени у твојој вери.
Хује небеса и земља ћути,
и кос нам се са плота јавља.
Свуд око нас мрки пути,
а звезда крвав траг оставља.

1988.

СЛУШАЊЕ КОСА

Овде, где ништа не долече,
празна су гнезда испод стреха.
Са брега, ко из тешког меха,
врели дах пада на дрвеће.

Овде, док чекам час свог пада,
сама се листа књига друга.
Песму коса, негде из луга,
слушам задивљен, ко некада.

За бићем својим сенка луга.
Расуто племе поред пута
као у пољу дозрели клас!

Чуј, Боже, песму коса с гране:
као да слави друге дане
и други живот, ал иза нас!

1979.

НАЈЕЗДА

Птице испод камена
а змије – на гранама!
Тужи, сав у ранама,
анђео нам с рамена.

Већ пристижу уходе!
Стабло кору набира,
пуно тајног немира
слутећ кобне убоде.

За ким тужне сватови,
у недоба – петлови?
Размичу се светови,
тутње црни атови.

Родиље у мукама.
Подижу се брегови.
Претешки нам тегови
на ногама, рукама.

Замрли су вртови
и слова у књигама.
Под црним веригама
сустижу нас хртови.

Полећу и огњеви
над суморним шумама.
Пред кугама, чумама,
подигнути рогљеви.

Застао крај бедема
усред зуке свемира,
сејач семе пребира,
а киша је ледена.

Вихори у осама
беже преко падина.
Опустела градина
и жито на косама.

Сја искра из кремена,
ал мркну нам друмови.
Склапају се умови
сусталог нам племена.

1976.

ГРАЧАНИЧКИ НАПЕВ

Исто небо, ал земља друга,
исти ветар, ал други звуци.
Све тиши је дамар у руци.
Још само негде пева вуга.

Иста киша, ал црна дуга.
У дому своме, ал таоци,
сами, ко на точку паоци,
ходе сејачи преко луга.

Црне се мокри дрвореди
и црна вода у Лабу леди.
На кућном прагу ован заклан.

Црн дан, опет, изнад Косова.
Црни се семе, расута слова,
а високо још гракће вран.

1979.

СТРЕЛА

С брегова пламен доходи,
заумне горе влати.
Господе, твоји су сати
на земљи и на води.

Огњишта да препороди
да ли ће ико знати?
Над празним рекама нати
пловац, јер где су броди?

Зазује сви живци тела
када хитпута стрела
тек из ране засјаји.

А рука шта је хтела
што лук је одапела,
кад смрт у себи таји?

1973.

ВИДИШ ЛИ, КНЕЖЕ

Црну воду пијемо изјутра и с вечери,
видиш ли, Кнеже, оног што нам дисање мери?
Носимо са собом гробља, иконе и прагове,
тапије, повеље, колевке, носимо своје трагове,
трмке и плугове, витло, црвоточни јарам,
мало и велико сито, лопату из амбара.
Хоћемо ли у облаке, хоћемо ли у реке,
у зрно пшенице, у мишју рупу, у дечје колевке?
Устани, сабери нас, усправи и нас, Кнеже,
заустави оне који из свога дома беже.
Видиш ли наш извор, пут ка гробљу, булку у ражи,
косца и препелицу која младунце тражи.
Анђео изгнаник надлеће царску шуму,
липу и храст-молитву, Светог Саву на друму.
Птичје страшило у пољу, зеца у купусишту,
коња на ливади и овце на пландишту.
Видиш ли чворка на њиви, свраку у винограду,
дете на прагу, девојку на зденцу, покошену ливаду?
Чујеш ли пса како цвили испод доксата?
Видиш ли руке које затварају окна и врата,
које затварају капије, салаше, амбар, тор,
видиш ли јавор, смрчу, липу и црни бор?
Јесу ли жалфије израсле и овог лета,
на брегу, иза куће, да л кукурек још цвета?
Да л јутром у трави засјаји и сад роса,
чујеш ли из винограда, у сутон, дрозда ил коса?
Пут у магли, поље у тами, сенке у колу,
видиш ли празну зделу, разбити крчаг на столу,
хладно огњиште, вериге, тепсију и сач,
крај прага обрамицу, у пепелу жарач?

Видиш ли: из земље ишчупана кућа високо лети,
бунар, црква, икона, виноград у плавети?
Чујеш ли, Кнеже, гласове како хује:
то мртво племе у Небеску Србију путује.

1989.

ТРАГОВИ

Киша док је сву ноћ капала,
очи док су будне севале,
црне су муње севале
изнад запаљених стабала.

Жишком нас оса печила,
мркло нам, никад свитало.
Пред сенком сунце хитало.
Тешка нас стопа гњечила.

Дубока је патње линија.
Празна је свака чинија
испод расутог слемена.

Јагње се зачу из јасала.
Далека звезда засјала
на трагу мртвог племена.

1978.

ЈАЈЕ

Опасала се дугом црном
невеста нагнута над водом.
Клас се завршава зрном
а воћка зрелим плодом.
Ал све што је било светло
сад мркне. Дан се руши.
На буњишту под црним петлом
дивља се кокош рогуши.

Дубину мери камен бачен,
низ левак прах се слива.
Јарац мекеће, магарац њаче,
у калу нераст ужива.
Новог поретка то је слика
и рукосад хромог сејача.
Из потаје и вештац зрикав
у новог се претвара врача.

Над конопљиштем зуји вретено!
Кроз шупљину свечева рога
гледам, небо је улубљено
под стопалом скривеног Бога.
Стрижене вуне црна пређа
око бунара се сплиће сама.
Под стрехом, испод кућних веђа,
смешане пчеле са осама.

Зарђало за кућом рало
и точак расут, трулих паока.
Под столом крчаг и разбит балон.

Долећу пчеле без жаока.
На ветру шупља стабла звоне
и у самоћи деца зборе.
Ал воћка кад на грани клоне,
из дубине се јави корен.

Под тремом злодух конце веже
и ломи бачене чиније.
Гледам како и мрави беже
док из ћошкова мемла бије.
Невеста на кров баца жито,
деца ко слепа штенад цвиле.
И док мрак се цеди кроз сито,
из јајета се излеже пиле.

1987.

ТАПИЈЕ У ПЛАМЕНУ

TABLE 1.1

TABLE 1.1.1

TABLE 1.1.2

TABLE 1.1.3

TABLE 1.1.4

TABLE 1.1.5

TABLE 1.1.6

TABLE 1.1.7

TABLE 1.1.8

TABLE 1.1.9

TABLE 1.1.10

TABLE 1.1.11

TABLE 1.1.12

НЕДЕЉА, ПРЕОБРАЖЕЊЕ

Дете са балкона кличе: „Голубови!“
Недеља је и нико му не одговара.
Дете је истрајно. Све што прослови
одјекне и тишину недељну разара.
Дете је само. Не шуме ни тополе.
У очима детета велик је свет доле.

Разни се гласови чују, у даљини.
„Голубови, голубови!“ дете дозива.
Папирни змај се њише у висини.
Долеће Недеља. То што дете снива
дотакне нам душу у недељно поподне,
ко да нас такне воћка с гране родне.

„Голубови, голубови!“ дете све гласније.
Балкон се покреће, а ваздух трепери.
Недеља седа у златне кочије
и лети у сусрет вери и невери.
То што нас дотакне, то нас и мења,
а глас детета, глас је Преображења.

1984.

ЈАБУКА

Гласови у ноћи, а лица у тмини,
отац не види сина, ни брат брата.
На старој кући памтим где беху врата,
а прозор уоквирен огроман ми се чини.

Зашкрипе у сну ми зарђале резе.
Јабука негде паде, а ћука кријумчара
зачух у врту, високо изнад бунара.
Зимогрожљиво задрхташе брезе.

Док свитац пали кременом труд,
биће му се раздваја, ко разбит суд.
Јабука, опет, паде у тишини.

Само стих, ако је бићу мера,
с једног на друго место ствари помера
и јабуку, у паду, опчини.

1986.

Зајечар. У старој кући на Краљевици.

ЈУТАРЊИ ЗАПИС О ИЊУ

Кроз прозор гледам шуме под ињем.
Ништа се не миче. Тек дим се покреће.
Заустављено у пољу растиње.
Као да зима никад проћи неће!

Цео предео налик је слици на зиду,
ил ко да смо ми – слика у пределу.
Проживесмо век, слеђени, у стиду.
Куће освануле у новом оделу.

1989.

ПАНОНИЈА У МАГЛИ

Маглом испуњена равница.
Цео свет – у кругу од три метра.
Кричи, високо, невидљива птица.
Скривен, у рупи, господар ветра.

Ћути, у магли, Панонија.
Све као да је растворено
у млеку магле. За час проклија
негде светла тачка, око отворено.

1989.

ИЗ ДНЕВНИКА

Шкрипе вратнице у дворишту,
с крова петао кукуриче.
Основац прва слова сриче
а звезде сјаје – у огњишту.

Над матичњаком бумбар зуји
а паук-крсташ нити плете.
О, године педесете,
свод небески злослутно хуји.

На окна, у поноћ, закуца страх,
то гоне шумске одметнике.
Са зида, уместо краљеве слике,
спушта се на нас туђинца дах.

Ћутимо, језика одсечених!
Док седи пророк Јеремија
низ поља лута, већ ничија,
звезда крвава сија на стени.

Замукли звуци црквених звона,
ал блиста купола Студенице.
Тек нико своје не види лице.
Засветли кришом славска икона.

С висине грми вођа народа.
Каже да нико невин није.
У мишјој рупи ко се још крије?
Поцрне сунце, пресахну вода!

Тутѣ Велика и Мала Кола,
с небеског огњишта светли жишка.
Крај празне зделе хлебна кришка,
црна со веје преко стола.

Ал затрепти лишће тополе!
И сад ми се, каткад, привиђа
лађа на мору, брада риђа
и кажипрст Светог Николе.

1990.

ТОПОЛА

Будим се: врх тополе
кроз окна ми се јавља.
Низ стабло: колона мравља,
на цвету: пчела и полен.

Кад крене од дна ка врху
сав занос њеног бића,
као да час открића
и за нас нађе сврху.

Топола, на сунцу храм,
сјакте лиске-кандила!
У мени сва њена била
док бију – нисам сам!

Ту мрав сустиже мрава
и детлић гнездо врти.
На невидљивој црти
свет се отвара, варав.

Ту паук свој плен сише
и грана нејака свене.
Кад врт се доњи прене,
тад врх јој се зањише.

Ту зуји сврдло-стришљен
и паук нити суче.
Зелене браве и кључе
јутром отвара бршљан.

Ту ноћ намиче веђе
а стабло прстен-венан.
Као дечји стакленац,
промине месец слеђен.

Олуј кад страшни дуне
у неко мрачно вече,
свија се, ко да куне,
и као да лелече.

Изјутра и с вечери
у злату врх јој пламти.
Ал душа што запамти
земаљским зар се мери?

1982.

ЈЕСЕЊИ ДАН

Звони петао од лима,
руга се лету сврглом.
Киша под косим углом
шиба нас бичевима.

Зује жице свемира,
прне се стабла влажна.
Да л нас то чека казна?
Киша трагове спира.

Сметови лишћа у парку.
Фењери погашени.
Врапци накострешени.
Празна боца – у јарку.

Дажди. Шипак, трњина
и црно крај стазе шибље.
Гледа нас око рибље
и око Божјег сина.

1993.

НИЧИЈА ЗЕМЉА

Све мрачнији су обзори.
У пољу светли клас пшенице.
А црна звезда изнад престонице
у запаљеним облацима гори.

Не син, већ живота пасторак
корача сад земљом ничијом.
У прабини, над празном чинијом,
дрхтури накострешен чворак.

Самују и душе у облаку.
Кроз замагљена окна прозора
назирем чун свој, насред мора,
и пламен-стабло у мраку.

Кад птица, високо, рашири крила
и крикне, ко да је у истом часу
сва радост света у њеном гласу,
дубоко, под земљом, задрхти жила.

Кад секира засече стабло,
из коре поврве бубе и мрави.
Попац сриче у сувој трави
а основац пред школском таблом.

Расуто перје голубије
над крововима трошних кућа.
Сву ноћ, у мраку, до сванућа
корачам рубом провалије.

Стопа за стопом – збогом, свете!
Облик се у други облик слио.
Промину ко да није ни био
у замке и мреже век ми сплетен.

1982.

МРТВО ДОБА

Свет је, опет, изаш'о из зглоба.
На обзорју се рачва стабло-страх.
Удишем старог времена дах.
Мртво је моје доба.

Душо, куд си се запутила?
На ветру ломи се и твоја трска,
облик се мења, опна прска,
ал шта си, бар ти, наслутила?

Последња нит већ догорева.
Одавно више нико не пева
низ прашни ходећи пут.

Заборавих лик свој, и име.
Ал невидљив неко води ме
под Божји да станем скут.

1987.

ЈЕСЕН

Закорачисмо у хладно доба.
Јесен у плућима. Мрак нас гута.
Врапци се јеже. Просутог дроба
леш згаженог пса крај пута.

До овог ко нас бешчашћа сроза?
Базди ко да смо у леглу јарца.
Крчази без млека, штале без коза,
пужена рука без стопарца.

Над угаром јато врана узлеће.
Ал као да изгрева Друго лице,
мења се свет. Очи светлеће
над црним крововима престонице.

Црне се и стабла дрвореда
и црна роса на свет пала.
Са зида још ме претрчи гледа
онај што и мртав нама влада.

Дрхтури корен и лист трепери,
у измаглици не видим ништа.
Шестаром ђачким размак мерим
између дома и губилишта.

1988.

НОЋ ДУГА ПОЛА ВЕКА

Злодух нам расуо тор,
црне се, змијски, вериге.
Са брега полеће – бор,
са стола – спаљене књиге.

Кроз дечје промрзле кости
у срџби хуји северац. .
Плави се на светлости
сломљен дечји стакленац.

Низ путе замагљене
расуто племе још хода.
Певају муње огњене,
птић цвили испод свода.

Запустела су мочила,
црн змијски свлак на стени.
Дечје – не руке, већ крила.
На плоту кокот црвени.

Ал с југа и запада
гласници црни стижу.
Дебло за деблом пада.
Свуд видим велику стрижу.

Пшеница је без класа,
а виноград без рода.
Зборимо у пола гласа,
јер спава *син народа*.

Скривена још ћути клица
и златни свој век чека.
Не видесмо своја лица
у ноћи од пола века.

На невидљивој нам глави
крвав засветли венац,
ал нам се у сну још плави
разбит дечји стакленац.

1989.

КУЋА

Саградили смо кућу на најлепшем месту,
од најтврђе грађе, од самих костију,
од руку и ногу, од наше крви, очију.
На сред куће посадили смо липу-невесту.

У овој кући још има живих, ал не дишу,
ова је кућа за окате, али слепе.
Чујемо само ћука, слепих мишева лепет,
не дечји жагор, већ само ветар и кишу.

Ова је кућа за глуве, иако имају уши.
Населио се божји народ, надире одасвуд.
Ова је кућа разбит котао, пробушен суд.
Све што дању саградимо, ноћу се сруши!

На кући овој и кров већ прокишњава,
продире одасвуд вода, жабе у мрак зуре.
На бачви гуштер, мишеви по брашну јуре.
Струла нам зимница. Из пода расте трава.

Хтели смо кућу са кровом од злата,
с прагом од бреста, с прозорима од бора.
Ал кућа ова ниједног нема прозора,
кућа ова нема прага, кућа ова нема врата.

У овој кући нема ни огњишта више,
нема стола, ормана. Шкрипе празне столице.
Кућа ова има наличје, али нема лице.
Ова је кућа пуна, ал нико у њој не дише.

Све лампе запаљене, а мрак никад већи.
Северац љуто реже, ал паучина свугде.
У сред лета – завлада највећа студен.
Од нас је срећнији и миш у празној врећи.

Наша је ово кућа, ал нас у њој нема.
Наше двориште, наш сат, огледало и браве.
У тору нема оваца, не чују се козе ни краве,
само ћорава кокош на плоту, покисла, дрема.

Бунар је још у дворишту, ал без воде.
Празне нам бачве; амбари без жита.
Ко да су прошли скакавци! Ал нико не пита
онај што нам све узе, куд он оде?

Можда из прикрајка, скривен, на нас гледа,
његова сенка и сад нам кућу обухвата.
Мотри на наше прозоре, на разваљена врата.
У кући својој да дишемо он нам ни сада не да.

1989.

ВРТЕШКА

Огромна ћуте небеса, тешка.
Изједначила све је магла.
Вода се дигла, а шума сагла.
Захуктала тутњи вртешка.

Судили су нам и без суда,
гађали у крст, из обести.
Што није било у повести,
пољима нашим сад врлуда.

Самује Ибар, преполовљен,
три притајене Мораве зборе.
Кроз отворене слушах прозоре
новог поретка празнословље.

Растопило се људско обличје.
Дижу се свуд јата осiona.
У магли дрхти васиона
ко зимогрожљиво тело птичје.

Са огрлицом од црног леда,
пева вештица на сламној метли.
И док вртешка у ноћи светли,
пробуђен злодух све надгледа.

1990.

МРЕЖЕ

Над крововима дим се шири
и по крошњама гар се слаже.
Невидљиву нам сенку траже
шумски ловци и градски жбири.

На ветру већ се кожа мења,
бар нешто да нас обасјава!
Једном језику – једна глава,
а плоду – једно доба зрења.

Ко паук кад испреда мреже
и плен све јаче омчом стеже,
около нас се мреже плету.

Ал смрт једина нема мере
док невидљива воће бере
у троструком земаљском сплету.

1980.

СТИД

Онај што нам је везао тег
о врат и разорио дом,
и мртав нас још гони у збег
по истом пољу – пакленом.

Бар да нас руно овчије
згреје ил муња небеска.
Скакућемо – племе ничије,
с очима пуним песка.

Из мрака слушамо смех
његов и склапа нам се вид.
То злодух надима свој мех.
Оста нам још само стид.

1989.

II

СРПСКИ ЦАР

Први српски цар, Душан Стефан,
син Стефана Дечанског –
краља којег је ослепио отац, а заточио син –
цар Срба, Грка и Арбанаса,
запутио се са великом војском
ка јужној звезди.

Стигао је, у походу на Византију,
до Пелопонеза.
Бескрајна беше његова слава.
Неколико мора запљускивало је
обале Србије,
ал Метохију је носио у срцу.

Саградио је храм над храмовима,
Свете Архангеле крај Призрена.
У Бистрици се огледао
свакога јутра.
Са анђелом на десном рамену
запутио се на исток.
Ал Метохију је носио у срцу.

Умро је изненада, не стигавши до Цариграда,
куд се са војском запутио
да Исмаилћане заустави и победи.

Летописац кришом записује
да је отрован,
ал не умире цар док Срби живе.
Неизмерна је његова слава.

За гроб његов нисмо знали где је,
нити да ли је његов гроб – његов,
нити да ли је његова земља – његова.

Нити да ли смо ми –
још увек ми!

Ал Метохију носимо у свом срцу.

1994.

ПРИЧЕШЋЕ РАТНИКА У САМОДРЕЖИ

У вину за причест
растворена је земља,
рибља мрест,
јабука, раж и пшеница
и све што из земље ниче;
растворени су ветар и звезде,
Лаб и Ситница,
муња и гром.
На причест ратника стиже
и вук хром.

Рибље се око враћа риби,
лисици лисичја длака,
а вучја вуку.
Киша се враћа тмини облака,
а стрела луку.

У вину за причест
растворени су хлеб и со,
ватра и лед,
хиљадугодишње млеко,
невидљивих пчела мед
и преображенска роса;
растворени су дуга над реком,
липа и храст,
јутарња молитва коса,
сунчана јара и уштап.
Пун душа облак тмаст
на свет се спушта.

У вину су тело Христово,
невидљива Уста
и Слово.

1989.

ОКРЕЋЕМ ЛИЦЕ СВОЈЕ ТЕБИ, ГОСПОДЕ

Окрећем лице своје
теби, Господе.

Гледам
како корачаш по води,
преко брегова,
изнад шума борових
узлећеш.

Гледам
како се њишу кровови кућа наших
у облацима, високо,
расута гробља преко утрине.
Кроз шупље дечије кости,
као кроз двојнице,
ко то кога дозива:
мати дете своје
ил дете матер своју?

Црни хлебови
за браћу изгнану;
труло воће у котарицама
и на гранама;
црно млеко у зделама
и просо у ћуповима.

Црни лептири
из чаура излећу,
црне пчеле из кошница.
Ал лептири то нису,
ни пчеле то нису.
Над угашеним огњиштима
кржаве вериге.

А пили смо рајску воду
и вино огњено;
златну пшеницу
и раж сејали.
Осмехивао нам се млади анђео
свакога јутра
над Метохијом.
Сада ни имена својих
да се сетимо.

Гледам
црног бивола на извору,
кентаура у пољу,
чауша на прагу кућном.

Зар си заборавио децу своју,
Господе?
Ком царству
да се приклонимо?

1982.

ОБРАЋАЊЕ СВЕТОМ САВИ

Устани из хлеба, Свети Саво,
из зрна соли;
из овчјег руна, из вучје земље,
из зделе млека,
из пшенице и ражи!

Трпеза за којом смо,
твоја је трпеза;
хлеб који ломимо,
од твог је жита;
вино које пијемо,
твоје је вино.

Устани из воде преображене,
из плода и ветра!
Устани из вина, из горе,
из Слова и из кошнице.
Изгнане књиге
преко поља прелећу.

Светли зрно пшенице
ил дете у колевци.
Твоје нас очи воде
у другу земљу.
Устани, Свети Саво,
и благослови хлеб
који једемо!

1982.

МОЛИТВА СВЕТОМ КНЕЗУ ЛАЗАРУ

Поведи нас, свети Кнеже,
у свету земљу!

Лазаре на земљи
и Лазаре на води!
Лазаре у лози виновој,
у хлебу и у соли!
Лазаре у вину
и Лазаре у кошници!
Лазаре јутром и вечером,
крај ватре
и на међави!

Подигни, Лазаре, пале,
исцели болесне.
Изведи нас на пут
и на брод!
Укажи се сиромашном у изби
и луталици на путу!
Буди гладнима хлеб,
жеднима вода.
Буди слепима сјај
и хромима ход!
Причести и нас, Лазаре,
за свету војну!

Благослови сеницу у купини,
јагње у јаслама,
дете у колевци!
Благослови дрозда на грани
и петла на плоту!
Благослови со у солиру,
хлеб на столу
и воду у бокалу!
Благослови, Лазаре, пут
којим у мраку ходимо.

1989.

КРАЉЕВИЋЕВА СМРТ

(По Кавафију)

Као што су за младим и храбрим Патроклom,
видевши да је погинуо,
заплакали Ахилејеви коњи,
да се и сам моћни Зевс ражалостио,
тако и коњ Марка Краљевића заплака
једног јутра – била је недеља –
у лов кад су пошли.

Силно се узнемири Краљевић
кад виде да му коњ посрће и плаче,
да птице не певају више
у шуми препуној птица.

Три стотине година
ходио је Краљевић земљом овом,
храбрији од свих јунака.
Кад му вила из планине, посестрима,
прорече да ће умрети
и да коњ његов зато жалосно рже
и сузе рони,
он јој не поверова.

Ал кад огледну лице своје
у бунару, између две танке јеле,
тад виде Краљевић да ће умрети
и да је бог смрти дошао да га поведе
у доњи свет.

Да непријатељу не би пали у руке,
одсече главу свом коњу

и сахрани га у планини,
као да Андрију, брата свог, сахрањује,
поломи сабљу видовиту
и копље крилато,
а топуз у море баци.

Не погибе Краљевић у боју
као храбри и млади Патрокло,
победио је многе непријатеље,
чак и јаче од себе,
ал Бога није могао.

Зато је верни Краљевићев коњ
у светло недељно јутро заплакао
видевши свог господара
побеђеног и немоћног у смрти,
у чијој је власти
засвагда већ био.

1994.

III

УТИХНУЛА ЈЕ ПЕСМА КОСА

Дом све даљи је,
све тамнији сјај у клици.
Не враћају се браћа
у своје постеље, већ хладне,
за трпезе постављене, ал туђе.
Не враћам се ни сам више
на место исто.

Препознао ме нико не би
у пољу том у ком горим
као зрно у житном стогу.
То други неко (чујем ли?)
место мене збори
под дрветом хиљадугодишњим.
То други неко (видим ли?)
захвата шаком воду са извора
и жеднима нам приноси
гутљај по гутљај.

Црна вода у устима.

Знамења чија препознајем
у осињацима, на чворовима
прозуклих стабала, већ оголелих?
Лице то које ме носи
или лице које носим, посрћући,
чије је лице?

Као да проговорио сам тек,
трском бележим слова,
дахом бележим кругове
на води и у ваздуху.
У стаблима што отварају се
танким линијама бележим
годове, поплаве, суше,
листање земље преображене
у плодовима.

Ал не препознају ме
ни вода,
ни ваздух,
ни пламен који раздваја
ноћи и дане.
Не препознаје ме ни земља
која ме прима.

Бацам у ватру слова, знамења,
лице наслеђено скидам
са свога лица;
као низ левак
слива се биће
у своју
ноћ.

Хуји ветар у шупљим стаблима
као кроз двојнице;
запутио се, у спиралама,
ветар-гласник
преко запустелог поља.

Утихнула је песма коса,
шева се не чује ил глас јој
не препознајем измењени.

Под храстом зборују
живи и умрли;
над извором се сенке нагињу
ко и сам што се, невидљив,
преко линије невидљиве нагињем
да бих неко друго доба
из бездна захватио.

1971.

КОПЉЕ

Копље преко поља,
стрела;
и птица престрављена
у брзом лету
јаје снела.

Око у цвету.
На штиту гуштер,
змија
и стрв.

Низ коњску гриву
слива се крв.

1989.

ВАГА

Онај ваздух
и овај ваздух,

она земља, коју више не видим,
и земља ова у осипању,
и земља ова, рекох,
која ми све више
измиче испод стопала,

онај дан
и овај дан,
јесу ли исти?

Онај народ у тминама
и народ овај у тминама
јесу ли исти?

Језик онај, у невидљивим знацима,
и језик овај, без огња,
јесу ли исти?

Ко се коме приближава
низ реке пловећи валовите
на танким чуновима
без весала?

Стада ова
и стада она (јагњад крилата
преко небеских ливада),
јесу ли иста?

Вепар у кукурузишту
и црни биво
крај реке.

Кос, дрозд и вуга
сву ноћ певају
не разликујући се.

Речи оне
и речи ове
јесу ли исте?

Још само себи могу да говорим,
Богу иза леђа
на тас душу да ставим.

Још само себи да говорим,
јесам ли исти данас и јуче,
јесам ли исти овде и тамо,
јесам ли
на други облик свико?

Сенка она
и сенка ова
јесу ли исте?

Ништа на своме месту није,
нико на своме месту није,
а киша пада ко и јуче,
и сунце греје ко и јуче,
и вода тече
баш као и јуче.

А ништа исто није.

1982.

ДЕЧАНИ, ШУМА БОРОВА

Високи борови трепере
у преображеним врховима,
ал радост то није,
ал жудња, зацело, није.
Чији то занос, скривени
у годовима не мирује,
чија се то патња
изнутра јавља?

Птице небеске, под куполом,
преобраћају се ко душе кад се
около уштапа свију,
около Бога.
Из мене у мену
узлеће језик земље
у родослову.

Висока ноћ силази
трагом звезда, ко дах нечији
кад неосетно се
јавља и гаси
над пламеном свеће.

Гласови над Бистрицом лелујају,
гласови без дома,
ал чији глас то, у заносу,
мени се враћа
јутром и вечером?

Високи борови у освит
корену се своје нагињу

и круже.

Около Бога круже.

Чији то дах невидљиви
пређе преко врхова
устрепталих?

Исходим опет
из тамне ћелије.

Прими ме под своје скуте,
дане преображења!

Ал чије то памћење, чији језик,
очи чије и жудњу чију
слушам како сву ноћ
хуји у боровима?

Зар привид све је
док преко брегова ходим
своме заласку?

Огледам се у своје заласку
врховима борова
у пламену.

1973.

САМОТНИ ПОТОМАК

Круни се земља стара,
осипа прах се
с врхова дрвећа;
у кишној олуји
и у суши
круне се годишња доба;
круни се и камен
на јари
и кад мрзне;
троши се свет.

Посрће самотни потомак
низ поље,
са рукописом
и без имена;
с колевком
испод руке;
са огњиштем
у грудима.

Осипаш се и ти,
сенко моја!
Све друкчија,
и с вечери и изјутра
све невидљивија!

Све блеђа
с јачањем жудње
у срцу сусталом
на међи земаљској.

Коме говори још
самотни потомак
без имена кад је?

Нико не разу
језик његов
ни рукопис.

Нико не зна
ни пут

којим корача.

Нико не познаје
дах његов
ни лице његово.

Круниш се и ти,
мој животе!

1981.

ЈУЖНА ЗЕМЉА

1

Са јужном земљом
у слову,
у језику.

Са језиком без земље,
сине мој.

Ниједан храм
крилат није?
Ниједно дрво
усправно
и родно?

Не лете птице више
према југу.
То југ није.

2

Већ стота зима
а пролеће ниједно,
сине мој.

Више ништа није
како је било.

Сад је то друга земља
и други језик слушам
са прага кућног.

Узлеће
бунар за бунаром,
корача
шума за шумом.

Сад странац ходи
преко поља.

Сад туђин
из наше чиније
и руча
и вечера.

У постеље нам се
завлачи.

3

С колевком под једном,
с гробом под другом руком,
нови дом тражим
и извор,
јер Бога овде није.

Корача празан бунар
за нама,
сине мој.

Корача јечам,
пшеница
и раж.

Краду нам очи живе,
краду нам реке
и Бога.

Не пева у пољу
шева
ни кос.

Рушни храм,
празно време.

Упамти све,
сине мој.

4

Ово је твоја земља
и твоји чокоти,
сине мој.

Ово је твој мед,
твоје вино
и твој језик.

Овај изгубљени извор
и црна шума ова,
твоји су, сине.

Расипа се глас Бога.
Расипа се глас земље.
Расипају се реке
док преко јужног неба
у бездан теку.

Расипа се језик
све неразумљивији.

Расипају се слова
и семе.

Расипа се глас мој
док према теби корачам,
сине мој.

Мочваре у леду,
утрине без стада,
гласови и сенке умрлих
око куће.

Душе умрлих
у колу
у пољу.

Видиш ли јужну земљу
у огњу;
црни дажд над утринама
и њивама?

Видиш ли паука црног
на чокотима
и над бунаром?

Видиш ли лице моје
уоквирено земљом,
сине мој?

Видиш ли Даницу
како нам пут обасјава
ка северу?

Видиш ли бар ти Бога,
сине мој?

1982.

ПЕВАЊЕ О ХЛЕБУ

Крилати хлебови слећу
пред нас, на трпезу.
Веје Бог преко столова!
Ал на коју год страну кренемо,
она измиче! Ко ме се год извору
пригнемо, он се склопи!
Кога се год плода машимо,
он струне!

У пола гласа како да зборимо?
У мрклини куда да ходимо?
Још само крилати хлебови
над равницом засветле
сећајући се златног зрна.

Плаче ли млади Бог
над лицима нашим измењеним
у хиљадугодишњим мукама?
Плачу ли анђели
над крилима својим нагорелим,
над лицима поцрнелим?
То лица наша рушна
свуд видим
над водом.

Висока раж трепти ил бог жита,
пшеница хуји ил мирис хлеба,
над конопљиштем препелица
ил нечија душа промине.
Кап млека засветли
на усни одојчета.

Али предсказују ли то хлебови
сопствену глад;
предсказује ли вода
хлебодугодишњу жеђ?
То лица наша измењена
не препознајемо над водом, Господе,
ни јутром
ни вечером.

1982.

ТАПИЈЕ У ПЛАМЕНУ

Тапије наше, у пламену!
Браћо моја, у дому своме
као у туђем да сте!

Земља вас не штити,
небо вас не чује!

Богу иза леђа,
име вам чили
на води,
на земљи,
на ветру.

Само птице огромне лебде
као обешене да су;
само ветроушке, високо над пољем,
запаљених кљунова.

Не огледа се себар
у сјају раоника.
Не видим краља
над повељом.

Хуји црни дажд
над стадом и виноградом.
Лудо дете, прозрачних руку,
сакупља расуто класје
и црно зрневље
хиљадугодишње пшенице.

Хуји ватра небеска
над књигом,
насред поља отвореном,
која се сама листа.

Хуји Бог
над тапијама нашим
у пламену.

1984.

КОСОВО ПОЉЕ

Уђи у ово поље
као косац у своју ливаду.
Буди путник на уранку.
Уђи у поље,
у њиву, у двориште, у цркву.
Уђи у запустело гробље,
у шупљи дуб, у слово,
у празну кошницу.
Осврни се низ пут.
Поздрави дете, жену, човека,
махни птици
као што теби маше дрвеће.
Захвати воду са извора,
прах са тапије.
Уђи у ово поље
и изговарај старе и нове речи
које се још нигде
нису среле.
Уђи у ово поље
јер се с далеког пута
враћаш у свој дом.

1986.

ВЕЛИКЕ ЦРНЕ ПТИЦЕ

Гледам велике црне птице
над равницом, обешене.

Скупљам црну росу
с листова храстових
и с невидљивих струкова
коноплје и лана.

Скупљам шишарке борове
у црне корпе.

Скупљам црне мирисе
зове
и липе посечене
испод куће.

Скупљам имена
браће и сестара
изгубљених.

Скупљам расута слова
по пољу,
децу и пчеле око бунара.

Слушам језике пометене
и хујање Бога.

Гледам велике црне птице
над равницом.
Птице хиљадугодишње.

1985.

ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ

Ближа су мени небеса овде
и ваздух негдашњи,
него земља којом корачам,
него ваздух који удишем.

Стари ваздух удишем:

Хиљадугодишња со у солиру,
хиљадугодишња пшеница у ћупу.
Невидљиви коњаници
са четири стране света
под бедеме стижу.

Језика одсечених.

Своје лице бацам у ватру.
Са сенком зборим, за столом,
са сенкама
и ручам
и вечерам.

Мртви, са гласовима живих,
живи, са ликом и обличјем мртвих.

Стојим на истом месту
на ком је и жупан стојао;
гледам исте звезде
које је жупан гледао.

Ал браћу своју не видим.

Гласови уоколо на ветру:
као да невидљив неко,
крај нас, невидљивих већ,
невидљиву књигу
листа и чита.

1989.

ДУША И СПРУД

Сав сажет сред висине
друго он доба види.
Тек склизне преко хриди
и над пленом просине.

Све је као на слици
из неког другог краја.
Са ким свој поглед спаја,
чији га прате крици?

Занет изнад амбиса
крилима круг описа
обасјан својом жртвом.

Ал други он плен снује
и друге гласе чује
над шумом давно мртвом.

1972.

СЛОВЕНСКА СЛИКА

Не стиша ништа буру тела,
не обасја ништа ноћ у глави.
Док словенска се земља плави,
узлеће дрво као стрела.

Говорим ноћне речи неке,
удишем земљу неку црну.
Већ и невидљиве звезде трну
и сахну млечне небеске реке.

Празан је корак којим ходим,
празнином мора – празни броди,
празно нам дрво кроз сне хода.

Ниједна више стопа не блиста.
Живота и смрти тек сен иста
каткад промине преко свода.

1973.

Да свлада тек висину
уз дрво док се вере
земља, ка плоду без мере,
сабира свој бића тмину.

Како у корпе збрати
плодовље што већ пада,
кад зуји грана млада
док у семенци пати?

Горчина свуд прати слад
те воћке што ка врху
стреми и тражи сврху.

Исто су узлет и пад!
Душо, на брег изађи
и пут свој други нађи!

1975.

ПУТ

Куд пут нам се нагиње
и дрво, без плода, куд?
Док опкољена нас студ,
зимо, твоје смо иње!

Изнутра шта распиње
уморни столетни дуб?
Већ близу нам је и руб,
доле – друго растиње.

Без трага склизну низ век
суза којој је тек лек
дубоки и мукли пад.

Све плиће су нам стопе!
Душо, ал куд се пропе
твој неизмерљиви јад?

1977.

ЖИЖАК

Не познах сопствени ход,
ни меру прошлих ствари,
воду која не стари,
на стаблу – преступни год!

Зар свака клица је плод,
шта јој нутрину зари?
Ком нуде вртови чари
а дрво свој гњили род?

У оронулом дубу
на тек омрклом рубу
гласи се и жижак-враг.

Оквире помера – век,
јер ни смрт већ није лек.
Ниједан наш није траг.

1976.

КЛАТНО

Из плода стабло изгрева,
једна глава – сто језика.
Иста је сенка дволика,
ал души која је мера?

Ал земљи који је род,
то више нико не броји.
Залуд се и пчела роји
и залудан нам је ход.

И мру сваког минута
дрво и човек крај пута
без краја и исходишта.

А смрт помера клатно
и туђе развија платно
на коме не пише ништа.

1977.

НОЋНЕ СЛИКЕ

Гусну се капи измаглице.
Свако је слово – ноћна слика,
стопа између ћутње и крика.
Хладно је и под крилом птице.

У плодовима страхују клице,
патња је душе без облика.
Тек сенка смо нечијег лика.
Над водом капље мртво лице.

У помрчини пород тумара,
мрзне се и клица испод жара,
а душа дрхти у сенци ума.

У свако подне – час поноћи,
у сваком звуку смрт заноћи.
Израста дрво из свог шума.

1977.

ВЕЗЕ

Међ стрелом и тетивом
иста је тајна веза.
Сама се отвара реза
пред руком невидљивом.

Међ брусом и сечивом
прсте обузме језа.
Висока танка бреза
корача земљом сивом.

Између клице и листа
спона је увек иста,
у крузима – годови!

Ал међ ледом и ватром
дрхтури човек – атом,
и мркну света сводови!

1977.

ГОДИШЊА ДОБА

Изненада, поново пролеће
и киша, ко да била није.
Кроз опну се клица пробије.
Од патње шта је још веће?

Изненада, поново и лето
и корак нам бива све мањи.
Танка се ниг још више тањи
над преображеним светом.

Изненада, и јесен стиже,
спирале лилћа ветар подиже
над путем што се беласа.

Одједном и снег све испуни.
Привиђа ми се далеки јуни
и како жито негде још класа.

1980.

ПОД ИСТИМ КРОВОМ

Ако је патња све што јесте,
шта су њен занос и слово?
Душа и тело, под истим кровом,
као дрво сред мрачне честе.

Ако је земља тек друго име
за срце, јетру, крв и плућа,
тек шта су слова но душе кућа
сред лета као усред зиме?

Слушам са прага песму тмине,
ударе срца сред празнине
и жижак како у дубу ради.

Ако је тело слика пакла,
душа се сама сјаја дотакла
између ситости и глади.

1978.

МЕЋЕ

Час је кад заогрнут прахом
крај невидљива се обрех зида.
Сву ноћ у мени – други рида,
ја већ сад туђим дишем дахом.

Час је када и свет се дели,
зује гране, жице и вене.
Још само ноћ је без промене,
а дан у крај се други сели.

Све године, гладне и родне,
јутро и вече, поноћ и подне
у годове се стабла сложе.

Ко да докучи сав душин сплет?
Ноћу ил дању исти је свет
с једне и с друге стране коже.

1978.

ТРЕЋИ ПЕТЛИ

Што није никад – ноћу пева,
што није никад – ноћу светли.
Кад огласе се и трећи петли,
на свет се сручи сто огњева!

Док сопствено ме срце жали
ко туђин да сам испод крова,
свак зури у свет из свог рова
а хладна жишка поља пали.

Пред сенком својом сваке већ клечи.
Заборавио сам ноћне речи
и преображену росу на струку.

А кад се јаве, пре сванућа,
петли где је некад била кућа,
сав свет видим у једном звуку.

1978.

ПРИЗОР

Дрво у свим поморима,
ал пут ка Богу сјао је
ко талас спрам ког пао је
пловац над свим понорима.

Обриси – на путевима!
Лампе док сјај просипају
дани се већ осипају
над црним нам усевима.

Векови – у годовима!
Земља је у плодовима
са невидљивим осама.

Тајна је у магнетима
ко пламен у дрветима
што расту на злим косама.

1978.

РАСУТО ЖИТО

Расуто жито – земаљска слика,
дрво између ватре и воде
и твоје сажето језгро, плоде,
зов тетреба и јеленска рика.

Блиста и млечни пут преко века
ко младо жито сред сваке стопе.
У соку што се врх стабла пропе
земља плодове као дар чека.

Облик и сенка – између шта је?
Дашак у даху целину даје
ко трен у низу касних часова.

Слушам ударе подземних била
и вучју земљу што је већ скрила
негдашњи занос зрелих класова.

1979.

СУША

Негде у пољу ил у души
дрво се свога плода сећа,
годишњих доба, без пролећа,
и ветра који земљу суши.

И струк за струком јара руши,
ал и свака стабљика већа
на нејака нам пада плећа
и земаљска нас ватра гуши.

Док из кама искра изгрева
и жижак у стаблу попева,
однекуд се гласне и сврака.

О, да л ће усуд све да затре?
У кошуљи од змијског свлака
злодух низ поље пали ватре.

1978.

СТУД

Шума се звукова
подигла из праха.
Затрепте од страха
и душе струкова.

С небеских лукова
гори звезда плаха,
ал без топлог даха
легло је вукова.

Исто нам је доба
и иста тескоба
у души и телу.

Тек бића празнину
сажима, ко тмину,
век у воћку зрелу.

1979.

БЕКСТВО

Зауставити се ван пута,
без дома, на пустој ледини.
Куд склизну век нам једини?
Лутам, и моја сенка лута.

Мирује срце испод скута
док огледа се у ведрини.
Ал ништа да нас сједини.
Засија тек звезда расута.

Не чита нико двојна слова
нит види знаке изнад крова,
у празнини зуји вретено.

И ко да нам оста тек ћутање,
видим худо ово лутање
у бедно клупко сплетено.

1977.

НИКО БУДАН

Од рода грана се свије,
стабљика тек у вис стреми.
Сви су нам говори неми,
јер нико још будан није!

Господе, капије твоје
за ког су отворене?
Душа кад се покрене,
који јој пути предстоје?

У бразду бачено семе
сажима патњу и време
у облик земаљске жудње.

Залуд испод свог крова
тражим последња слова
кад све су речи судње.

1980.

ДУША И СПРУД

Коме да зборим: мук је свуда,
куда да кренем: мркну пути?
Обала спрам обале слуги
и моју душу насред спруда.

Шта снује празни облик суда,
шта извор у ком вода ћути?
Шта над реком позни минути?
Куда са међе, будан куда?

Не затрепти ни врх тополе
кад заноси је тајни сколе.
Али са међе ко нам збори?

Кад приклоних се твоме лику,
видех да у истом облику
и моја душа ко твоја гори.

1980.

СТАПАЊЕ

Обличје тек ноћ нам скрије,
од сенке шта је још тише?
Док дрво гледам: висина сише
тмину из хладне провалије.

Из облика се у облик слије
патња коју на води пише
онај што ни лик свој не памти више,
што истог часа и јесте и није.

Куда несташе друзи моји?
Ал и дрвету исто предстоји
и плоду који земљу удише.

Не једини нас ни исти корен
живота што је од праха створен,
од ветра, сунца и од кише.

1979.

ГОСПОДЊЕ СЛОВО

Исто нас ништи и твори
у мркини светлећи.
О срећи и несрећи
прво нам Слово збори.

Ал плод када проклија
изнутра се отвара.
С куполе, испод гара,
Господње слово сија.

Где је путања спаса?
Само одјек без гласа
и век у помрчини.

Сја жижак ужежени!
Тролик блиста на стени
а душа у висини.

1986.

НА ВЕТРУ ДРВЕЋЕ ХУЈИ

На ветру дрвеће хуји
и куца Божије било.
Све што је некад било,
однекуд сад к нама струји.

Далеких гласова јека
у бића нам се слије.
Што никад ни било није,
да л негде нас, ипак, чека?

Слушам те: шуми борје!
Гледам те: ал црно обзорје
засипа нам прозоре.

И ствари прошле се збрале,
тек да би нас обасјале.
То оне кроза нас зборе.

1986.

У ЈЕДНОЈ КОШУЉИ ДВА ТЕЛА

У једној кошуљи два тела
срешће се у час судњи.
На једном тасу – тело у жудњи,
на другом – мир пепела.

На једном крају – крик у тмини,
на једном бол се у сјај претвара.
Једно је лед, а друго јара.
Ал иста кошуља све обједини.

Две капи кад се, на крају, споје,
промене у споју обличје своје,
ал суштину, при том, не губе.

Душу у сјају и тело у тмини
тек иста кошуља обједини
и исти земаљски губер.

1986.

СУША, ПОДНЕ

Светлост се у левак слива,
у празни дан, у поља пуста,
у подне када краљ августа
огњице пали изнад њива.

Трепери јара, ватра жива,
и мркина, врела и густа.
Не виде очи, не зборе уста.
Зовем, нико се не одзива!

У педесетој, с руба тмине
одзива ми се свет празнине.
Видим, у трену, све године.

Светлост света бива све тања,
лик се од своје сенке склања
и све је исто од постања.

1990.

ОГРТАЧ ЗА ДАН

Час кад опраштам се с римом,
ко да опраштам се с тобом.
Зар да корачам мрклим добом,
сред лета да жудим за зимом?

Свих разлика међе се губе
и све што језик с мером споји,
једним потезом тек сневач скроји,
огртач за дан, а за ноћ – губер.

Ал тек цезуре и синкопе
кад у савршени се облик склопе
једини кључ су и смрти мера.

Нереч спрам речи, кремен и труд,
ти врела, а ја свуд сејем студ
и мирис тужних калопера.

1992.

СВЕТ НА ЕКРАНУ

С римом, без риме – исто бива
ал не спасава баш ништа нас.
И не претеже ни један тас,
јер душа другу меру снива.

Век се осипа, корак краћа,
на свакој ствари наш отисак.
Труле кобиле, игра клиса —
све се у једном трену враћа.

Вижљаста бреза и зимзелен,
столетни храст и млади клен
у исту дужину стиха стану.

Хладно се у топлом огледа,
каденца воде наспрам леда.
Свет је тек слика на екрану.

1992.

ТАЈНИ ЗАПИС

Распрскавају се облици
и свет у безличност тоне.
Све земаљске пуцају споне,
ал тајни запис је у клици.

Срџба се творца на свет сручи,
на облике, плод и суштину.
Руши се свет – у празнину!
Ал где је клица, ту су кључи.

У пукотини – скрито семе,
у семенци – сажето време.
Жудња две бубе на покровцу.

Крај неке живице, ил испод бора,
преостаће још само чворак
као узорак новом творцу.

1992.

ВОДЕНА СЛОВА

ГЛАВА 1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Цел и обект на изследването
1.2. Методология на изследването
1.3. Структура на дисертацията

2.1. Понятие за водна среда
2.2. Физико-химични параметри на водата
2.3. Биологични параметри на водата

3.1. Водна среда и животни
3.2. Водна среда и растения
3.3. Водна среда и микроорганизми

4.1. Водна среда и климат
4.2. Водна среда и почва
4.3. Водна среда и атмосфера

5.1. Водна среда и здравеопазване
5.2. Водна среда и образование
5.3. Водна среда и култура

6.1.

I

БОРАВАК У АЛПИМА

С врха снежна звезда проклија,
зауставио се небески сат.
На поледици цика дечија.
Јесам ли ватре или леда – брат?

Јесам ли хладно лето, врела зима,
дрво што се у бездан спушта,
кроз руна овчија лелујање дима,
над млечном шумом – поцрнели уштап?

Јесам ли клупко снега, низ падину,
дечак са стручком кукурека,
син у оцу или отац у сину,
нечија тек сенка и гласа тек јека?

Јер заборавио сам своје име,
и пут којим, ко у сну, крочих,
хладноћу лета и жар зиме,
мрклину дана и светлило ноћи.

Јер заборавио сам час рођења,
почетак сјаја и крај тмине,
доба сетве и доба зрења
и дане дечје – дуже од године.

1988.

СМРТ НА СТАКЛУ

(Једно сећање из Швајцарске)

На зид стаклени налеће птиче,
просутог мозга на тле пада.
Још дуго потом крило се миче,
а душа истом се облику нада.

Оста на грани гнездо празно
и капља крви – покрај кљуна.
Просине сунце непролазно
кроз облаке – овчија руна.

Ал у смртном ропцу птичијем
још дуго, потом, срце куца.
И као у дому ничијем,
хладно је кад греју и три сунца.

Свако је дрво – Божији храм,
а извор сваки – дечије очи.
И мада се кроз нас пружа плам,
тек ноћ смо између две ноћи.

1988.

ПИЛАТУС

Стропоштавају се високе воде,
певају дебло, камен и пена.
У брдима је празник слободе.
Певају дете, човек и жена.
Дрозд се са крова света јавља,
жубори вода преко стења.
Кост-свирала, купола мравља,
и тле што се у плоду мења.

Међу брдима светлосни стуб,
као да Господ куле диже.
Руни се стена и пуца дуб.
Полеће увис ован пострижен.
Човек-птица у амбис скаче
а дивокоза дубину мери.
Мркне, кад свод је наоблачен.
Дрхтуре тад и птице и звери.

Са врхова богови слазе
ноћу кад их нико не види.
Као са другог света стазе
преко амбиса и ледних хриди.
Хладна је ватра, вода гори,
а зимзелен хуји са брега!
Чујем тишину како збори
о хладној ватри и жару снега.

Дрво у жудњу, жудња у воће
једно се у друго преобрази.
Сабрале су се и душе ноћне
на скровитој шумској стази.
Преобразио се у снег пламен
а слат воде у цвет-пену.
Господ је себи дигао знамен
и преобразио се у стену.

1988.

*Пилашус, планински врх у близини Луцерна, у
Швајцарској, 2132 m надморске висине.*

ПЕЊАЊЕ НА ПИЛАТУС

(Писмо из Швајцарске)

Дечаци-птице с највишег виса
стропоштавају се у амбис.

Попут ветроушки лебде, лебде
високо у проређеном ваздуху
где богови бораве невидљиви.

За чим то жудим, земаљским,
док пењем се у вис, према боравиштима
небесника? Чему приближавам се
ништећи сваки делић
бића ми крхког што раздваја се у том пењању,
као ноћ од дана што се дели у освит.

Дивокоза на литици, борови крилати,
звук меденице и рога.

Водопад у пени док стропоштава се
пати над безданом.

Лице твоје
видим сјаји док пењем се,
хранећи се висином
ко анђели што се висином хране.

Јесу ли то птице небеске
ил птице земаљске
застале овде где тело ми дрхти
над амбисом. Да л и ја сам
невидљив неком док пењем се
на Пилатус? Никада се себи
нисам приближио као овде.

Никада те јасније нисам видео
као овде. Као да губим
сопствени облик
и у неко друго биће се претварам.
Хоћу ли препознати
лик свој у повратку?
Хоћеш ли ме препознати
на прагу кућном?

Све што видим, уоколо,
твојим очима гледам.
Али као да први пут гледам
свет у настајању
и богове изнад стрмих хриди,
који с вечери, невидљиви,
у долину силазе, међу људе,
а у освит се враћају
у своја небеска боравишта.

Теби сам се приближио
као свом бићу невидљивом;
мени си се нагнула, из далека,
као свом бућу невидљивом.
Ти са свог прозора у Панонију загледана,
ја са овога виса у црне шуме германске.
Као што дете, тек прогледало,
мотри свет уоколо.

1988.

Кернс, Швајцарска

ВОДОПАД

(Призор из Алѿа)

Пуца и метална нит
и тутњи воден-град.
Душо, твој тешки јад
земаљског свега је сит.

Руши се воден строј
и дан тоне у бездан.
Мркне и свод звездан,
безброј ништи нам број.

Водених птица пијук
и капи хладног жара
у плод исти се слију.

Над дугом Господ сине!
Јер исти кључ отвара
бездане и висине.

1992.

БОРАВАК У БРИНДИЗИЈУ

Десанки Максимовић

Овде су певали и пре нас,
радовали се и туговали.
Овуда корачао је славни Вергилије
руку под руку с Августом
и зауставио се, заувек,
не дочекавши
рођење Спаситеља.

А шта ми нећемо видети,
кога нећемо дочекати
у последњи час,
рећи ће неко други,
на другом
ил на овом истом месту,
ал после нас.

Прате нас очи нечије,
води нас нечија рука,
уста нам нечија зборе,
а ми сами себе
нити чујемо,
нити видимо,
као што хуку таласа својих
не чује море.

Овде је, на путу из Атине,
с пророчким сном о доласку Младенца,
журећи у Рим,
опасан свлаком змије,
последњи пут гледао свет,

и лик свој на дну кладенца,
и рукопис свој, у пламену, свијен
брат наш, Вергилије.

Зборимо, а то је његов глас,
слово светлости у слову таме.
Троструки пшенични клас
као анђео нам додирне раме.
Ал стопе наше расуте
невидљивим путем
нестаће као отисци гласа у ваздуху
који смо жудно удисали,
а да то нисмо ни знали,
нити ко књигу постања листа,
као што лице своје не видимо
без лица Христа.

Слутим, да све смо наслутили,
иза тмастог мора – сјај,
иза брегова – тек одјек.
Кад се и ми будемо запутили
стазом којом је отишао заувек
славни Вергилије,
зборећи о рођењу Детета,
указаће нам се у судњем часу
лице сопствено на туђем лицу
и глас у туђем гласу.

Ал то више нећемо бити ми
нити обриси
овога света.

1989.

Бриндизи

ЦРНА СУЗА

Пред смрт, Николај Грицјук
као да се пробудио,
као да је тек крочио у свет
који до тада никада видео није.

На његовим последњим сликама,
у јарким, црвеним бојама,
кључа свет.
Велико криво сунце,
на заласку,
спустило се на њих.

Силази дрвеће са његових слика,
корача градом,
греје сунце из ужарених боја,
отварају се плодови,
прште сокови
и светлост у ковитлацима.

Без нијанси и сенки
пламса свет Николаја Грицјука.

Пурпурно је пурпурно,
жуто је само жуто
а црвено – црвено.

Само једна суза, црна,
не чили у јаркој светлости,
не раствара се у ужареној води.
Та црна суза,
то је сав живот Николаја Грицјука.

1982.

Москва

*Николај Грицјук, украјински сликар, умро 1978, у
йедесетй чейврйюј години.*

ТЕК ЛИСТ БРЕЗА СИБИРСКИХ

Тек лист бреза сибирских
ненадно затрепери.
Ал душу да премери
не може ни један стих.

Никоја патња нам није
над бићем подигла дом.
Зауздај, душо, гром
над тмином провалије.

Ни један на ваги тас
у срцу не претеже.
Све су земаљске мреже
сплетене давно за нас.

Сва су нам слова знана
и сред тајни сибирских,
зуј струна свемирских
и хука – океана.

Над знаком теразија
и мој дашак се тањи.
На небеској путањи
црна суза већ сија.

1982.
Новосибирск

ВОДЕНА СЛОВА

Влажном крпом на врху штапа
једна жена, занета,
исписује слова на каменим плочама
испред Храма неба.

Долазе и одлазе људи
а она стрпљиво
знак по знак пише,
линију по линију,
црту по црту.

Као на сопственој кожи.

У мноштву пролазника
који једни друге не виде
и сама невидљива.

У чему је смисао њеног писања –
чујем питање пријатеља –
кад одмах за њом
док још није ни исписала нови ред
већ исписани ишчили?

Управо у томе – рекох –
јер и живот наш
траје колико и слова
исписана влажном крпом
на каменом плочнику
испред Храма неба.

Загледан у један знак
на изглачаном камену, све блеђи,
учини ми се да и сам
истога тренутка
заједно са њим нестајем.

Овим истим парком корачали су,
пријатељ са пријатељем,
странац са странцем.

*Шесџи династија несјаде као у сну,
шуйџи су њиџи крици.**

Овим парком корачамо и ми, пријатељу,
све самљи и без ичега,
и неосетно нестајемо
као водена слова
исписана на каменом плочнику
испред Храма неба.

1998.

Пекинг

* Вен Цуанг, кинески ђесник и учењак (836–910).

II

СЕНКЕ НА ПРАГУ КУЋНОМ

Лелујају сенке
оних којих нема више
ни овде,
ни тамо.
Да л мртви се то буде,
да л враћају се мртви
у дом свој,
сестрама и браћи својој?
Да л враћа се то изненада
далеки бог детињства
ил смрт нам се, можда,
указује прерушена?

Кроз ноћ пролећу
слепи мишеви.

Труну и гласови
у влажном шибљу.

Препознајем туђе додире
кад кору дуба столетног
у ноћи додирнем.

Нечија усамљена сенка
као да кућни праг тражи;
час је над бунаром,
час испод храста.

А сваки дан ми је,
кад јутром се пробудим,
као у црном храму да сам
без прозора
и без врата.

1982.

СВЕТ У ОДЛОМЦИМА

Оно што киша говори земљи, дрвећу и крововима кућа,
оно што говори прозорским окнима,
оно што говори мом ћутању и мом немом говору,
ова летња киша на махове што долази,
оно далеко море, мој животе,
ове јабуке на столу и цвеће ово у вази,
књига непрочитана и писмо ненаписано,
ова песма којој не знам више смисао,
оно корачање преко поља и поред реке
и ова непокретност сада,
овај свет, сав у одломцима,
је ли налик ичем што смо мислили да ће бити,
што смо некада желели да буде.

1982.

СВЕ ШТО МИ ЈЕ ПОТРЕБНО

Све што ми је потребно налазим у себи,
све што ми није потребно такође налазим у себи;
узорану ледину и утрину
и птицу стреловиту у висини ја налазим у себи;
пролеће, лето, јесен и зиму,
реке које теку узводно
и море удвојено ја налазим у себи;
тебе, још увек јогунасту,
ја налазим у себи;
дан рођења и судњи дан,
све своје дане ја налазим у себи,
али себе не налазим,
али себе нигде не видим.

1982.

ПУСТО ПОЉЕ

Не могу више да ћућим.

Осип Манделштам

Све мањи нам је
распон крила.

Гласови над водом,
гласови у пустом пољу,
гласови мртвих,
гласови живих.

Јесу ли нам језик везали?
Јесу ли нам уста?
Јесмо ли или нисмо,
браћо моја,
на прагу свом
као на туђем да сте;
у језику свом
као у туђем да сте!

Да ли нас, опет,
исти мрак чека?

Све мањи нам је
распон крила,
а небеса хладна
и далека.

1982.

ОГЛЕДАЛО

Неко други, у огледалу,
стоји наспрам мене.
Кад се померим,
и он се помери.
Сваког тренутка може се
покренути
онај други у огледалу.

Заувек.

Сваког тренутка
може се десити да не будем.
Ни у огледалу.

Сваког тренутка
могу се променити
у неки други облик.

Сваког ми се тренутка може десити
ни сенка да не будем.

Онај чија сам сенка
може се повући у другу сенку.

Уместо мене,
онај други ће имати другу сенку.
А то нећу бити ја.
И трећу сенку.
А то нећу бити ја.
А то нећемо бити
ни онај други,
ни онај трећи
ни ја.

1983.

СВАКИДАШЊА ПЕСМА

Проживим читав свој живот
у једном тренутку
од рођења до последњег даха
свакога дана.

Видим ли дете у парку
или дете које мати његова
преводи преко улице,
себе видим;

као пред огледалом да сам.

Видим ли двоје младих
како свакога дана, у исто време,
загрљени промину улицом,
кад враћају се из школе,
себе видим.

Тргнем се кад на улици
за непознатог човека помислим
да је мој давно умрли пријатељ,
тад ми се у трену врате
дани прошли.

Као да туђим очима
себе гледам.

Зауставим се кад спровод
са покојником пролази,
себе тад видим
како ме носе.

Свакога дана ја у трену проживим
читав свој живот
од рођења
до последњег даха.

1998.

МОЛИТВА СЕВЕРНОМ ВЕТРУ

Очисти све, ветре,
да опет овде буде
као дан први да је!

Подигни реке, језера, изворе,
стогове жита, бикове, шуме,
узвитлај преко ливаде божје
накот људски.
Да ништа што је трајало
више не траје!

Испуни све отворе,
пећине и урвине,
стабла и плодове,
ноћи и дане!

Обаспи све земаљско
својом срцбom, ветре!
Избистри мрак
у јамама пуним сенки.
С њиве на њиву и сад слећу
чворци и вране!

Ветре испод кућног прага
и у бунару!

Над колевком расушеном.
У тору и у амбару.

У зрну пшеничном,
над утрином,
у сиротињској изби
и у светлој одаји.

Ал не гаси тај жижак, ветре,
што нам још једино
у мраку сјаји!

1984.

ИЗЛАЗАК

Излазим из Слова.
Олујна хује небеса.

Излазим из мајке
у црни мехур света.
Излазим у зао час.

Излазим на брег
и слушама како хује
високи борови;
то хуји живот
растварајући црну светлост;
као смрт да се јавља
невидљива
и нечујна.

Последњи пут излазим
са друзима у колу,
са сенкама већ.

Где сам то био, Господе,
пре Слова?

1984.

СВИТАЦ

Измешале се стране света,
дани и ноћи.

Ниједно дрво не видим,
ни знак,
ни пут којим бих пошао.

Само свитац,
с времена на време,
засјаји у ноћи.

1986.

КОПАОНИК

Небесници зборују у самоћи,
далеко од нас смртних.
Орлови над безданима.
Буде се
из хиљадугодишњег сна.

Одозго силази река у долину
носећи небеску светлост.
Подрхтава шумски див.
Мешају се светли и тамни дани,
лѐта и зиме,
живи и мртви.

Нигде дан није тако светао
као овде. Нигде ноћ
тако тамна као ноћ
у шумама боровим.
О велики душе Копеоника,
твојих јела и смрча,
твојих букава,
твојих тамних дубодолина
пуна је душа моја.

Нигде снажна мећава,
нигде олуј земаљски
не завејава тако
светове и брегове,
хриди и амбисе.

Завејава стопе моје у сметовима,
мрзне речи моје
које не стигнем да изговорим.

Леди се свет.

Небесници срдити зборе
на хридинама
у самоћи.

1995.

ЧУДОТВОРАЦ

Милићу од Мачве

Од небеског жара,
од праскозорја
наслика сунце
и сав народ се греје,
наслика воду
и сав народ жеђ гаси.

Махне руком,
из камена извор потече.
Подигне прст,
из земље крилати храст израсте.

Злаћаним нитима
срца распета спаја.
У боје се пресвлачи.

У исти мах
са обе стране Четврте рајске реке
себе дозива.

Долеће на крилатом класу пшенице
у гладну годину,
златним зрневљем
птице небеске храни.

У рибљем оку
куполу храма наслика,
у исто слово
четири стране света веже.

За једну ноћ
целу земљу обиђе.
Из далеких звезда
судбину нашу чита.

1996.

III

ВЕНЧАЊЕ

Венчај ме са земљом,
венчај ме са водом,
са ваздухом ме венчај.
Венчај ме
с пламеном хладним.

Јер невидљива је невеста моја.
Јер невеста је моја
страха пуна
земаљског.

Са смрћу ме венчај,
родитељко!

Под огртачем невидљивим
невидљивији бивам
но сенка ветра,
но сенка Бога.

Далека је невеста моја
и праг кућни,
као дан рођења
што невидљив ми је
и далек.

1974.

БЛАГОСЛОВЕНА

Прекрстио сам земљу вином,
благословио хлеб и со.
Ти нага ходиш између дрвећа
с пламеном троструким
у рукама.

Шта то хуји:
пламен у твојим рукама
или дах твој
којим палиш и гасиш
хладне звезде?

Прекрстио сам воду
над којом корачаш
и дрво свако на коме белег
остављаш.

Шта то хуји с далеких брегова:
као да се отварају
и затварају
хладна небеса?

1986.

КРШТЕЊЕ

(Црква Св. Николе, у Сиџуденици)

1

На твој крштењу остављам и ја стопе
уз твоје; остављам, на камену,
име и лик; остављам век
у књизи што се сама отвара,
дах у даху твој, над водом.
На твој крштењу и ја умивам руке
и лице своје, већ измењено.
Преображавам се и ја
на твој крштењу, сине.

Светли прамење косе
на виновој лози, у купинама;
у изданцима младих воћака
и у птичјим гнездима.
Остављаш свој лик
на убрусу; остављаш
дах свој у ваздуху негдашњем,
хиљадугодишњем.
Лице моје све је тамније,
лице твоје све је светлије, сине.

На крштењу твој видим
вучји род около.
Ослањам се о тебе,
ослањам се о твоје крштење,
док према свом крају корачам, сине.

Река опасала цркву,
муње над куполом укрштене.
Низ дугу силази
Божји младенац.

2

Младо сунце над младим шумама
и ти обасјан њиме, сине.

Млади вукови над реком
и јастреб
над борјем.

Чије то гласове чујемо
из шуме столетне?
Чије то ликове назиремо
у светлој измаглици?

Жетва је,
и ја ти сричем прва слова
над крстионицом.

Бацам своје лице
у реку.

Расипам воду на четири стране,
расипам дах свој,
да се на сасвим другом крају
биће сажме у болу;
да се ненадно, негде,
тролик над водом укаже.

Ослањам се о твој млади сјај,
и видим, на тренутак,
свој далеки почетак
и блиски крај.

Ослањам се о твоје име
од свих имена светлије.

Над реком узлеће рој
златних пчела.

Радују ти се плиска и шева,
дрозд и сеница у купини.
Зимзелен и храст.

Радује ти се вода у извору,
роса на травкама
и риба у бистрику.

Радује ти се јутарња звезда
над крстионицом
хиљадугодишњом.

1985.

НЕ СМЕМ ДА ЗАВРШИМ ОВУ ПЕСМУ

Облак не пропушта кишу,
облак не пропушта зраке сунчеве,
свет се не мења, рекла си.
Ал, погледај, још једном,
моје очи запаљене,
јесам ли то пред тобом,
јеси ли ти то преда мном?

Гледам свет
који се не мења, рекла си.

Гледам плод невидљиви
и мислим на корен.
Гледам стабла, северна и јужна,
и мислим на земљу
која ми се све више
осипа под ногама.

Гледам прах на столу
и прах у књизи
и прах на мојим прстима.

Гледам слова како се расипају
из редова.

Не смем да завршим
песму о јутру,
не смем да завршим
песму о заласку сунца,
јер ће се тог тренутка, бојим се,
завршити и живот мој,
а ти ћеш бити далеко.

1986.

БУДИ СЛОВО

Све што имаш, изгубићеш
у песни. Све што немаш:
слободу и љубав,
богатство и радост,
лепа јутра
и благе заласке сунца,
песма ће ти дати.
Пријатеља ћеш у песни наћи,
зато напиши песму.
Она ти је јутарња молитва
и молитва вечерња
и молитва уз крсну славу.
Она ти је дан и ноћ,
светли маслачак, перуника,
запаљена купина
и писак сенице.
Напиши песму
као новорођенче да се рађа.
Нагни се над извором
у шуми. Дохвати плод
с највише гране.
Напиши песму.
Све што немаш, у песни је.
Све што имаш, она ће ти
узети. Зато пиши песму.

Хлеб и со
мораш прво њој дати.
Први дан рођења
и онај последњи дан
који ти се све јасније указује,
мораш њој дати.
Напиши песму, дом свој.
Она је твој језик,
твоја земља, дрво молитвено.
Пиши песму,
брату своме на крсту
и брату своме под земљом
и брату своме на небесима.

Пиши сину Божјем
у чијој сенци
самујеш. Пиши
брату у тамници
и брату у изгнанству.
Пиши песму
небрату свом за трпезом
и оном са жезлом
и са бичем.

Буди слово.

1987.

ОДВИКАВАМ СЕ ПОЛАКО ОД ЖИВОТА

Одвикавам се полако од живота,
одвикавам се од љубави, љубави моја,
од свега што је сачињавало наш живот,
од твога лица, од дисања одвикавам се,
од хлеба и соли,
од чисте воде у бокалу,
од изласка и заласка сунца.

Свакога дана, из часа у час,
одвикавам се;
а ја као да сам с тобом
хиљаду година;
а ја као да сам с тобом
тек један дан.

Одвикавам се дисања удвоје,
дечјег жагора у дворишту;
осећам да полако одлазим
и удаљавам се од живота.

1990.

КАМЕНИ КОЊ

Изнад наше куће, на голом брегу,
диже се велики камен
у облику коња
или, можда, окамењени коњ.
Понека птица, с времена на време,
на њега слети, на зелено крзно од маховине.
Као дечак готово сваког дана
јахао сам великог каменог коња
и гледао свет уоколо
и врхове Копаоника, у облацима.
Зелени Ибар, у пени, спуштао се низ поље
раздвајајући свет на два дела.
Обасјана сунцем, у даљини,
светли црква Павлица,
однекуд долетела у наш крај.
На истом каменом коњу
јахао је мој деда,
јахао је мој отац,
јахао сам и ја и увече гледао звезде
високо изнад Рашке.
Сад се на тај камен пење мој старији син
и мој млађи син.
Као на царском престолу да су.

Нема лепшег коња
ни лепших коњаника, мој Боже.
Шта да чини ветар
са окамењеном гривом?
Чиме да нахраним
великог каменог коња
у гладној години?
Бојим се да не оде.
У поноћ буди ме његово рзање
и крик ноћне птице.

1992.

ДАРОВИ И УЗДАРЈА

Ја теби пролећно јутро на дар,
ти мени зиму.

Ја теби радосни пев,
ти мени мук.

Узми бар делић мог бола,
ако љубави има.

Ја теби пшенично зрно,
јабуку и орах, поленов прах,

ти мени зуј суве гране
и зимзелен.

И то је љубав наша.

Ти мени пролећно јутро на дар,
ја теби зиму.

Ти мени радосни пев,
ја теби мук.

Дај ми бар делић свог бола,
ако љубави има.

Ти мени пшенично зрно,
јабуку и орах, поленов прах,
ја теби зуј суве гране
и зимзелен.

И то је љубав наша.

1992.

КОЛИКО МИ САДА МАЛО ТРЕБА

Колико ми сада мало треба,
чаша изворске воде у врело летње поподне,
непомично и без дашка ветра,
јутарња песма коса у шипражју,
зуј пчеле,
уједначени звук чекића којим косац откива косу,
један поглед на борову шуму на брегу,
вечерњи излазак сунца
и врхови јела у пламену,
жагор дечји у дворишту,
и ти, у свему томе, моја љубави.

И ти, моја љубави.

Како ми мало сада треба,
а све је, заувек, већ недостижно.

1992.

ПУТ И ВЕК

Да бих стигао до тебе,
ја морам да превалим дуг пут,
вазда у истом кругу,
а да не сазнам да сам у кругу
као што је сазнао бесмртни Тин.
Да бих стигао до тебе,
морам кроз високе сметове,
кроз мочваре,
преко живога блата;
морам преко поља у пламену
док звери и птице пиште у страху.
Да бих стигао до тебе,
морам кроз хучно таласје,
као бродоломник батргајући се
с једнога на други брег таласа,
из једнога у други водени амбис.
Да бих стигао до тебе,
морам у тамници
да сачекам јутро,
да се подигне тешка реза
на тамничким вратима.
Колико пута сам се загубио
у мрачним шумама,
путујући к теби, љубави,
са ланцима на рукама
и ногама,
са омчом око врата,
под огртачем зиме
и с јаром јулском у срцу.
Да бих стигао до тебе,

ниједан дан без путовања,
ниједна ноћ у дому.
Колико пута умирах с вечери
и сваког јутра враћах се
као са другог света да се враћам.
Ал колико пута
као да ја нисам ја
и као да ти ниси ти.
Ево ме опет пред тобом, љубави,
са истим лицем, рукама, очима,
истим срцем у грудима
иза решетака,
самљи него икада,
са бапчом сиромаха под пазухом
а с душом крилатом на штапу,
посрћући, на путу, к теби.

1994.

МОЈИ ТРЕНУЦИ

(По Хорхеу Луису Борхесу)

Када би ми Господ понудио још један живот,
определио бих се поново за исти
овакав какав сам и до сада живео,
за исте своје грешке и исте радости,
исте заблуде и иста одушевљења.
Када бих, неким случајем, могао да бирам,
изабрао бих поново тебе,
твоју јогунасту и непредвидљиву нарав,
твоју срибу
и твоју благод;
твоје касно устајање
и моје ране јаде.
Када би ми Господ дао још један живот,
саплео бих се опет о исти камен,
студирао медицину,
завршио непотребно књижевност,
написао неколико књига стихова,
понајвише о љубави и о сиромаштву,
и збирку есеја о својим пријатељима песницима.
Када бих други пут могао да бирам
између овог и неког друкчијег живота
определио бих се поново за исти.
Радовао бих се и тада јагорчевини у пролеће,
трчао за децом и врапцима
по брдима изнад Власова,
и свако лето проводио крај Ибра,
час на једној а час на другој пешчаној обали.

Замишљао бих опет далеке градове
гледајући с вечери
како се пале и гасе звезде над Рашком.
Дивио бих се и у другом свом животу
студеничкој Богородици,
сопоћанским анђелима и апостолу Јовану;
бар једном годишње пео бих се на велики камен
изнад родитељске куће,
на који се сада пење наш син,
и гледао свет
и возове, ноћу осветљене, како јуре
ибарском пругом.
Када би ми, други пут, Господ дао да бирам,
изабрао бих исте пријатеље
и исте непријатеље,
жудео исту жудњу, узалудно,
и радовао се истим стварима.
Али ја знам да нећу моћи да бирам,
и све што сам живео, живео сам,
најчешће опирајући се,
као да сам све видео што се може видети,
као да сам све животе проживео.

1991.

ДОК ЧИТАМ ПЕСМУ ЛИ-СОНГ-ФЛУА

Док читам песму Ли-Сонг-Флуа
и слуша́м глас његове драге
која га, ражалошћеног, у мраку теши:
„Ћути, у тишини, проћи ће“,
чини ми се да то глас твој чујем
из далеког доба.

Ражалошћеном, у мраку,
уморна од тешких мисли,
и ти мени исто кажеш
као Ли-Сонг-Флуу
његова невесела драга:
„Ћути, у тишини, проћи ће“.

Из крошње великог дрвета, у дворишту,
сву ноћ слуша́м
крик ноћне птице.

2000.

Ли-Сонг-Флу, кинески песник, рођен 1870. године.

ЛУТАРЊИ ГОСТ

(По Кайулу)

Буди ме шушањ са терасе.
Кроз отворена врата
гласови разни допиру споља.

Један врапчић међ мушкатлама
скакуће;
скупља мрвице хлеба
што их увече остављам
за свог крилатог госта,

које са њим делим.

Стоји, рано, на прагу,
мало искошене главице,
загледан у мене,
и као да ми каже:
„Добро јутро, пријатељу!”

Да л си ми га ти послала,
да ли је из твог крила долетео мени,
као Лезбијин врабац из њеног крила
јадном Катулу?

Једино живо биће у мојој соби
у светло недељно јутро,
скакуће ли, скакуће.

Као срце моје, кад на тебе помислим.

2000.

ДА ПОМЕНЕМ

Да поменем људе и ствари
које нико неће поменути,
којих се нико неће сетити осим мене.
Да изговорим, као први пут, твоје име.
Да поменем мирис мајчине душице,
перунике и босока,
мирис борове смоле
у врело летње поподне.
Да поменем баку Стевану,
ово је можда последња прилика.
Ко би је поменуо осим мене?
Да поменем деду Милисава,
који је деветстоједанаесте отишао у граничаре,
вратио се осамнаесте, после свих ратова,
спуштеног десног рамена од тежине пушке
коју је седам година носио,
осим кад је спавао.
А спавао је мало.
Да поменем непознату црну девојку
коју сам срео у лето шездесет девете,
на периферији Краљева,
кад сам са пријатељем, В. С.,
обилазио манастире,
коју не могу да заборавим.
Коју не желим да заборавим.
А ниједну реч нисмо рекли једно другоме.
Она је била на једној страни пута,
В. С. и ја на другој.
Чини ми се да још стојимо на истом месту,
и она и ми.

Да поменем извор благе сумпорне воде
у шуми изнад наше куће у Власову
и стазу до извора
преко ливаде и кроз шуму.
Да поменем јагоде шумске
и јагоде ливадске,
зуј пчела у чашкама цветова.
Да поменем нашу заветину,
Јеремијин дан четрдесет шесте
и литије које нам је нова власт забранила.
Да поменем прву ноћ с тобом.
Да поменем маслачке, јагорчевину
и беле раде просуте по ливади
којом сам као дете трчао
у сусрет невидљивим препелицама.
Да поменем ћука који се сваке вечери
оглашавао у сутон.
Да поменем вука у кавезу, на Газиместану,
којег сам видео врелог јунског дана
деведесет седме.
Да поменем свој први излазак
на Ђурђеове ступове.
Да поменем краљеву слику
коју је отац морао да скрива четрдесет шесте
од нове власти.
Да поменем свог малог брата Славомира
који није имао ни годину дана
када је умро, четрдесет друге, усред рата,
јер није било лека. Ни лекара.
Да поменем врели песак, крај Ибра,
којим сам бос корачао сваког лета
а чију врелину и сад осећам
у хладној јануарској ноћи
док ти ово пишем.

Да поменем име твоје
које изговарам сваког јутра
кад се пробудим
радујући се новом дану.
Да поменем, данас, 23. јануара двехиљадите,
рођаке којих нема више.
Да поменем оне који су нас волели.
Да поменем Косово, тугу прогнанника,
распето дете српско.
Да поменем књигу коју нећу стићи да прочитам
а стоји ми надомак руке
у мојој пренатрпаној библиотеци.
Ове јесени, тридесетог септембра,
напунићу шездесет година,
и мислим:
јесам ли жив?

2000.

ПРОЂЕ ЧОВЕК НА КОЊУ

Прође човек на коњу поред наше куће,
у сутон прође и оде горе према брдима.
Не видесмо лице његово, не чусмо глас његов,
не зарза коњ нити се чу топот копита његових.
Прође човек на коњу, не хитајући,
поред наше куће.

Да л је тако јахао Бан Страхињић на ђогату,
Момчило војвода на Јабучилу, Краљ Марко на Шарцу,
Бошко Југовић на алату, брат му Дамјан на зеленку?
Да л је тако јахао слуга Милутин
враћајући се из боја,
да л Хајдук-Вељко на свом Кушљи?

Црвене се шуме, руј и папрат уоколо,
крваво сунце тоне према западу.
Утихнуле су све птице у шумарцима.
Све мањи су човек и његов коњ у даљини,
све мрклија је ноћ над кућом нашом.
Као да невидљив неко
простире тмасти покривач над нама.
Чека нас ноћ, а човек на коњу прође
и не рече нам ништа.

2002.

ЗЕМЉА ОТАЦА

ТРУБА

Подеран Божји је скут,
избрисан запис на дубу.
У тмуши губи се пут.
Војничку чујем трубу.

Само је патња нова.
Стид ме од сваког смеха.
Злослутно хуче сова,
ласте су испод стреха.

Стид ме трпезе пуне,
душа свој посед тражи.
Цврчак затеже струне
изнад сазреле ражи.

Ломи се клас пшенице
и саће у ватри гори.
Самује људско лице,
а рој о патњи збори.

Модро небо, далеко,
и сенке – на путањи.
Господе, час је, рекох,
конац даха се тањи.

Па и рука да л је моја
док танка бележи слова?
Осећам дах доњег слоја –
друга је земља ова!

Други је и језик ово
и другог стабла корен.
Још само звезду над кровом
видим кроз црне прозоре.

Ал тајна судњег броја
у слову тек просине.
Има ли бар душа споја
са душом која промине?

Подеран Божји је скут,
избрисан запис на дубу.
У тмуши губи се пут.
Војничку чујем трубу.

1982.

ИЗЛАЗАК БИЋА

Земља нас већ обавија,
све гушћи су дим и пара.
Зима је, а врела јара
из сваке пахуље сија.

Ни ластва гнездо не свија
а паук мрежу не ствара.
Једно се око отвара,
у другом склупчана змија.

Заметне траг се сред клице.
Из тмине исходи лице
и на таблици просине.

На крају худог века
долазак Христа још чека
род српски усред пустиње.

1986.

СРБИЈА

1

Домове зари лице јој детиње,
глас птичији, глас небеснице.
Једина пред коју падам ничице
док ме у души њен олуј распиње.

Над бреговима – плавет Србије.
Ко зорњача што над светом трепти,
међ звездама је лахор и лептир,
около самог Бога се свије.

Земљама њеним, невидљив, ходећ,
брах булке пламне. Утве златокриле
прелећу горја где су некад биле.
И земаљска и небеска одвећ.

На Божјој њиви дете урокљиво,
витка срна с два зелена ока,
ратник коме крв цури из бока
ко испод жрвња што сипи мељиво.

На међама, изнад свију зала,
о, благословено стабло њено!
Монашка, скитничка, царско колено,
сељена – да би и другом сјала.

Србија обноћ, Србија обдан,
кула што се до звезда врхуни,
јабука златна и врт у махуни,
свака јој река крвав је Јордан.

Све мртве своје на небу списа.
И богохулна, и у вери.
Час као лабуд – затрепери,
час као слова – рукописа!

Ни пред ким своје лице не крије,
игра, у колу, око огњишта.
И док јој прастару књигу листам,
тутње небом небеске легије.

Забрује звона свих јој времена.
У кал би многи да је вргну.
Ал сја и кад јој знамења стргну.
Над крстионицом – златна пена!

И усред лета суза јој слеђена.
Свагда ми у сну, и на јави,
Србија што се са неба плави,
и у поразу – непобеђена!

Час удес и слово пророчанства,
 час галија – на хучним рекама,
 јагње у брдима, међ клекама,
 зора у ружи свег славјанства.

Најдража кад ко дете засија
 у руну овчијем, у царском повоју,
 с три лица у божанском Броју,
 и када жање и када клија!

На ветру с мантијом што лепрша
 на сваком јој страшном месту бити,
 по сву ноћ и обдан њоме ходити
 преко долина, река и крша.

На новом снегу – стопе врапчије,
 кад се друга јата на југ одселе.
 Руке јој се крилате у ноћи беле,
 руке анђела и руке дечије.

С лицем матере, оца и сина,
 на летњој јари, и кад снег веје,
 и кад лелече, и кад се смеје, –
 слушавам гласе из њених дубина.

1971.

БАЈКА

На југу сјај се удваја,
на северу – ноћ надјача.
У сенци окатог мача
препознах троглавог змаја.

Злодух под кућним прагом.
Звезда за звездом слеће.
Низ поља шума се креће
и витез с покислом рагом.

Ал празно лице ме гледа.
Све тању нит ми испреда
она што потоња чека.

У мраку птица плакала.
За ноћ ми кошуљу саткала
Госпа од другог века.

1987.

БРОЈ И БЕЗБРОЈ

Преостало је још мало сјаја.
Корачам, већ сенка, кроз безброј
другом свету. Безмеран је рој.
Ал не број, тек безброј је трајан.

Не раскол, не двојство, већ истост
у којој све се, сенком, огледа.
Ни ред није наспрам нереда.
Кроза све се простире – Христос.

Ал не ни Отац, Син и Дух Свети
и не Тројица – у разлици,
већ једност, у преображеној клици,
у једном бићу, за свагда, сажети!

И безброј је тек сенка једног.
Где јесам – други је већ био, неко,
ал исти прах нам! Овде, не далеко,
будућем сам бићу само лог!

Тек невидљива искра мајушна
кроз свет се, дрхтећ, пружа у пев
преображења. Број је муња и сев,
безброј је истост, јединосушна.

На уласку у број стоји распет
онај ком свет је позориште.
У безброју све се разлике ниште,
а уста земље мрачно већ зјапе.

Ал све коначна нит прожима.
И мада је безброј бесконачан,
тек у броју Творац прозрачан
светлост је свему над облицима.

1989.

БЕЛУТАК

Сабласно светли спруђе,
с неба се со просипа.
У мрежи црних полипа
завапи ловац слуђен.

Дан је, а ми кроз тмине
куд који тумарамо.
Пут се завршава тамом
кроз коју тек Господ сине.

Век нас шчепа за гушу,
цери се светско ругло.
Занети млечном куглом,
корачамо – кроз тмушу.

Сахрањени смо, а живи.
Очи нам већ пуне – песка.
Свет је нестварна фреска
испод небеса сивих.

Глава на пању, а лутак
сриче нам указе власти
о поретку и пропасти.
Оста нам само белутак.

1992.

ПОВРАТАК КРАЉА

Прастари ваздух дишем
у храму где краљ ме чека.
Из ког су доба кише,
пшеница из ког је века?

Са зида распет Христос
Божјим нас словом храни.
Хиљадугодишњи кос
на истој стоји грани.

Певам, са средњим веком
пупчаном врпцом везан.
Спуштах се хучном реком,
будих се – неопрезан.

И брат брату је туђин.
Злокобни знак на стени.
Мој добри краљу, уђи
у дом наш порушени.

Јер нема људског збора,
јер теку крваве реке.
Црн прозор до прозора,
црне на брегу смреке.

Тајну прастарих слова
из тмине глас нам јавља.
Ал златоруни ован
на праг нам свој белег ставља.

1993.

КОЛО

Под истим још смо кровом,
под истом липом и брезом.
С краљем, жупаном, кнезом
ходимо земљом овом.

На две поле пререзан
свет је од памтивека.
Наш крик је без одјека,
а језик, опет, везан.

Нестварне птице круже
над запустелим пољем.
У пољу – коло невоље.
На стени – гуштер пружен.

Њише се бескрај звездан.
Коракe сплиће нам пређа.
Последња чека нас међа
одакле почиње бездан.

С краљем за истим столом
у част соли и хлеба.
Хладно је и лице неба,
а олуј – над престолом!

1993.

ПОТОЊЕ ВРЕМЕ

Сја хладно сунце с висине,
а земља – ужежена.
Потоња су већ времена.
Дан мркне, а ноћ сине.

Бор на рубу урвине
црне сокове сише.
Драги се ликови скрише,
ил невидљивим се чине.

Под крилом рашког анђела,
где деца гнездо су сплела,
златно јаје изгрева!

Час је – ал ко нас чека?
Самују и трн и клека,
а кос у шипражју пева.

1995.

ВЕЛИКИ ПЕТАК

Са крста, свог Престола,
да ли нас видиш, Господе?
Између сјаја и бола
црни нам дани доходе.

Опет нам тело на коцу,
опет нам глава на пању.
Туђини сопственом оцу,
без мајке – у расејању.

А кров се руши за кровом.
Земља нам у оковима.
Обасјај, Господе, Словом
род наш над понорима.

Опет је мук завладао
међу људима и зверима.
Господе, због нас си страдао,
и ми – пред твојим дверима.

Опет смо у збеговима,
жеже нас звезда злехуда.
На опустелим бреговима
Србин је Србину Јуда.

1998.

ЦРНИ ПЕТЛОВИ

(Метихијска елегија)

Цвиле, престрашене, ластавице.
До деветог сиђох колена.
Засветле тек зрнца полена,
и у недоба заметнуте клице.

С прага старица просипа воду
за гласником што низ поље хита.
Ослепљен коњ, крвавих копита,
ка мрклом се пропиње своду.

Замукао је и кућни попац.
Дуне ли ветар, чује се ропац.
Из земље излећу змијски сплетови.

Зукте одасвуд стршљени-меци.
Хитају пољем ратници-свечи
и кукуручу црни петлови.

Јун, 1999.

ЗЕМЉА ОТАЦА

Путују преко поља и река,
између амбиса и видика,
док светли маслачак и зри млечика,
Срби које нико не чека.

Земља у устима, у ваздуху,
у плодовима. Земља отаца!
Са огрлицом – од свитаца,
земља у очима и у слуху.

Са плавом ватром око главе,
около руку и око даха,
путују Срби земљом страха.

Са сном што има лице јаве,
сричем у ноћи све црња слова
и слушах лелек са Косова.

Јун, 1999.

ЗБЕГОВИ

Збегови, збегови, збегови,
као поцрнели снегови.

Збегови, збегови преко века.
Узводно сад тече свака река.

Збегови од урвина до видика,
збегови, збегови дављеника.

Обасјани тек месецом-луком,
греје их Богородица трећом руком.

За брегове заходе збегови
и копне као лањски снегови.

Јул, 1999.

ЗЕМЉА И КОСТ

Друкчије нам сад сунце сија,
друкчије нам се смеје вода.
Туђину сад наше жито клија.
У зеници ужарена чиода.
Кидају нам део по део тела.
Другом се смеши воћка зрела.

Прекорно нас гледа одсечена
глава са пања. Крвник се руга.
Црне нам мрене преко зена.
Кричи сврака са зарђалог плуга.
Светли тек око под сенком-обрвом.
Милост за дечије јутро прво!

Милост за поразе и победе*,
за душе испуњене мраком.
За децу која за ноћ оседе,
за жита засејана крвавом шаком.
Милост за род ми у часу злости,
за светле, у земљи, чеоне кости.

Милост за анђеле усамљене,
за свако зрно просуте соли.
За вивка у води и крљушт мрене,
за све без наде ја се молим.
За псалме које нико не чита.
За бачено зрно зрелог жита.

Милост за свако годишње доба,
за богатого и сирوماха.

За онога који је злобан
и у часу свеопштег мрака.
Милост за грешне, посрнуле,
за порушене цркве и куле.

Милост за прогнаника на друму,
за црну звезду на крају века.
За посечену царску шуму
(где беше бор, сад је клека).
Ког буде петли у зао час,
да л буде мртве ил буде нас?

Милост за древно српско име,
за оне што ће тек да се роде.
За хладна лета и вреле зиме
и поцрнеле свете воде.
За оне који су увек сами.
И за мене, о, Оче наш. Амин.

1999.

* Гласу песника придружује се глас песникиње
Десанке Максимовић.

БОЖИЋ, КРАЈИНА

Тутњи век буке и беса,
ал звезда Источна светли.
Врабац се под стрехом стреса.
Будни су још само петли.

Мртва се Крајина буди.
И сенка за сенком стиже.
Зимзелен пламса у студи.
Господе, буди нам ближе!

Још туже црни збегови,
и црна су још времена.
Никог да речи прослови
над земљом српског племена.

Мртви анђели у снегу.
Топле су још само јасле.
Срушена црква на брегу
дозива зенице згасле.

Узлећу и дивљи петли
са запаљеног слемена.
И храстови су распети,
и клица усред семена.

У штали, сред мркле таме,
крај јагњета Дете чека –
покрыто влатима сламе –
долазак још једног века.

2000.

ТРИ БОЖИЋНА НАПЕВА

1

С корицом хлеба на длану
клањам се јутру, новом дану.
Клањам се сунцу, првом мразу,
над ведром топлог млека млазу.
Поздрављам час кад ће да сине
звезда Источна, милост с висине.
Бдијућ у храму, од искони,
хиљадугодишњак, монах, звони.
Ал светле дани Новорођенога,
сина човека и Сина Бога.
Светли нам свака капља вина,
зрнце соли, орах, маслина.
Светли рибље око у тами,
храст на ветру, јагње у слами.

2

Време се осуло, суви снег сипи.
Бело дрвеће ко бели полипи.
Циче веверице и ласица плаха.
Под стрехом врапци. На коњу јахач
жури с вестима. Северац реже.
Волови и краве тону у дремеж.
Од Детета светли штала цела.
Уз руно се овчје прибила телад.

На небу – звезда витлејемска.
Гласи се фрула ил шупља леска
на ветру. Од даха стоке – топло.
Ближи се јахач, потмули топот.
Док Дете спи, тиранин стрепи
да не прогледа народ слепи.

3

Мраз спржи пшеницу на њиви.
Свуд целац. Понеки траг видљиви.
Крај ватре пастири у кожусима
зборе каква нам то стиже зима!
До дрвљаника – сја поледица,
крај прага скакуће – сеничица.
Уз прасак жира на жеравици
роје се варнице, као свици.
Лисица из шуме и пси овчарски
дозивају се. Ко престо царски
светле јасле где Дете спава
и руменилом нас обасјава.
И док напољу мећава веје,
пролећу анђели испод стреје.

7–14. јануар 2000.

КРИЛО БИВШЕГ АНЂЕЛА

Крило бившег анђела
засветли сред мрклине.
У мрењу тек просине.
Дан црн је, а ноћ бела.

Житна поља свуд свела.
Црне се пустолине.
Са дна или с висине
сама долеће стрела.

Пуцају све нити века,
затутњи из далека
смрачен одавно видик.

Сву ноћ кукају петли.
На крају пута засветли
тек бившег анђела лик.

1995.

ПЕВ СА ВРАЧАРА

Умрели су сви људи који су
у овом свету живели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су

умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су

умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су

умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су

умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су

умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су
умрели. Сви су умрели. Сви су

ПИСМО ИЗ БОЛНИЦЕ

Нагнут преко руба кревета
као на лађи – насред мора,
слушам хуку иза прозора.
Овде су и сенке без покрета.

Ал с тобом у собу увек уђе
ведрина, звезда, чиста плавет.
Бити ти – зборим једини завет,
без тебе – моје ми лице туђе.

Уђеш, и као с небеског свода
сину у соби Велика Кола,
препеличје јаје насред стола
и преображенска светла вода.

Без тебе не знам који је час,
који је век, и који већ дан.
Сневам, ал ниједан мој није сан,
далек ми бива и сопствени глас.

Живот ми у сенку преобучен
ил сенка сенком – прекривена.
Ти час дан си ми, час опсена,
а ја твој живот – ненаучен.

Свет нас кроз окна обасјава,
зауставио се небески сат.
Са црним коњаником црни ат
слутим како се приближава.

И у сну нас неко стално куша
и земаљски нас олуј бије.
Све што је било, прошло није,
наш дом је златна – потлеуша.

Са огртачем и са штапом
као стогодишњак седи неки,
кренуо бих на пут далеки
непознатом земаљском мапом.

Ал кад се пренем: трепере сене
око непомичног мог кревета,
расуте слике и прах цветан,
и чаша воде – преображене.

Стиже, најзад, и позно лето
и сви заноси су већ иза нас.
Пред тебе стављам свој век на тас.
Буди ме и детлић кљуном-длетом.

Поздрављам те врхом јасике
и сенком птице на прозору.
Скупљен као стабло у чвору
збирам далеког детињства слике.

1982.

ГРАД ДИШЕ ИЗА СТАКЛА

Назирем, град дише иза стакла,
већ зуји оса – равнодневице!
Јутро у болници: своје лице
видим у огњу, усред пакла.

О, сестро, изнад сваке боли,
отворили су ми се ноћни врти.
Ал кад приближи се дан смрти,
и душу и тело тад исто сколи.

Још једно доба на издисају,
ко плод што свом се ближи крају,
иза прозора, где – ноћна зима!

Зар да не видим ни *овог часа*,
док чилим у сенци туђег гласа,
ако бар нешто друго има!

1973.

ПОСЛЕ БУЋЕЊА

Са истом мишљу „Још жив сам!”
будим се јутра сваког,
тела трома, а духа лаког,
ко да сву ноћ умиро нисам.

Са истом сликом на уранку
и звездом јутарњом у слову,
дижем се ка Пламном Крову,
с прстима кроз маглу танку.

Тек нит ме једна обасјава
кад рукописом промине пламен.
У сваком знаку – пад и знамен.

У сваком оку – двострука јава.
У сваком додиру неко се гаси.
У сваком часу – прошли часи!

1974.

ЈОШ СУ МИ ПЛУЋА ДАХА ПУНА

Још су ми плућа даха пуна,
још, за трен, сине и кап нека,
мрвица сјаја, мрвица мог века,
на врху врапчијег кљуна.

И сад ми срце затрепери
као последњи лист јасике.
Боже, како су далеке слике
детињства што се ничим не мери.

Кредом исписах слова прва
на таблици са жутим линијама.
Хлеб са млеком – у чинијама!
Грми учитељ, густих обрва.

Видим промиче преко села
и загонетна перушка ловца.
Још сричем свет попут основца:
коса шанка усјавна дебела.

1982.

ОНДА КАД ЖУДЊА СВАКОГ МИ СЛОВА

Онда кад жудња сваког ми слова
к теби се нагне с последњег листа
књиге, која се сама листа,
кад прхну ласте испод крова,

онда кад ништа не буде моје,
небо и земља промене лице,
затамне звезде суђенице
и свет за душе лоше скројен,

кад све се стиша, замру дамари,
мук обавије бића и ствари
и последњи ми атом, крвав,

драге ће слике да се јаве
на међи између сна и јаве,
испода капака ти и обрва.

1984 (1999)

КАД ПРОБУДИМ СЕ, ПОМИСЛИМ

Кад пробудим се, помислим
где сам то сву ноћ био?
Јер исти свет сам снио
на Дњепру и на Висли.

Кукурек и висibaба
и каћун – у прегрштима.
На излоканим путевима
скакуће с пролећа жаба.

Леж шушка у шипрагу,
гуштер на стени пружен.
Ветар је, опет, јужан,
а врабац на кућном прагу.

Буди ме птичија врева
и точак што негде клопара.
Пас цвили испод амбара,
а оса на окну пева.

1987.

ИЗГУБЉЕНА ПЕСМА

(По сећању)

Не уmem више да говорим.
Што врева већа – мени тише.
Пишем, ал неко слова брише.
Уместо мене – Други збори.

Светао дан, ал душу сише.
Непроходна се шума створи.
Идем пољем, а поље гори.
Уместо мене – Други дише.

Опколили ме црни свати,
то нису свати с овог света.
Говоре уста, без покрета,
невидљиво ме око прати.

Из другог света и времена
јавља се песма изгубљена.

1985 (1995)

ГРАД

Зборимо, ал одјек туђи
у бездан се просипа.
Испод поцрнелих липа
једемо хлеб пун буђи.

Угашен лампион се њише
у крошњи црној и влажној.
На ватри се грејемо лажној,
а све су хладније кише.

Зује на ветру жице.
Свак своје склања лице
у општу већ мимикрију.

Са изврнуте коже града
сабласна светлост пада
кроз нас у провалију.

1993.

КРОЗ МЕТЕЖ ГРАДСКИ ХОДЕЋИ

Кроз метеж градски ходећи,
свуд губећ стопе, без даха.
Неко запева – од страха,
а неко – себе бодрећи.

На истом трагу – чији траг,
у сенци – чија смо сенка?
Светли, на грани, семенка,
а човек, у сред поља, наг.

1998.

НЕ ОВДЕ, АЛИ НЕ И ТАМО

Не овде, али не и тамо
у чами провести век читав.
Свако ка своме дому хита,
ал у круг стално корачамо.

Стишавајући позни занос,
још учим: живот тек је мрва,
тачка крајња и тачка прва,
и стаза којом скакуће – кос.

У куће се увлачи тмина,
сав живот се у клупко свије.
Још сањам, ал ни то сан није.
Окрепи, Оче, свога сина!

1999.

ПИСМО СА ВРАЧАРА

Недеља. Пишем ти, са Врачара.
Из далека, надамак руке, ко из Вавилона.
Светли јутро. Мраз. Светосавска звона.
Чујеш ли: то срце моје удара!

Тутњи на Славији. Још те чекам.
Хуји зло време, у крузима.
Ја све ближи мртвим другима.
На крају даха. С почетка века.

Зима се још држи. Промрзли прсти.
Жудња ми – у мастилу и билу.
Ужежен тек жижак у кандилу
згреје ме кад се над њим прекрстим.

На столу – незавршене строфе студи,
шапућем да би ме бар ти чула.
Збирам слова што су се просула.
Звони трамвај. Ври вода – у посуди.

Пишем ти, као да трчим. Без даха.
Без предаха. Пишем ти, од почетка.
Ко играч на жици, изнад сваког ретка.
Пишем ти, између наде и страха.

2000.

ДЕСАНКА ИЛИ СЛОВО О ЛЈУБАВИ

Писао сам и говорио у неколико махова о поезији Десанке Максимовић, често у њеном присуству, у њеном и у свом завичају, у многим местима у нашој земљи, као и у Италији, приликом два заједничка путовања, али данас, посвећујући своје слово поново њој, кад ње више нема, осећам се као да то чиним први пут. Десанкиним одласком са овог света њене песме започеле су свој нови живот, али самостално, без њене магичне подршке. Хоћу у ствари да кажем да је било лакше мислити и писати о њеној поезији под ореолом њене огромне лирске благодати, него сада без ње. И још да додам, да нам је и онако крхка била велика духовна потпора; она је, осим тога, била живи пример моћи песничке речи и лирске мелодије. Као да чујем са бранковинских висова жубор њених самогласника и сугласника изговорених на само њој својствен начин. Свет око ње као да је просто чилео, како би рекао Рилке, од њеног јачег живота. Смрт се, међутим, не уклапа у осећање целовитости и континуитета времена. Смрт је немерљиво мали тренутак, али је истовремено и вечност. То осећање дуализма – које се можда најбоље може доживети овде у Бранковини, уз хујање високих дрвета над Десанкином хумком – било је својствено песникињином односу према животу и смрти.

Ма о чему да је певала, Десанка је певала о љубави. Можда то на први поглед и не изгледа тако, али кад се разгрне лирско ткање њеног песништва, одмах се види да је тачно оно што је о себи говорила, да је у основи њеног певања превасходно љубав. Љубав као дар Божји и љубав као откровење, како је певао и деспот Стефан Лазаревић у свом „Слову љубве“.

Поједине Десанкине песме делују као бајке у стиховима, било да пева о рађању или умирању, о природи или о људској драми постојања, за децу или за одрасле. Посе-

бан однос према природи задржала је од своје прве песничке књиге до краја свог живота. Но, њена слика природе није увек идилична и романтична већ, напротив, суморна и кошмарна. Песникиња саосећа са свим што се збива у природи у којој живљење и умирање чине целину. Антологијска песма „Змија“ има више него симболично значење. Злокобне сенке људске саможивости наднеле су се туробно над биљним и животињским светом, претећи му уништењем. Тако се крај природе, у изопштеној песникињиној визури, указује не само као крај поезије него и као крај самог људског рода.

Десанкине песме из књиге *Тражим љомиловање* враћају нам се као одјек. Једна изразито национална књига постала је још универзалнија. Као одјек стиже нам и песникињин глас, препознатљив у сваком звучном знаку. Какве би тек песме написала о страшном косовско-метохијском полому; о српском егзодусу са запада и са југа; о помору птица певачица у Војводини? Какве би баладе, бајке или елегije настале на вест о убијању лабудова слетелих крај наших река, на њиховом дугом путу са хладног севера на топли југ? Можда су били слетели да заувек овде и остану. Сигурно нисам једини који је с тугом помислио да је отишла у тренутку када нам је била најпотребнија, јер нам је њена поезија била најбоља одбрана. Сваким својим стихом одавала је неки унутрашњи пркос и самопоуздање, духовну чврстину и моралну стаменост. Десанка је песник ведрине живљења, али и тамних страна живота. Њена лирика никога не оставља равнодушним, ни оне који је воле, али ни оне мрзовољне, који је не воле, из само њима познатих разлога.

Песнички чин увек је био тајновит и за саме песнике, а не само за читаоце. Можда и више за песнике. Иако то није желела – да тумачи саму себе и своје песме – управо у дијалогу са песмом „дефинисала“ је нека своја лирска начела, премда, како је негде написала, „песма сама ниче“. Нити је величала песничко надахнуће, дајући му божанско значење, нити је пак сматрала да се све може постићи марљивим радом. Имала је велико поверење у

језик и спонтаност лирске објаве. Певала је природно, као што птице певају; као што вода тече; као плод што се од цвета и заметка до зрења развија и стреми, како би досегао своју сопствену, коначну, сврху.

За Десанку песништво је дубоко морални чин и управо то својство обједињује све тематско-мотивске рукавце њене лирике у јединствену целину. То је стваралачки идеал сваког песника. Многе темељне вредности данас су угрожене, разарају се митови и историја, мења се и прошлост а не само садашњост, слави се естетика ружног; част, достојанство и понос узмичу у новом поретку ствари, чују се већ питања шта то беше? Али неке вредности још се држе. Док је год српског језика, живеће и Десанкина „Крвава бајка“, као потресно сведочанство о страдању невиних, али и као пркос, бол и опомена. Та песма са парадоксалним насловом, за коју је сама песникиња рекла да би „највише волела да је није написала“, сажела је трагичне догађаје наше минуле историје. Она је симбол те историје, која се понавља, често у истом облику и са истим последицама, али још чешће са тежим. Стрељање Ђака у Крагујевцу 1941. године, српских новомученика, дато је као лирска бајка, и то је трагични лирски парадокс, који сам поменуо. Јер бајка најчешће казује о нечему чега нема, што не постоји, што је фикција и фантастика, али у случају „Крваве бајке“ све је одвећ очигледна и ужасна стварност. За нас Србе и бајке су стварност.

Речено је да Десанка спада у наше највољеније песнике и да је свака њена књига била увек празник за српско песништво. Привидно једноставна, њена лирика је и лирски устрептала и епски широка, и наративна и сва од наговештаја, и реалистична и симболичка, и стварносна и метафизичка, светлих али и тамних расположења; класична и зрела већ у младости, а модерна и витална у зрелом добу и старости, кад се песникиња нашла пред лицем смрти, мирна и спокојна.

Српски и словенски песници у Десанки виде своју свету песничку мајчицу. Дошавши данас у Бранковину

да примим награду која носи њено име, ја сам дошао да се поклоним и њеној сени и њеној поезији; најзад, да се поклоним оној неизмерној љубави коју је уткала у своју лирику и оставила нам као најлепши дар. Постоје два осећања којима се човек мора поклонити: то су људска патња и људска љубав. Поклонивши се њеној љубави, коју нам је подарила, осећам да сам се поклатио самој поезији.

Прихватајући награду која носи Десанкино име, не могу а да не искажем захвалност онима који су на тај начин одали велику почаст мојој поезији. Кад ово кажем имам у виду не само име велике песникиње – верујем да би се она радовала што ми је додељена награда – него и песнике који су пре мене награђени истом наградом. Велика је част бити у таквом одабраном песничком братству.

(Реч на уручењу награде „Десанка Максимовић”, 16. мај 2002. године у Бранковини.)

НАПОМЕНА УЗ ОВО ИЗДАЊЕ

Овај избор из своје поезије сачинио је сам песник, какав је узус едиције „Награда Десанка Максимовић“. Циклуси у избору распоређени су хронолошки, према објављеним књигама, како су и насловљени, али су унутар циклуса извршене извесне промене, понегде и знатне. Неке песме нашле су се због тога у сасвим новом контексту. Поглавље „Земља на језику“, да овај избор не би био преопширан, доста је скраћено у односу на истоимену књигу из 1973. године.

Песма „Изокренути бунар“ настала је прерадом првог дела диптиха „Преображај“ (*Свештосћ рукопис*, 1967). Промене су знатне, тако да се ова песма може сматрати новом. Слично се десило и са песмом „Скривена земља“, која је настала коренимом прерадом песме „Пред вратима васељене“, такође из збирке *Свештосћ рукописа*. Незнатне измене извршене су и у другој строфи песме „Јесен“.

Песми „Кад загубих се у папрати“, која је први пут објављена у *Рашким најевима* (1968), враћен је првобитни наслов, јер је у неким каснијим издањима штампана под насловом „Међа“. Песма „Најезда“ имала је првобитно наслов „Добре Стране, 1976“ и први пут је објављена у другом и знатно допуњеном издању књиге *Свештосћ нам није дом* (1979). Нови наслов, „Најезда“, остао је и у овом издању.

У оквиру поглавља „Водена слова“ први пут се објављују нове песме: „Јутарњи гост“, „Прође човек на коњу“ и песма „Тек лист бреза сибирских“.

Први пут се у оквиру књиге објављује песма „Србија“ (одломак из прве верзије штампан је у „Политици“, 19. октобра 1969, а читава песма у „Багдали“ за јун-јул 1971. године).

Највећи део песама у циклусима „Земља отаца“ и „Пев са Врачара“ први пут се објављује у оквиру књиге.

Као и у ранијим издањима, и у овом су неке песме двоструко датоване. Први датум се односи на годину настанка, а други, у загради, на годину кад је песма добила коначан облик.

И овог пута у неколико песама извршене су незнатне измене и исправљене штампарске грешке из ранијих издања.

27. фебруар 2003. године

С. Р.

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Слободан Ракић је рођен 30. септембра 1940. године у Власову, крај Рашке. Основну школу завршио је у Рашки, гимназију у Новом Пазару. Једно време студирао је на Медицинском факултету у Београду. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду, на групи за југословенску и општу књижевност. Уређивао је књижевне часописе *Савременик* и *Рашка*. Био је члан прве редакције која је покренула лист *Књижевна реч* (1972). Од 1973. године запослен је у Задужбини Илије М. Коларца, као уредник катедре за књижевност и језик.

Објавио је књиге песама: *Свештоси рукописи* (1967), *Рашки најеве* (1968), *Свети нам није дом* (1970, друго допуњено издање 1979), *Земља на језику* (1973), *Песме о дрвешу и о плоду* (1978), *Жудња за југом* (1981), *Пошмак* (1982), *Основна земља* (1988, допуњено издање 1989. и 1990), *Таије у пламену* (1990, друго издање 1991), *Душа и сирод* (1994), *Изабране и нове песме* (1998), *Земаљске слике и друге песме* (избор Бранка В. Радичевића, 1999), *Водена слова* (2000), *Јужна земља* (изабране и нове песме, 2000), *Песме* (избор и предговор Бојане Стојановић-Пантовић, 2002), *Повраћац краља* (избор 2003); књиге есеја: *Од Ишаке до привиђења* (1985), *Облици и значења* (1994); зборник *Поезија романтизма југословенских народа* (1978), и *Изабрана дела у пет књига* (1994).

Добио је књижевне награде: „Милан Ракић“ (1974), „Исидора Секулић“ (1982), „Бранко Миљковић“ (1989), „Лаза Костић“ (1995), „Кочићево перо“ (1997), „Јован Дучић“ (1998), „Златни крст Кнеза Лазара“ (1998), „Златни беочуг“ (1998), „Десанка Максимовић“ (2002), „Песничко успеније“ (2002), „Змај Огњени Вук“ (2002), „Одзиви Филипу Вишњићу“ (2003).

Књига *Тайије у њламену* награђена је Октобарском наградом Београда за 1990. годину и наградом „Раде Драинац“ 1991. Његове песме су превођене на руски, француски, енглески, кинески, италијански, пољски, чешки, словачки, шведски, румунски и македонски језик.

Књига *Земља на језику* објављена је, у преводу на француски, у издању „L'Age d'Homme“, у Лозани, 1990. године. Избор из Ракитићеве поезије, под насловом *Самостини њошмак*, објављен је двојезично, на српском и румунском, у Темишвару, 2002. године.

Слободан Ракитић је био председник посланичке групе Српског покрета обнове у првој вишестраначкој скупштини Србије (1991–1992), председник посланичке групе ДЕПОС-а у Савезној скупштини СР Југославије (1993–1994). Председник је Удружења књижевника Србије од 21. децембра 1994. године. На оснивачкој скупштини Саборне народне странке, 28. јануара 1995. у Београду, изабран је за председника.

Од 1960. године живи у Београду.

САДРЖАЈ

Светлости рукописа

Ars poetica	7
Сан о језерима.	8
Потонуле светлости.	9
Велико доба сна.	11
Опет то доба.	13
Озарења	14
Божје семе	15
Скривена земља.	18
Изокренути бунар.	19
Судбина путника	20
<i>Збогом празно време, широким свјетле!</i>	21

Рашки напеви

Рођење	25
Слово љубве за Јелену	26
Судбина лика	28
Сопоћански биљур	29
Магновења.	30
<i>Док оћимам се срџби вала.</i>	31
Песма сужња	33
Сопоћански анђео.	34
Коб	36
<i>Кад загубих се у њајрајни</i>	37
Док умирем	38
Године, године	39
<i>Са кућног крова нека чудна њишца</i>	41
Предсказање.	42
<i>Приближава се час.</i>	44
Пред тобом, пред књигом	45
Смрт у гори	46

Свет нам није дом

I

Пловидба	49
<i>Сјокојан њамен, сан и сен</i>	51

<i>Кад мене и овај час</i>	52
Лауда	53
Песма	57
Презир	59
Кише	61
Већ сутра	63

II

Благословена земља	65
Касно доба	67
Земаљски плач	69
<i>Господе, лице окрени</i>	71

III

Врт ком краја нема	73
Глас, ил глас само	78
Свет нам није дом	81
Далеко, иза нас	85
Стожер	86

Земља на језику

Зимска песма	91
Земаљски посед	94
У сенци галеба	101
Земља на језику	105
Ноћна песма	110

Основна земља

Брисани пут	115
<i>Црна је вода Сийница</i>	116
Свети арханђели, код Призрена	117
Праг	118
Пleme	121
Балада	122
Губљење облика	124
Харонов чун	125
<i>Куд песја, љреконоћ, шума борова</i>	127
<i>Расијах себе низ све љуће</i>	128
Маглич	130
Ибар	131
Преображење	132

Рас	134
Жудња за југом	135
<i>Месећ над ђамним брдима</i>	137
Брвеник	138
Основна земља	139
Сонет о разореном дому	142
Рашки напев	143
Доме, слатки доме	144
Слово таме.	146
Осама	147
О ишчезлим гласовима	148
Земаљске слике	150
Последња радост	151
Молитва	152
Слушање коса	155
Најезда	156
Грачанички напев	158
Стрела	159
Видиш ли, Кнеже	160
Трагови	162
Јаје	163

Тапије у пламену

Недеља, Преображење	167
Јабука	168
Јутарњи запис о ињу	169
Панонија у магли	170
Из дневника	171
Топола	173
Јесењи дан	175
Ничија земља	176
Мртво доба	178
Јесен	179
Ноћ дуга пола века	180
Кућа	182
Вртешка	184
Мреже	185
Стид	186

II

Српски цар.	187
Причешће ратника у Самодрежи	189

<i>Окрећем лице своје Теби, Госйоде.</i>	191
Обраћање Светом Сави.	193
Молитва светом кнезу Лазару	194
Краљевићева смрт	196

III

Утихнула је песма коса.	198
Копље	201
Вага	202
Дечани, шума борова	204
Самотни потомак	206
Јужна земља	208
Певање о хлебу	213
Тапије у пламену	215
Косово поље.	217
Велике црне птице	218
Ђурђеви ступови	219

Душа и спруд

Орао	223
Словенска слика	224
Берба	225
Пут	226
Жижак	227
Клатно	228
Ноћне слике	229
Везе	230
Годишња доба	231
Под истим кровом	232
Међе	233
Трећи петли	234
Призор	235
Расуто жито	236
Суша	237
Студ	238
Бекство.	239
Нико будан	240
Душа и спруд	241
Стапање	242
Господње слово	243
<i>На вейру дрвеће хуји</i>	244

<i>У једној кошуљи два ђела</i>	245
Суша, подне	246
Огртач за дан	247
Свет на екрану	248
Тајни запис	249

Водена слова

I

Боравак у Алпима.	253
Смрт на стаклу	254
Пилатус	255
Пењање на Пилатус.	257
Водопад	259
Боравак у Бриндизију.	260
Црна суза	262
<i>Тек лисџ бреза сибирских</i>	264
Водена слова	265

II

Сенке на прагу кућном	267
Свет у одломцима.	269
Све што ми је потребно	270
Пусто поље	271
Огледало	272
Свакидашња песма	274
Молитва северном ветру	276
Излазак.	278
Свитац	279
Копаоник	280
Чудотворац	282

III

Венчање	285
Благословена	286
Крштење	287
Не смем да завршим ову песму	290
Буди слово	292
<i>Одвикавам се полако од живоџа</i>	294
Камени коњ	295
Дарови и уздарја	297
<i>Колико ми сада мало џреба</i>	298

Пут и век.	299
Моји тренуци	301
<i>Док чийам њесму Ли-Сонг-Флуа</i>	303
Јутарњи гост.	304
Да поменем	305
Прође човек на коњу	308

Земља отаца

Труба.	311
Излазак бића.	313
Србија	314
Бајка	317
Број и безброј	318
Белутак.	320
Повратак краља	321
Коло	322
Потоње време	323
Велики петак	324
Црни петлови	325
Земља отаца	326
Збегови.	327
Земља и кост	328
Божих, Крајина	330
Три Божићна напева	331
<i>Крило бившег анђела</i>	333

Пев са Врачара

Писмо из болнице.	337
Град дише иза стакла.	339
После буђења	340
<i>Још су ми њлућа даха њуна</i>	341
<i>Онда кад жудња сваког ми слова.</i>	342
<i>Кад њробудим се, њомислим</i>	343
Изгубљена песма	344
Град	345
<i>Кроз мейеж градски ходећи</i>	346
<i>Не овде, али не и њамо.</i>	347
Писмо са Врачара.	348
Десанка или слово о љубави.	349
Напомена уз ово издање	353
Белешка о песнику	357

СЛОБОДАН РАКИТИЋ

Пловидба

ИЗДАВАЧИ

ЗАДУЖБИНА ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

Београд, Скерлићева 1

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ

Београд, Скерлићева 1

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

Београд, Српских владара 19

ЗА ИЗДАВАЧЕ

Слободан Ж. Марковић

Сретен Угричић

Љиљана Томаш

УРЕДНИЦИ

Милош Јевтић

Љиљана Ђурђић

Драган Лакићевић

ЛИКОВНА ОПРЕМА

Добрило Николић

СЛОГ И ПРЕЛОМ

„Београдска књига“

ISBN 86-82377-11-X

Тираж

1000

ШТАМПА

ДШИП „Бакар“

Бор

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-14

РАКИТИЋ, Слободан

Пловидба: изабране и нове песме : (1963–2003) /
Слободан Ракитић. – Београд : Задужбина Десанке
Максимовић : Народна библиотека Србије : Српска књижевна
задруга, 2003 (Бор : Бакар). – 365 стр. ; 21 см. – (Награда
Десанка Максимовић ; 9)

Тираж 1000. – Белешка о писцу: стр. 357–358.

ISBN 86-82377-11-X

COBIS.SR-ID 105139468

